

Hubai József

Eltakart egyháztörténeti stratégiák Pécssett és Kelet-Közép-Európában 1948–1989

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Hubai József
Eltakart egyháztörténeti stratégiák
Pécssett és Kelet-Közép-Európában 1948–1989

Lektorálta
† Dr. Aczél László Zsongor pálos szerzetes

© Hubai József, 2018

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció a szerző engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más jog a szerzőé.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Ajánlás.....	4
I. Bevezetés.....	5
II. Előzmények.....	7
III. Világiak és egyháziak szerepe a pécsi mozgalomban.....	10
IV. A nagy leszámolás 1961-ben. BM Baranya megyei RFK Politikai Nyomozati Osztálya Vizsgálati Dosszié.....	12
1. Az országos egyházellenes „Fekete Hollók” ügy baranyai forgatókönyve (V–147 350).....	12
2. Ki bírja ki a sorozatos kihallgatásokat? Cella ügynökök (V–147 350/2).....	31
3. Mecseki indiánok. „Mindenáron be akarták bizonyítani, hogy 19 gyerekekkel a demokráciát meg akartam dönteni” (V–147 350/3).....	36
4. Teljes beismerő vallomásra való kényszerítés „keményen” (V–147 350/4).....	66
5. A zsarolhatóság mélységei (V–147 350/5).....	78
6. A jogi, erkölcsi, és egzisztenciális megtorlás mércéi (V–147 350/6).....	80
V. Ismétlődő házkutatások, kihallgatások és nyomozások az 1960-as évek végén.....	93
VI. Kényszeremigráció – újra fehér ruhában.....	103
VII. Összegző gondolatok.....	108
VIII. Befejező következtetések.....	110
IX. Snitt.....	116
Felhasznált és vonatkozó irodalom.....	118

Ajánlás

Bolváry Pál pálos atya és
Csonka Ferenc atya
emlékére

I. Bevezetés

E páratlan értékes történelmi dokumentum kiadásával az a szándékunk, hogy emléket állítsunk azoknak a magyar fiataloknak, szüleiknek, világi és vallási vezetőiknek, akik a negyven éves diktatúra alatt felvállalták saját egzisztenciájuk, s nem egyszer életük kockáztatásával is az európai – és magyar kereszténység gondolat- és értékrendszerének megőrzését és továbbadását.

2005-ben jelent meg a Parázs a hamu alatt c. könyv az Új Ember-Márton Áron Kiadó gondozásában. A szerzők: Dr. Aczél László – Harsányi József – Dr. Hubai József – Dr. Temesi Tibor (lektor: Arató László, fotóarchiváló: Harsányi László) főleg privát forrásokra támaszkodtak: személyes naplóra, törzsi naplókra, tábori naplókra, fotókra, visszaemlékezésekre, stb. A most megjelenő kötet ennek a folytatása az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárának segítségével.

Átfogó tanulmány e témakörből, a dél-dunántúli régióból még fel nem dolgozott levéltári források, legfőképpen a kádárista büntetőeljárások, kihallgatási jegyzőkönyvek, házkutatási jegyzőkönyvek, vizsgálati fogságban írt önvallomások, cella-ügynökök jelentéseinek, stb. felhasználásával.

Forrásértékelés szempontjából, rég tudjuk azt, hogy az egyéni visszaemlékezések csekélyebb mértékben tükrözik a realitásokat (30-50 év eltelt), mint a korhű primer források.

Természetesen ezeket a dokumentumokat is forráskritikával kezeltük. Hiszen a vallomásokban bőven található sok-sok taktikai elem. Ezek nehezítik a tények rekonstrukcióját. Mégis ez a történelmi „forrástípus” a legmegbízhatóbbak egyike a múlt megörökítésében, feltárásában és kutatásában.

Egyértelmű paradoxon az, hogy a Kádár-rendszer erőszakszervezete azért tárta fel a történeteket, hogy előkészítsék a jogi színezetű megtorlást. Míg a történész felhasználja ezt az anyagot ahhoz, hogy híven emlékezzünk az áldozatokra.

A történelmi források feldolgozásában alapvető etikai mérce volt, hogy a rendőrségi jelentések, kihallgatások tervezett rendje, a vádiratok, és a bírósági ítéletek, jóval kevesebb forrásértéket hordoznak, mivel az eredeti „megszorongatott” közléseit nagymértékben torzították a hatóságok.

Ezután a retorzió nyilván a szereplők nagy részét nem kerülte el. Csak kivételes okok miatt egyes csoportok esetében fordult elő (lásd I. kötet példáit), hogy megúszták úgy, hogy közben tisztességesek is tudtak maradni.

A résztvevők utóélete még kutatásra vár. Legtöbbjére a feledés homálya telepedett. Közülük sokan elhunytak az utóbbi években. Az élők nagyobb része a későbbiekben semmilyen szervezethez sem csatlakozott, hanem szerényen a háttérbe húzódott. Ezért is telt el másfél évtized – a rendszerváltozás óta – terjedelmesebb publikáció nélkül.

A forrásfeldolgozás munkáját nagyban segítette az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára. Amikor a kutatási tervem elkészült, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történelmi Intézete támogatta szakmailag a kutatási célt megvalósítását. Ezt követően nyerhettem el a Levéltári Kutatási Kuratórium tudományos kutatási engedélyét. A levéltári kutatás előkészítését a kijelölt referens: Vörös Géza végezte. Egy hónap után derült ki, hogy van anyag a Levéltárban, de nem a célzott személy, a pécsi mozgalom egyik vezetője: Bolváry László (Pál) nevében, hanem „Csonka Ferenc és társai” c. BM Baranya megyei RFK Politikai Nyomozati Osztály dossziéiban található meg.

Köszönöm a PPKE Történelmi Intézetének és a ÁSZT Levéltárának segítő közreműködését.

Budapest, 2016. január 16.

Dr. Hubai József, Ph. D.

II. Előzmények

Tudjuk a magyar történelemből, hogy a II. világháború után pár évig (1945–1947/48-ig) remélhető volt, hogy Magyarországon nem lesz szocializmus és vallásüldözés. Az ún. fordulat évében (1947/48) ez az illúzió szertefoszlott. A Kommunista Párt (hivatalos nevén Magyar Dolgozók Pártja) megszerezte a hatalmat és elkezdte a proletárdiktatúrát.

Az egyházi iskolákat államosították, sőt fokozatosan ellehetetlenítették az iskolákban a hittan oktatást, legalábbis Pécssett, ismereteink szerint, így történt.

Az **első generáció** 1948/49-ben indította el Pécssett a földalatti katolikus ifjúsági mozgalmat. Már ekkor, a vallásos fiatalok számára, természetes volt az, hogy folytatják azt, amit a polgári rendszerben (1945–48-ig) elkezdtek. Ismerték és éltek a régi cserkészlet szellemét, tudását, tábortapasztalatát és a felszerelést (sátor, könyv stb.). Mivel betiltották a cserkészmozgalmat és az iskolai hitoktatást is korlátozták, azok a fiatalok, akik fontosnak tartották a cserkészletet és a hittanulást, továbbra is keresték ennek a módját. Hittant tovább tanultak (kb. 1954-ig lehetett Pécssett), majd felnőve maguk is fokozatosan elkezdtek hittant tanítani (néhány pap és vallásos szülő közreműködésével) a pár évvel fiatalabbak számára.

A **második generáció** (az ötvenes évek második felében), lényegében az első generáció neveltje volt. Ők 15-18 éves korukban váltak vezetőkké, ahogyan nevezték: **főnökök**. **Bolvány Pál atyától (polgári nevén Bolvári László)**, és ez első generációs vezetőktől tanulták meg az illegalitás módszereit. Ezáltal az ÁVH (Államvédelmi Hatóság, népi nyelven ávosok) számára a szó igazi értelmében „láthatatlanná” váltak. A beavatottakon kívül aligha tudhatott valaki létezésükről, vagy arról, hogy Pécssett és a Mecsekben zajlik az eleven lelki és testi nevelése a fiataloknak. Ekkor még elszórtan létezett hittan a „felszínen” is, volt elegendő hittankönyv és vallásos ifjúsági irodalom. A fiatalok fizikai állóképessége, sportosságuk, alkalmassá tette őket a hosszú és kemény hegyi túrákra. A Mecsek hegység rejtekei szép lehetőséget nyújtottak az összejövetelekre.

A kisközösségekben az emberi kapcsolatok kitűnően alakultak. Ezt bizonyította, hogy folyamatosan növekedett a létszámuk. Alig volt lemorzsolódás. A szülők is vállalták a kockázatot, ilyen módon „hallgatólagosan” támogatták „a főnököket”, valamint a hozzájuk tartozó gyerekeket.

Így többek között a fiatalok megértették, hogy átmenetileg ritkítaniuk kell a foglalkozásokat, ha letartóztatások voltak. Megtanulták azt, hogy melyek a legfontosabb „tabuk”, a lebukás elkerülése érdekében! Betáplálták tudatukba a törvényt: „a krisztusi magyar ifjú, nem dicsekszik, és tud hallgatni”. Felfogták, hogy ez utóbbi mennyire létfontosságú számukra. Felvilágosítást kaptak az ügyvédtől mire számíthatnak, ha bevisznek a fogdába kihallgatásra. Mit mondjunk, és mit ne mondjunk, a szabadlábra helyezésig.

A **harmadik generáció**, (a hatvanas évek elejétől) már nem érezte, hogy főnökei nem eredeti „cserkészvezetők”. A cserkész szót ebben az időben már egyáltalán nem használták, elnevezésük a Krisztusi Magyar Ifjú (KMI) lett. A harmadik generáció élményei a cserkészletre legfeljebb emlékeztettek, de inkább sajátos egyéni tartalommal rendelkezett már az 1950-es évek fordulóján a vallásos ifjúsági mozgalom. Jellemző példa volt, hogy a táborútnél már nemcsak népdalokat és tehetséges vezetőik által írt énekeket, az ún. fiúdalokat énekeltek, – hanem a tűznél ülők – természetben található eszközeikkel – előadhatták „nótáikat”, amelyek kb. megegyeztek az akkori nyugati slágerlisták számaival.

Pécssett és a Mecsekben, a harmadik generáció – az első és második generációt követve – átélte és továbbadta a kommunista diktatúra egyházellenes és vallásellenes intézkedéseinek tanulságait, a védekezés módszertanait. Ezeket profi módon feldolgozták, és a fiatalokat megfelelően tájékoztatták a kockázatokról és veszélyekről. Nem félelemre, hanem a – szituációnak megfelelő – bölcs magatartásra buzdítottak. Jellemző, hogy néha 10-20 év után derült csak ki egy-egy barátságban, hogy valamelyik pécsi (budapesti, debreceni, szegedi stb.) vallási közösségben mindkét fél részt vett, de erről soha nem beszéltek.

Például néhány bevált biztonsági módszer a **negyedik generáció idejéből (ők az 1945-1949 közötti időben születtek, és az 1960-as évek elején elkezdtek a középiskolai tanulmányaikat):**

- Az indián vagy ősmagyar romantika keretében mindenkinek törzsi neve volt, ezt használták.

- A programokra lépcsőzetes időpontokban kettesével vagy hármassal érkeztek, 10-30 perces eltérésekkel. Ugyanígy távoztak.

- Változatos közlekedési eszközöket használtak a tagok, így a pécsi villamost, kerékpárt, buszt, és természetesen gyalog is megközelítették a megbeszélthelyet.

- Pontos információt kaptak és adtak egymásnak – kizárólag élő szóban, például a letartóztatásokról, a „fertőzési veszélyekről”.

- Legális természetjáró egyesületeknek váltak tagjaivá (Pécsi Vörös Meteor Természetjáró Egyesület). Ezáltal nemcsak fedettséget, hanem igazolványt és kedvezményeket (50 %-os MÁV) is kaphattak.

- Ha a Mecsekben „kérdezték őket”, mindig ott volt a sportigazolványuk, és egységes sztorit adtak elő.

- Több lábon álltak. Ma úgy mondanánk, diverzifikálták közösségi életünket. Például az összes pécsi sportegyesületben is igazolt tagok voltak, különféle sportágakban (Traktor SE., PVSK., Spartacus SE., Dózsa SE., stb.). Rendszeresen részt vettek a „felszínen lévő” diák- és kulturális rendezvényeken. Sőt nagyon aktívak voltunk azokon is. Így például a hivatalos tánciskolák, az ösztáncok, a zenekarok és az énekkarok életében. Ezekben néha tudták, vagy sejtették, hogy első- és másodgenerációs vezetők a szervezők, de soha nem beszéltek róla.

- Ha valakit őrizetbe vettek, a többiek – kellő óvórendszabályokkal – tovább folytatták a munkát. De számoltak azzal, hogy bármikor bármelyikük következhet. Lélekben is felkészültek erre, végiggondolták mi a teendőik, kit és mit mentsenek ki.

- Szinte soha nem fényképeztek a közösségi programokon. Kevés írásbeli dokumentum született, és azokat nem a lakásokban, hanem más megfelelő helyeken rejtegették. Jellemző volt, hogy lehetőleg semmit se rögzítsenek papíron, hanem inkább a memóriájukban.

- A vallásos gyerekek is a legtermészetesebb életet éltek lakókörnyékükön. Ugyanígy fociztak, rabló-pandúroztak, birkóztak, pixeltek (tízfilléresek [a forint tized részét érte] a falhoz dobták. Akinek a pénze legközelebb esett a falhoz, az dobhatta fel a földön összegyűlt filléreket. Ami „írás” felére esett, az az övé lett, a maradék „fej” pénzeket a második helyezett dobhatta fel.), mint a kortársaik. Az üres telkekre (grundokra) lejártak ők is játszani. Hatalmas lakóhelyi baráti körökben is szívesen mozogtak. De a láthatatlan mozgalomról, az indián vagy ősmagyar törzsről az „ékszerről” soha nem beszéltek nekik.

A harmadik generáció az 50-es évek legvégén, ill. 60-as évek elején még felkészültebb volt az illegális munka módszereiben. Ugyanis az ún. Kádár-rezsim idején a vallás üldözése bizonyos fokig felerősödött. A körülmények is ezért bonyolultabbá váltak. Ekkor már a magyar Egyházat térdre kényszerítették, a papok közül többen ún. békepapokká, vagy passzívvá váltak. Az ifjúsági mozgalom papi vezetőit, Pécssett is őrizetbe vették, illetőleg bebörtönözték.

A **negyedik generáció** idején **1961-ben**, zajlott le az egész országra kiterjedő nagy egyházellenes letartóztatási hullám, és az azt követő büntető perek garmadája.

1961. február 6-ról 7-re virradó éjszakán Pécsen is jelentős számú hívő világra és papra csaptak le a titkos rendőrök és a volt ÁVH-sok. Azonban a mozgalom sem szünetelt (bár sokan úgy tudják/tudták, hogy a katakomba mozgalom ezzel véget ért). Ugyanis teljesen ép és töretlen fiatalok által vezetett „törzsek” maradtak meg. Különösen a legkisebbek, a negyedik generációsok közül. Például a negyedik generáció tagjai – a legnagyobb titokban – a hatvanas évek közepétől mindent folytattak, amint az elődeik. Kikerülve a középiskolából, majdnem mind sikeresen szerepeltek a felvételin, és felsőfokú tanulmányaik színhelyén szóródtak szét. Így folytatták ifjúsági munkájukat a hetvenes-nyolcvanas években.

A papi- és világi vezetés kettősége soha sem szűnt meg. De a paphiány miatt erősödött a polgári szárny, legalábbis Pécsen és környékén.

Bolváry Pál atya – a meghurcoltatások sorozatát követően, a három- és kétévi börtönszervedés után – kalandos úton –, elmenekült Magyarországról (ld. Rabláncon Krisztusért c. könyv¹). Ám a pécsi fiatalok lankadatlanul működtek tovább is a városban és a Mecsekben.

Időben visszatérve – a hatvanas-hetvenes években is nem minden ok nélkül tovább fejlődött az óvatosság. A rendőrség is „újított” módszereiben. Például Bolváry Pál atya Ágoston téri templomi kis szobáját civil nyomozók, szinte állandóan megfigyelés alatt tartották. Erre Bolváry P. külön-külön felhívta minden látogatója figyelmet!

Felvetődik a kérdés: Vajon mennyiben volt ez szó szoros értelemben cserkészlet?

Az biztos, hogy a harmadik, negyedik generáció számára már elmosódott az eltitkolt fogalom. De tagadhatatlan, hogy az „igazi papok” és a volt cserkészvezetők hatottak tovább évtizedeken át. Hiszen e törvények szerint éltek. De van még egy fontosabb szempont.

A mozgalom világi vezetői felismerte azt, hogy a kamaszkorú, „a nagy lázadó” gyakran szembeszáll a „tekintélyhatalommal” (ez még a szülőkkal szemben is tapasztalható!). De ha beiktatódik egy nagy kamasz (a Főnök) a rendszerbe, akkor kommunikációs csatorna egyből jól működik. Ezen az őrsi rendszer elvén funkcionált a „pécsi kiscsoportos”, a negyvenéves diktatúra éveiben.

¹ Elektronikus változatát lásd a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtárban a www.ppek.hu/k519.htm címen.

III. Világiak és egyháziak szerepe a pécsi mozgalomban

Az első generáció idején (1948–53-ig) a kezdeményezők a papok voltak, Legalábbis a harmadik és negyedik generációsok így érezték is tudták. Nyilvánvaló az, hogy az 1948/49. körüli történetek megírására a harmadik és negyedik generáció, a rendelkezésére álló kevés történelmi forrásra való tekintettel nem vállalkozhat. Ezt az első generációnak, az akkori cserkészvezetőknek állhat módjában megírni, hiszen a történelmi dokumentációk birtokában csak ők lehetnek.

Bolváry Pál pálos atya: Rabláncon Krisztusért című könyvében a 14. oldalon így írt erről:

„...1950. január 10-én az Egyetem utcai általános iskola önálló hitoktatójának neveztek ki és heti 32 órában volt a 16 osztályban. Közel 700 gyereket tanítottam.

Már, mint másodéves teológus kezdtem foglalkozni a ministránsokkal... Nyáron táborozni is vittem a ministránsokat. 1948 júniusában felkértek arra, hogy vegyem át a volt cisztercita gimnázium cserkészcsapatának vezetését. Június 25-én Zobákpuszta mellett, a Hidasi völgyben már felvertük első táborhelyünket, harminc 15-18 éves fiúval és néhány idősebb vezetővel... A fiúk előtt nyíltan felvázoltuk az „illegális cserkészet”, a fiatalokkal való foglalkozás lehetőségeit és veszélyeit. Ezeknek választaniuk kellett, hogy ki akar ilyen körülmények között «apostolkodni». A vállalkozóbb szellemű fiukból lettek a későbbi vezetők.

Elhatározták, hogy a cserkészszemélyt visszük tovább anélkül, hogy a «cserkész» kifejezést valamikor használnák. E kifejezés helyébe a «krisztusi magyar ifjú», vagy «az igaz magyar fiú» került. Tudatában voltak mindnyájan annak, hogy szabadságunkkal és életünkkel játszának, éppen ezért nagyon komolyan akartuk megvalósítani azt, amit e téren tehettek. Úgy a vezetők, mint a csoporttagok komoly vallásos nevelést kaptak.

Legfőbb cél volt a «lelki alapállás: a kegyelmi állapot» megteremtése és Isten jelenlétének állandó tudata.

A következő években már csak kisebb létszámú, úgynevezett őrsi táborok rendezése volt ajánlatos...”

Akkor már (az 1950-es évek elején) fokozatosan a szervező/irányító munka dandárját átvették a laikusok. Mindez összefüggött a bújtatott egyházüldözés felerősödésével. A papok így előbb-utóbb háttérből irányítottak és nem közvetlenül. A letartóztatási hullámok után és között, erősödött a szabadon lévő papok és a fiatalok közvetlen kapcsolata. Ennek háttérben az is állt, hogy a törzsek számának mérséklődésével volt idejük az atyáknak közvetlen lelki vezetésre. Ugyanis eltiltották őket a nagytáboron történő misézéstől, prédikáció tartásától, sőt ismétlődően hajtogatták – amikor elhagyták a börtönt – „Mindennel foglalkozhatnak, csak a magyar ifjúsággal nem”! (megjegyzés: ez a gondolat a papi szemináriumokban is elhangzott a prefektusok egy részének szájából a kispapok felé).

Az ötvenes évek végén a lakásokra alig jártak a többnyire megfigyelés alatt álló papi vezetők. Legfeljebb a táborokba látogattak el egy-egy órára, misét tartani. A hittanórákat is a világiak tartották, tudomásunk és tapasztalatunk szerint nem rendelkeztek hivatásos hitoktatói végzettséggel. Ők „csak” vallásos, felnőtt keresztények voltak. A városi papság kb. 90 %-a alig ismerte a Pécssett- és a Mecsekben működő vallásos, ifjúsági szervezeteket. (A városban három nagyobb, egymástól elkülönülő szervezet létezett, vezetői Poly, Csonka és Bolváry atyák voltak) A többi pap is tudott, ill. tudhatott róluk. De alig érdekelte a pécsi papok

többségét a fiatalság és vezetőik. Féltek, vagy mint békepapok nem akartak többet tudni a társaságokról.

A pécsiek történelmében az volt a gyakorlat, hogy miután lezajlottak a letartóztatások, a papok a fogdában maradtak, majd börtönbüntetésre ítélték őket. Baranya megyében a begyűjtött világiak kihallgatás (verés) után azonban többségükben kiszabadultak. A beszerzési kísérletek – az elmondások szerint – nagyon ellentmondásosak voltak. Ma sem tudjuk pontosan azonban kit „puhítottak meg”, csak sejtéseink vannak, és pletykák keringenek. Évtizedekig többünknek az volt a véleménye, hogy hiábavaló időpocsékolás a valóságnak vélt történések bogozása. Tudtuk azt, hogy a kihallgatási jegyzőkönyvek, jelentések jelentős része manipulált. Más részük megsemmisült. Ahogy olvashattunk róla, a vallatások, kegyetlenkedések során a letartóztatottak – csak a nyugalmuk érdekében – olyat is bevallottak, ami nem is volt igaz. Néhányunknak az volt az álláspontja, hogy nem várjuk már újabb iratok előkerülését. Kétségeink vannak a megnyílt forrásokról, és elfogadjuk, hogy letagadnak még ma is fontos bizonyítékok létezését.

Ennek ellenére folytak a különféle irányú kutatások. A levéltárakban, kezdetben Bolváry Pál (polgári nevén Bolváry László József) nevével jelzett ifjúsági mozgalomról nem találtunk anyagot. Idővel azonban megtudtuk, hogy az 1961-es nagy letartóztatásokról készültek rendőrségi nyomozati jegyzőkönyvek, amelyek nem tűntek el. Azonban rájöttünk, hogy a *baranyai dossziék névadója nem Bolváry Pál lett, hanem: „Csonka Ferenc és tsai”*.

Így a régóta kutatni vágyott büntetőeljárás iratai – hosszas utánajárás és keresésnek köszönhetően – előkerültek az **Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárából**. Hat kötet és egyéb „levéltári szálal irat” tanulmányozása elkezdődhetett 2004. év végétől. *A következőkben erről a négyezer oldal körüli primer forrásanyag tartalmából kapunk betekintést*. A kutatás reflektorfényébe elsősorban Bolváry Pál és a „mecseki indiánjai” kerültek. Az ezen kívül működő csoportok részletes történelmi feldolgozása várat magára, de a történészeknek hozzáférhető – némi kitakarással – az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárában. Ezek után tekintsünk bele a dossziékba.

IV. A nagy leszámolás 1961-ben. BM Baranya megyei RFK Politikai Nyomozati Osztálya Vizsgálati Dosszié

1. Az országos egyházellenes „Fekete Hollók” ügy baranyai forgatókönyve (V-147 350)

A levéltári dossziék fűzött anyagok, számozott oldalakkal, az elején Tartalomjegyzék és Névmutató is van oldalszámokkal, a végén Zárólap, mely sorszámmal és lapszámmal a végzáradékat tartalmazza. Majdnem minden dossziében található fehér borítékban az ügyvel kapcsolatos, levéltári szaknyelven „szálas” iratok, amelyek nem kerültek fűzéssel a dossziéba, hanem a levéltári kézi keresés termékei.

Kezdjük ezekkel a **szálas iratokkal**. Ezek között kétféle nyilvántartó karton is található, hagyományos, kézzel kitöltött, és számítógéppel irt. A számítógépes nyilvántartás az 1970-es évek elején készült Odra, ill. R-10-es számítógépekkel. Az elektronikus nyilvántartás ebben az ügyben is felgyorsította az információ áramlását, ugyanis a 60-as években még kézi kapcsolattartás volt, azaz a helyi nyomozó csoportok információt kértek a lakóhely szerinti nyilvántartóból a vizsgált személyről levélben, vagy táviratban. Ezek a nyilvántartó adatkérő-közlő kiscédulák is a szálas papírok között kézbe vehetőek. E régi módszer volt a jellemző az 1961-es ügyben is. A letartóztatott, vagy kihallgatott személyekről készültek bűnügyi nyilvántartások is, ezek szintén megtalálhatók, így pl. fényképek, ujjlenyomatok (pl. Wölner Frigyes ciszterci papról, Bolváry Lászlóról stb.). Több ún. Lakcím figyelő lap is megmaradt a vizsgált korból.

A kutatás elején legmeglepőbb volt tanulmányozni Bolváry L. kézzel írt és ceruzával rajzolt ábráját, mely a törzsekről, csoportokról szólt. Két csoportra osztotta Bolváry L. az indián törzseket, Arató László (akkor pálos rendi szerzetes) által alapított 5 törzs, melyet átvett Arató Lászlótól a fővárosba való távozása miatt, és 3 törzs pedig az ő saját alapítása volt.

Vajon miért készült, hogyan, és milyen szerepet játszott a perben ez a dokumentum? Ezek a kérdések fogalmazódtak meg, és e könyvben erről, az adott dosszié helyén még bővebben olvashatunk. Azt azonnal meg lehetett állapítani, hogy a legrégebbi törzsek és nevek találhatóak a papíron, és a nevek nagyon hiányosak.

Ugyancsak a szálas iratok között olvashatók egy-egy oldalnyi terjedelemben olyan fénymásolatok, amelyeknek az eredetiét a dossziében több oldalon át – szakmai nyelven – „kitakarták”, azaz még a kutatóknak sem engedték olvasni. A kitakarás oka – a levéltár tájékoztatása szerint – az, hogy abban a szövegkörnyezetben, a személyekről szenzitív részek találhatóak (pl.: betegség, szenvedély stb.), ami a személyiségi jog védelmét sértené, ha kutatásba, publikálásba kerülnének. Ezekből az egy-egy oldalas fénymásolati oldalakból derült ki, hogy a politikai rendőrség már évek óta figyelte a pécsi ifjúsági mozgalmat, „Landola és Ujhelyi” fedőnevű (továbbiakban fn.) ügynökökkel. Az összejöveteletről „minifonra” rögzítették az elhangzottakat. Az fn. ügynökök fényképeztek is. „Külső figyelésen” keresztül feltérképezték az egyes „illegális csoportok” összejöveteleinek helyét, tagjait, valamint gyülekezésük és távozásuk konspirált körülményeit.

Az iratokból kiderült, hogy a nyomozást és feljelentést prejudikálták. Ugyanis a szálas papírok szerint, miután kellő mennyiségű információt begyűjtöttek, őrizetbe vették:

1. Csonka Ferencet
2. Bolváry Lászlót
3. Károly Róbertet (volt teológiai hallgató, zenetanár képzős), akikre kimondták a verdiktet: a helyi államellenes, illegális szervezkedés vezetői, s a további szálak Budapestre vezettek Wölner Frigyeshez. Csak ezután kezdődött el a nyomozati szakasz.

A kitakart lapok közül fénymásolt szálak dokumentumok között (fehér borítékban) található két lapon Csonka F. csoportjából csoportvezető, csoporttagokkal. A névsor ebben az esetben sem teljes, és hiányoznak oldalak is közülük. Írógéppel írták. A nevek mellett lakcím is szerepelt. Így pl.: Fohl Márta vezető neve alatt, C. Judit, Fohl Á., Fohl. Zs, Kereszturi E., Vágó J. Ebből megállapítható, hogy Csonka Ferencnek is kellett csoportjairól, azok struktúrájáról vallania. Bővebb névanyagok a Csonka-szervezetből vezetőkről, fő és alsocsoportokról, az alsocsoportok vezetőiről még az 5. dossziében olvashatunk bővebben.

A nemzeti színű madzaggal átfűzött és lepecsételt **1. dosszié** anyagából a következő érdekesebb részek emelhetők ki.

Az 1961. február 6/7 éjjel őrizetbe vett 3 pécsi személy mellé – a letartóztatásuk előtt – a Baranya-megyei Börtönből 3 fogdaügynököt szállítottak át és azokat alaposan kioktatták, mi a feladatuk a frissen őrizetbe vett egyénekkal szemben. A letartóztatottak külön zárkába kerültek, felkészített cella-ügynökök társaságába. A kikérő papírok és az ellátásról szóló parancsok is megtalálhatók a dossziében.

A megnövekedett feladatok ellátására átcsoportosítást hajtottak vére a Nyomozati Osztályon. 6 ügynökkel, 2 informátorral és 2 társadalmi kapcsolat tartóval bővült a nyomozati csoport (8. old.).

Új fedőnevű ügynöknevek szerepelnek a 49. oldalon, így a következők:

- „Pécsi” fn. ügynök, feladata Ivasivka Mátyás és Tóth Ivánnal tartja a kapcsolatokat
- „Kamileon” fn. ügynök, dr. Cholnoky Lászlóval és Péterrel tartja a kapcsolatot
- „Magyar” fn. ügynök, még nincs kijelölve a célszemély.

Az 1961. február 6-i letartóztatás előtt a BM Baranya megyei Nyomozati Osztálya 21. oldal terjedelmű OPERÁCIÓS TERVET (továbbiakban Op-terv) készített a tennivalókról, 1961. február 3-i dátummal. Az Op-terv. áttanulmányozása során megállapítható, hogy az országos ún. „Fekete Hollók” fedőnevű „demokrácia ellenes szervezkedés” ügyében hatalmas és átfogó támadást indítottak a magyar történelmi egyházakkal szemben, melynek része volt a pécsi Op-terv is. Az Op-terv szerint a „letartóztatás foganatosításának” tervezett időpontja február 7-e volt, s így is történt. Lásd a következő oldalakon az Állambiztonsági Szolgálat Történelmi Levéltárának fénymásolt dokumentumait.

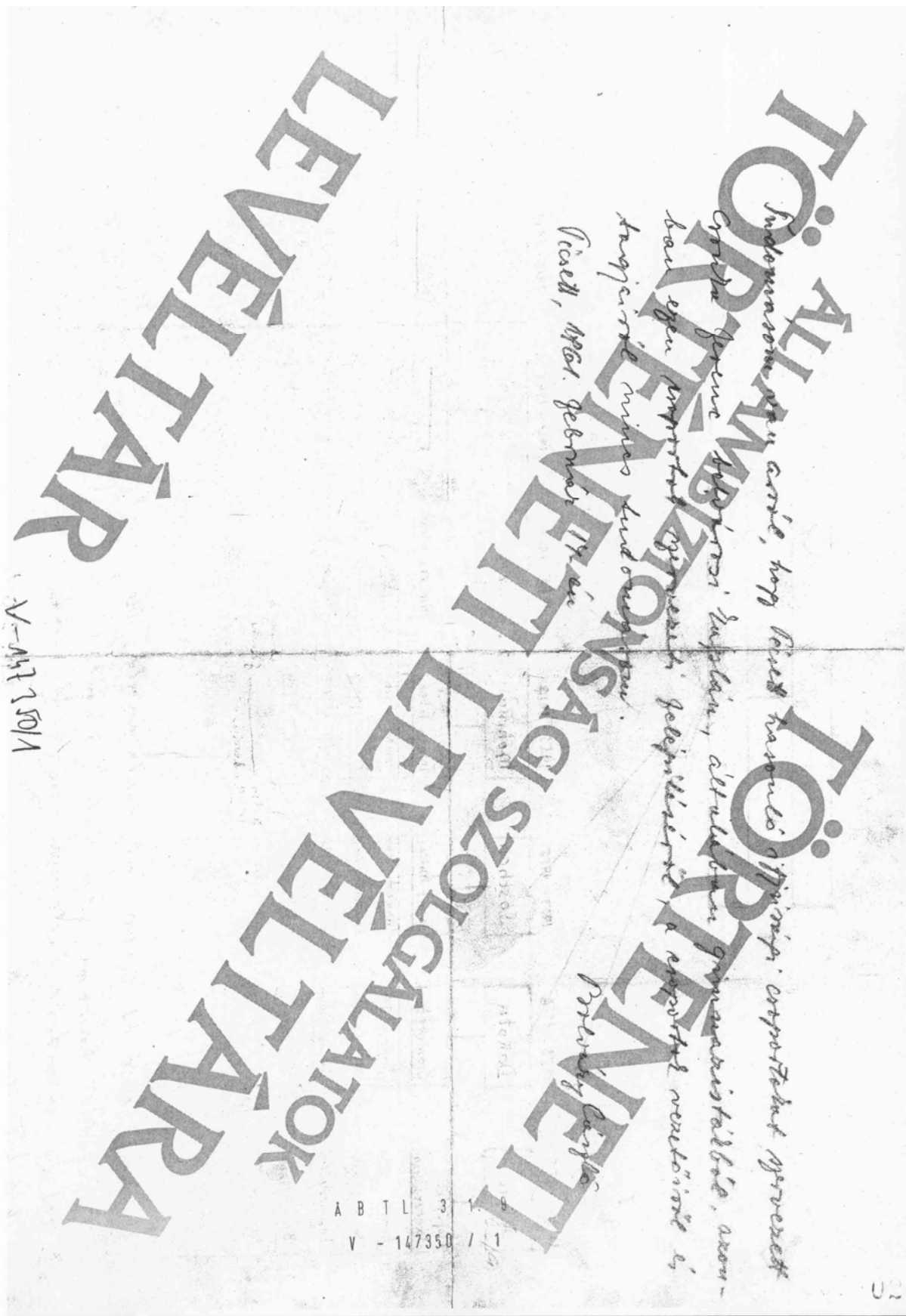
Forrás

Nyilvántartási szám: 301/8

Kérőlap száma: 110/2005

Kutató: Dr. Hubai József

V-147350/1

V-147350/1

B.M.Baranyamegyei Rendőrőfőkapitányság
 Politikai Nyomozó Osztálya.

Szigoruan titkos!

Tárgy: "Fekete Hollók" fn.
 demokrácia ellenes
 szervezkedés ügyben

- OPERÁCIÓS - TERV.-

Pécs, 1961 február 3.-án.

1959 márciusában Dr.Fekete Miklós és Tárkányi Ernőné középiskolai tanárok hivatalosan bejelentést tettek, hogy középiskolai tanulók körében I v a s i v k a Mátyás középiskolai ének-tanár illegálisan foglalkozik a tanulókkal és azokat klerikális szellemben neveli. A fentiek alapján 1959 szeptember 15.-én Előzetes Ellenőrző Csoport Dossziét nyitottunk, majd konkrét tények és dokumentumok birtokában 1960 június 2.-én "Baranyamegyei Fekete Hollók" fedőnéven csoport dossziét fektettünk fel, az ügy további feldolgozása céljából.

A feldolgozó munka során megállapítottuk, és dokumentáltuk, hogy a szervezkedés vezetői Csonka Ferenc és Bolvári László rk. papok. A szervezkedés alcsoportokra oszlik, melyeknek élén ugynevezett alcsoport vezetők állanak. Rendszeres összejöveteleket tartanak a szervezkedésben résztvevő személyek lakásain.

A szervezkedés politikai célja az ifjuság népidemokratikus rendszerünk elleni gyűlöletre való nevelése. Felkészítik az általuk megbízható ifjuságot egy rendszerváltozás esetére, az alóbb korosztályu tanulókat pedig úgy nevelik, hogy meg tudják cáfolni az iskolában tanult materialista nézeteket. A szervezkedés vezetői által tartott előadások alapján nemcsak kétarcúvá, cinikussá nevelik az ifjuságot, hanem elhintik köztük a gyűlöletet a népidemokratikus rendszerrel szemben. Az általuk létrehozott csoport összejöveteleken pedig gyűlöletre izgatnak a Szovjetunió és Pártunk politikája ellen.

A B T L 3. 1. ...

V - 147350 / 1

03

- 2 -

Az ellenséges tevékenység dokumentálása során a B.M.II/5. Osztálya hozzájárult ahhoz, hogy az ügyet realizálhatjuk. Ennek alapján 3 főt őrizetbe veszünk, míg 10 személy lakásán házkutatást tartunk.

Az akció végrehajtására 1961 február 6.-án 23 órakor kerül sor.

Az őrizetbevett személyeket, valamint a házkutatások anyagait a politikai nyomozó osztály vizsgálati alosztályára szállítjuk be.

II.

Az operáció során az alábbi személyeket vesszük őrizetbe:

1. Csonka Ferenc rk.káplán /:Pécs, 1924 Borbás Julianai/ Pécs, Hunyady János utca 4 szám.

Az operációt végrehajtják: Kardos László r.szds.
Jaksa Antal r.szds.
Ny.Kovács Gyula r.szds.
Gyutai Kálmán r.fhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

"Üdvösségünk története" c.füzet-sorozatot az alábbi alcímekben:

"Vagyonszerzés ösztöne", /ez a füzet tartalmazza a szervezkedés programját is/ "Az élet ösztönös védelme", "Fajfenntartás ösztöne", "Az élet keletkezése", "A tiz parancsolat", "Holnap már késő" c. ifjúsági brossurát, "Őszinte szó a serdülő fiúknak", "Jezsuiták, nyárszolgák, bolsevikik" c. könyv, és "Emberhalászk" c. könyv. Továbbá le kell foglalni az összes levelezéseit, az összes fényképeit, le kell foglalni az írógépet, magnóját, azok szallagait, hanglemezeket, indigókat, feljegyzéseit, és ezen kívül valamennyi szervezkedésre utaló ellenséges tartalmu anyagokat.

A felsorolt anyagok, a brossurák és füzetek megtalálhatók nevezett hálószobájában lévő íróasztal fiókjában és mellette elhelyezett könyvespolcon. Az ellenséges tartalmu könyvek pedig az előszobában elhelyezett könyvszekrényben található meg.

2. Bolvári P. László volt pálosrendi szerzetes, sekrestyés /:Kalocsa, 1924 Libor Etelka:/ Pécs, Ifjúság utja 6 szám.

Az operációt végrehajtják: Nagy János r.szds.
Fazekas Ferenc r.fhdgy.
Bónert Jenő r.fhdgy.
Tóth Gyula r.fhdgy.

Kecskés József r.fhdgy.

F. H. Szabó r.fhdgy. B T L 3. 1. 5.

V - 147350 / 1

04

- 3 -

31

A házkutatás során le kell foglalni:

Tóth Tihamér által kiadott könyvsorozatok /"A művelt fiú" c. könyv./
Kosztortól: "A kamaszok" c.könyv.
"Aplogétika", "Bölgöz Úszób" élete.

Le kell foglalni még összes levelezéseit, fényképeit, a levelezéseknél bel és külföldit egyaránt, magnóját, annak szallagjait, írógépét, indigókat és a feljegyzéseit.

A felsorolt anyagok megtalálhatók a lakószobájában lévő könyves szekrényben és az íróasztalában lévő fiókokban.

3. Károly Róbert volt teológus, zeneszakiskolai hallgató /:Szegec, 1937 Probszt Erásébet:, Pécs, Katalin utca 10 szám.

Az operációt végrehajtják: Vizer István r.szds.
~~de v. m. r. szds.~~ ~~Tóth Gyula~~ Keoskás József r.fhdgy.
~~Major Sándor r. szds.~~ Lantos János r.fhdgy.
Rávai Gyula r.fhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

"Katolikus világnézet" c. anyagot,
Tóth Tihamér könyveit.

Le kell még foglalni előadásainak jegyzeteit, fényképeket, leveleket, magnóját és a szallagokat, indigókat és egyéb feljegyzéseket. Az anyagok megtalálhatók nevezett szobájában elhelyezett szekrényben és asztalának fiókjában.

III.

Az operáció során az alábbi személyeknél tartunk házkutatást:

Terhelt 56. naran megpróbáltve (foglalásra)
① Tóber László adminisztrátor /:Sárosd, 1936 Kovács
Ilona/ Pécs, Basamalom u. 11 sz.

A házkutatást végrehajtják:
Németh József r.örgy.
Tóth Sándor r.fhdgy.
Miheluti Emil r.alhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Az illegális összejövetelekről készített feljegyzéseket, jegyzeteket ellenséges tartalmu könyveket, bel és külföldi levelezéseit, és fényképeit.

A felsorolt anyagok megtalálhatók lakószobájában elhelyezett íróasztal fiókjában és szekrényében.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

05

- 4 -

op.célra felkennélve V. aló

②. Ivasivka Mátvás énektanár, /:Miskolc, 1933 Lőrinc Erzsébet:/ Pécs, Bástya u. 4 sz.

A házkutatást végrehajtják: Dr. Csertán László r.fhdgy.
Friesz János r.fhdgy.
Forgács Lajos r.fhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Bel és külföldi leveleit, térképeket, összes fényképeket, a szervezkedésrel kapcsolatos összes feljegyzéseket, füzeteket, könyveket, az illegális csoport kirándulásaira és táborozásaira szolgáló felszerelések, pld. ugyn. törzsi zászló, sátorlap, iránytű, távcső, indigók.

A felsorolt anyagok megtalálhatók lakószobájában lévő szekrényekben és fiókokban, a tábori felszerelések pedig a padláson.

③. Dr. Angyal Tibor orvos /:Szabadka, 1932 Palkovics Margit:/ Pécs, Geisler u. 14.

A házkutatást végrehajtják: Szöllősi János r.fhdgy.
Rácz Péter r.fhdgy.
Maros Tibor r.fhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

"A katolikus világnézet" c. anyag és egyéb más címnélküli ellenséges tartalmú feljegyzések, brosúrák, indigók, fedőszerveként használt turista egyesület névsora, az összejövetelekről készített feljegyzések, fényképek, jegyzőkönyvek, távcső, iránytű, térképek.

A felsoroltak megtalálhatók lakószobájában elhelyezett íróasztal fiókjában, illetve szekrényében.

④. Sárdi Irma menetanárképzős hallgató /:Magyarország, 1938 Sára Ilona:/ Pécs, Mátvás Király u. 13 sz.

A házkutatást végrehajtják: Palotai Márton r.fhdgy.
Horváth Ferenc r.alhdgy.
Nagy Béla r.alhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Külföldi, belföldi leveleit, fényképeket, szervezkedésre utaló füzetet, feljegyzéseket, indigókat, brosúrákat, könyveket.

A B T L 3. 1. 6.
V - 147350 / 1

06

- 5 -

A felsorolt anyagok megtalálhatók az albérleti lakószobájában elhelyezett szekrényben és asztalfiókban.

2 ⑤/ Dr. Péntek Erzsébet orvos /:Pécs, 1923 Werner Erzsébet:/ Pécs, Déryné u. 37 sz.

A házkutatást végrehajtják:

Örlös András r.szds.
Ács Károly r.hdgy.
Müller János r.alhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Ellenséges tartalmú füzeteket, feljegyzéseket, brossurákat és könyveket, az összes kül és belföldi levelezéseit, fényképeket, indigókat.

A házkutatásnak ki kell terjedni a férfi testvére lakószobájára is, mivel az említett anyagok közül ott is lehet majd találni, továbbá megtalálhatók még az anyagok nevezett íróasztal fiókjában és szekrényében.

2 ⑥/ Gundrum Károly előadó /:Pécs, 1937 Thier Terézia:/ Pécs, Kossuth Lajos u. 39.

A házkutatást végrehajtják:

Korpai János r.fhdgy.
Pilisvári Károly r.hdgy.
Varga Mátyás alhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Cisztercita rend által kiadott régi újságokat és folyóiratokat, ellenséges tartalmú könyveket, a szervezkedéssel kapcsolatos brossurákat, feljegyzéseket, indigókat, kül és belföldi leveleit, fényképeit.

Az anyagok megtalálhatók lakószobájában lévő szekrényekben és asztalában lévő fiókjaiban.

ap. célra felhívva VII. alb.
⑦/ Szauer Dezső nevelő tanár /:Kaposvár, 1938 Sárdy Irma:/ Szentlőrinc Mezőgazdasági technikum diákotthon.

A házkutatást végrehajtják:

Csike János r.fhdgy.
Marton Gyula r.fhdgy.
Dobány Sándor r.fhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Á B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

"Holnap már késő" c. brossurát, az összes bel és külföldi leveleit /Csoka Ferentől kapott levelet is/ ellenséges tartalmú könyveket, feljegyzéseket, füzeteket, indigókat, fényképeket.

07

- 6 -

Az említett anyagok megtalálhatók Szauer diákkotthoni szobájában lévő szekrényében és asztal fiókjában.

8. Bárdi Alvi Ferenc zenetanárképzős hallgató /:Székesfehérvár, 1939 Brisztella Jolán:/ Pécs, Szőlő u. 32 sz.

A házkutatást végrehajtják:

Hornung Sándor r.szds.
Bukocs József r.fhdgy.
Pallai György r.alhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

A szervezkedés tagjainak névsorát, lakcímét és egyéb más feljegyzéseket ellenséges tartalmu könyveket és füzeteket, bel és külföldi leveleket, indigókat, az illegális csoport összejövételéről, kirándulásairól készült feljegyzéseket, fényképeket, távcsövet iránytűt.

Az anyagok megtalálhatók nevezett hálósobájában lévő szekrényben és asztal fiókjában.

9. Átás György laboráns /:Sárod, 1938 Király Irén:/ Pécs, III. ker. Hajnóczy u. 14/c. III.lépcső /Uránváros./

A házkutatást végrehajtják:

Tóth Béla r.szds.
Kapecska Rudolf r.fhdgy.
Marton György r.alhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

A szervezkedéssel kapcsolatos előadások jegyzeteit, vázlatait, indigókat, fényképeket, kül és belföldi levelezéseit, ellenséges tartalmu könyveket.

Az anyagok megtalálhatók lakásán lévő szekrényeiben.

10. Kovács László orvostanhallgató /:Somogyszentpál, 1940 Pandur Margit:/ Pécs, Damjanich u. 14. sz.

A házkutatást végrehajtják:

Grabecz Ferenc r.fhdgy.
Horang Sándor r.fhdgy.
Sütő István r.fhdgy.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

08

- 7 -

A házkutatás során le kell foglalni:

A szervezkedés tagjaira vonatkozó feljegyzéseket, névsorokat, kimutatókat, előadások vázlatait, brosúrákat, ellenséges tartalmú könyveket, indigókat, leveleket, fényképeket.

Az anyagok megtalálhatók lakásán lévő szekrényekben és fiókokban.

11./ Dr. J u h á s z P á l rk. lelkész püspöki gondnok /:Rákospalota, 1908 Juhász Teréz:/ Pécs, Szt. István tér 23 /Püspöki palota/

A házkutatást végrehajtják:

Nagy Lajos r.fhdgy.
Füzesi András r.szds.
Pék Sándor r.fhdgy.

A házkutatás során le kell foglalni:

Kül és belföldi levelezéseit, ellenséges tartalmú könyveket, fényképeket, brosúrákat, a szervezkedéssel kapcsolatos összes anyagokat, feljegyzéseit, naplót, indigókat, irógépet, pornográf képeket, magnetofont szallagokkal együtt, a szervezkedéssel kapcsolatos névsort.

A fenti anyagok megtalálhatók Dr. Juhász hivatali helyiségének íróasztalában lévő fiókokban és szekrényekben, valamint a hálszobájában lévő íróasztalának fiókjaiban és könyvespolcán.

IV.

Az őrizetbevett személyeket lakhelyükről szolgálati gépkocsival a korábbi beosztásnak megfelelően beszállítjuk a Főkapitányság Politikai Nyomozó Osztály Vizsgálati Alosztályára, ahol az alábbi sorrendben a következő számú zárkákban helyezük el őket a belső fogdában.

- 1./ Csonka Ferencet a 29-es zárkába
- 2./ Bolvári P. Lászlót 31-es "
- 3./ Károly Róbertet 32-es "

Beszállításuk előtt valamennyiüket lakásukon megmutozzuk és személyi irataikat lefoglaljuk. A házkutatási anyagot nevezettekkel együtt a vizsgálati alosztályra hozzuk be.

Á B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

09

- 8 -

36

A felsorolt 11 személy lakásán megtartandó házkutatási anyagokat is a vizsgálati alosztályra szállítjuk be. A házkutatás alkalmával minden egyes helyen két tanút kell biztosítani, akik jelenlétében pontos felsorolással, 3 példányban el kell készíteni a házkutatás során lefoglalt dolgokról a házkutatási jegyzőkönyvet. Ezt alá kell iratni a helyszínen a házkutatást szenvedő személlyel is, aki nyilatkozik arra vonatkozóan, hogy a házkutatás során kárt nem szenvedett. A házkutatás során határozott, körültekintő magatartást kell tanúsítani, minden intézkedéseink udvariasak legyenek. A házkutatás befejezése után rendbemaradva kell távozni a lakásból. A házkutatási jegyzőkönyv egy példányát a helyszínen át kell adni a házkutatást szenvedő személynek. Ezt rögzíteni kell az elhozott 2 pld. házkutatási jegyzőkönyvön.

A lefoglalt házkutatási anyagokat a beszállítás után rendszerezni kell és arról szóló értékelő jelentést kell készíteni.

Intézkedést történt a jelzett személyek telefonjainak ellenőrzésével kapcsolatban.

A három őrizetbevett személy köteles a beszállítás előtt magához venni 2 rend alsóneműt és 2 öltöny jó állapotban lévő felsőruhát.

A brigádvezetők az akció befejezése után 2 pld.-ban kötelesek jelentést készíteni az operáció végrehajtásáról. A jelentésnek tartalmaznia kell:

- a./ A behatolás időpontját és körülményét.
- b./ A jelzett személy magatartását, /Esetleges ellenállását, vagy erre való kísérletét./ Külső viselkedését.
- c./ A házkutatás lefolyását, az ott lefoglalt dolgokra való utalást.
- d./ Az elszállításakor felmerült esetleges problémákat.

Az elkészített jelentéshez mellékelni kell a házkutatásról felvett jegyzőkönyv 2 példányát, az őrizetbevett személyeknél az őrizetbe vételről, míg a házkutatást szenvedő személyeknél a házkutatási határozat példányait. A jelentés elkészítésének határideje 1961 február 7.-én 14. óra.

Az operáció végrehajtására az alábbi gépkocsik állnak rendelkezésre.

- 1./ II. Alosztály, gépkocsija.
- 2./ V. " "
- 3./ VI. " "
- 4./ VI/a. " "
- 5./ VII. " "

Az operációban résztvevők részére az eligazítást Barta István r.alezredés elvtárs osztályvezető fogja megtartani 1961 február 6.-án 20 h.-kor a Városi Rendőrkapitányság épületének tanács-termében.

Vizer István
Vizer István r.szds.
Alosztályvezető

Jóváhagyom

Barta István
Barta István r.alezr.
Osztályvezető.

Kardos László
Kardos László r.szds.
Alosztályvezető

A B T L 3. 1. 4.

V - 147350 / 1

10

B.M. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztálya.

King. Alo-e!
Szigoruan titkos!

Kelloraty
Tárgy: "Baranyamegyei Fekete
Hollók" fn. ügyben -

VIZSGÁLATI - TERV
Pécs, 1961 február 4. - én.

Készült 3 pld.

A B T L 3. 1. 9.
V - 147350 / 1

B.M. Baranyamegyei Rendőrfőkepitányseg
Politikai Nyomozó Osztálya.

"Szigoruan titkos!"

Vizsgálóati terv.
Pécs, 1961. február hó 3.-án.-

I.

A B.M. Baranyamegyei Rendőrfőkepitányseg Politikai Nyomozó Osztályának V-ös alosztálya, 1959 szeptember 15.- óta foglalkozik a "Fekete Holló" fedőnevű ügy klerikális ifjusági szervezkedés ügyével. Ügynöki bizalmas nyomozás során megállapítást nyert, hogy az egyházi jellegű ifjusági csoportosulások a Bulanyi György által létrehozott és vezetett, majd 1955-ben felzámolt szervezkedés felujítása. A szervezkedés célja, mint az nyomozás és titkos uton beszerezett anyagokból is látni, az, hogy az ifjuság minél nagyobb részét vonják el a haladó jellegű ifjusági szervezetektől, azon belül bomlasztó tevékenységet folytassanak, szembe állítsák a materialista világnézettel, meggyűlöltessék a marxizmust, bobizonyítsák a csoportok előtt, hogy a népidemokratikus rendszerünk "nem élet képes" és az ifjuság mély egyházi nevelése.

A szervezkedés egyházi jellegű, illegális hitoktatás leple alatt folyik, az ún. ellenséges ideológiai tanok terjesztése előadás formájában, e célra készített füzeteken keresztül és felhasználják ellenséges tartalmú könyveket, amelyekkel keresztül nemcsak gyűlöletre izgatnak népidemokratikus rendszerünk ellen, hanem abszolút gyűlöletre nevelik is a szervezkedés vezetői által beszervezett ifjuságot.

A szervezkedési papi és világi eszmei vezetői figyelembe veszik az ifjuság életkori sajátosságait és ennek alapján szervezték meg, illetve szervezik tovább az illegális csoportokat. A szervezkedés sejtyszerűen van felépítve, a fiatalabb korosztályoknak "Indián" fedőnevet alkalmaznak, pl. "Dakota", "Soson", "Mohikán" stb. Mind a fiatalabb, mind az idősebb korosztályú csoportokban csoportvezető tevékenykedik, akiket a szervezkedés vezetője jelölt ki e célból. A csoportoknak czen vezetői a szervezkedést ideológiai és szellemi alcsoport vezetőit jelentik. A csoportok vezetőivel történt b megbeszéléseket az ideológiai vezetők, illetve a szervezkedés vezetője külön-külön szokta lebonyolítani. A 16 éven felüli csoportok tagjai, főleg egyetemisták, főis-

ÁBTL
3.1.5

V. 147570/1

1/1a

- 3 -

40 ✓

mert mi leszünk az elkövetkezendő keresztény társadalmi rendszer vezető férfiai."

Az illegális csoportok tagjai általában osztályidegen származású, u.n. "megbízható személyek" akiket Csonka, illetve Bolyári előzőleg alaposan tanulmányoz és leküzd. A csoportoknak néacsak előadások vannak, hanem kötelező olvasmányok is, így a legjelentősebb a Csonka Ferenc által terjesztett "Üdvőségünk története" című füzet sorozat, ezeken keresztül támadja a marxizmus tételeit és a Magyar Népköztársaság alapintézményeit, pl. a társadalmi tulajdont, stb. A sorozat közül megemlítendő a "vagyonserzés ösztöne" című füzet /amely egyben a szervezkedés programját is adja:/, az "Élet ösztönös védelme" című füzet, stb.

Az illegális szervezkedést az alábbi titkos uton beszerzett operatív nyomozati anyagaink, illetve adataink bizonyítják:

- 1./ Több ügynök ellenőrzött jelentése alapján megállapítottuk a szervezkedés eszmei és ideológiai vezetőit, alcsoport vezetőit, tagjait, összejövetelük helyeit és a szervezkedés konspiratív körülményeit.
- 2./ "Landola" és "Ujhelyi" fedőnevű ügynökökön keresztül az összejövetelekről minifonra rögzítettük az ellenséges tartalmú előadásaik anyagát.
- 3./ Több ügynökön keresztül operatív dokumentációkat szereztünk be, amelyet lefotózás során rögzítettünk. Pl:
 - a./ "Üdvőségünk története" című füzet sorozatot, az alábbi alcímekkel: "Vagyon szerzés ösztöne", "Faj fenntartás ösztöne", a "Talentés", "Jó és a rossz különbsége", "Családi és állam".
 - b./ Tóth Tihamér: "A vallásos ifjú" című könyv.
 - c./ Künnelt Lédihm "Jezsuiták nyárspolgárok bolsevikik" című könyv.
 - d./ "Ember halászk" a francia JOC. szervezetek munkájáról szóló könyv.
 - e./ Német s francia nyelven íródott, ellenséges tartalmú könyvek, amelyeket anyagtról szerezték be.
- 4./ A "K" ellenőrzés anyagai, amelyek bizonyítják a szervezkedés felsőbb vezetőihez fűződő kapcsolataikat.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

V-147350/1

12

A III/a módszeren keresztül bizonyítást nyert illegális összejöveteleikre és tevékenységeikre utaló beszélgetésük.

- 5./ A külső figyelésen keresztül megállapítottuk egyes illegális csoportok összejöveteleik helyét, az illegális csoportok tagjainak kilétét, gyülekezésük és táborozásuk konspirált körülményeit.

Az illegális szervezkedés realizálása során az alább felsorolt személyeket vesszük őrizetbe:

- 1./ Csonka Ferenc rk. káplán, /:Pécs, 1924. anyja: ^{Barbás} Julia;/ kisiparos származású, Pécs Hunyadi János u. 4 szám alatti lakos.

Csonka Ferencet az ifjúgási szervezkedésbe 1955-ben Wöllner Frigyes vonta be. Csonka Ferenc ezidő tájt a szervezkedésben mint csoportvezető működött. Az iskolák államosítása idején erőteljesen agitált a népi-demokratikus államrendszer ellen. A jelenlegi szervezkedésnek egyik szellemi és ideológiai irányítója. Az egyetemisták, valamint az ipari tanulók csoportjainak megszervezésével foglalkozik. Irodalmi tevékenységet is fejt ki. "Az üdvöségünk története" című füzetsozortot is ő készítette és terjesztette a csoportvezetőkön keresztül az illegális csoport tagjai között. Az egyetemeken és a főiskolán a csoportok létrehozását befejezte; szokot lényegileg már csak háttérből irányítja. Csonka vezetésével és irányításával nyári táborozásokat és ezeken előadásokat is tartanak az általa irányított csoportok.

- 2./ Bólvári László /:pálatya:/ /:Kecskemét, 1924. anyja: Líbor Etelka;/ volt pálosrendi szerzetes, jelenleg sekrestyés, földbirtokos származású, Pécs, Ifjuság u. 8 szám alatti lakos./:templomban:/

Bólvári Lászlót 1950-ben népellenes bűntett elkövetése miatt 3 évi börtönre ítélték. Bólvári ugyancsak részt vett a Bulányi féle szervezkedés tovább folytatásában. Külföldön beszerzett különböző antimarxista ideológiát tartalmazó írásokból oktatta és oktatja az illegális csoportok tagjait. Jelenleg az általános iskolás kora, de főleg a középiskolásból létrehozott illegális csoportokat irányítja. Oktatásának alapja a teológiai tanítások szembe állítása a marxizmus tanításaival, ilymodón a népi-demokratikus állam ellen izgat a csoportok tagjai között. Ugyancsak előkészíti a csoportok tagjait a Csonka által vezetett magasabb fokú ellenséges tartalmú filozófiai oktatásra. Továbbá olyan ellenséges tartalmú interdexen lévő könyvekkel

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

V-147350/1

- 6 -

ló csoportok.

c./ Továbbá megállapítani, hogy a szervezkedés milyen külföldi kapcsolatokkal rendelkezik, fel kell deríteni az illegális csatornákat is.

d./

A./ Megállapítani, hogy mikor és kinek az utasítására újították fel a szervezkedést.

1./ Birtokunkban lévő adatok: Operatív adatok szerint 1958-ban Csonka Ferenc rk. káplán és Bólvári László, valamint Károly Róbert kezdték meg a szervezkedés felújítását és a csoportvezetőkön keresztül adták tájékoztatást a Budapesten lakó Wöllner Frigyesnek.

2./ Hogyan kell állapítani:

a./ Csonka Ferenc mikor és kinek az utasítására kezdte meg az illegális csoportok újja szervezését, és kiket vont be az illegális munkába.

b./ Hogyan kell állapítani azt, hogy Csonka 1956. november 2-án kikkel szervezte meg és alakította újja a "Cserkész szövetséget".

c./ Milyen területekre, kikből tevődik össze a csoport tagjai és hány csoport működik és hol.

d./ Milyen a szervezkedés szervezeti felépítése, kapcsolattartásuk módszerei.

e./ Kik az egyes csoportok szellemi és gyakorlati vezetői.

f./ Hol, milyen formában tartják az illegális összejöveteleket, milyen ellenséges anyagot tárgyaltak meg ott.

g./ Honnan szerezték be az egyes ellenséges tartamú propoganda anyagot, ezek sokszorosítását kik végezték és kikkel, milyen módon terjesztették.

h./ Az ellenséges tartamú anyagok sokszorosításához szükséges anyagokat, miből és hogyan fedezték, illetve hogyan, milyen úton szerezték be.

i./ Hogyan kell állapítani, hogy hogyan, milyen körülmények között tartják a kapcsolatot külfölddel, ebben kiket von be, milyen módon és milyen formában, onnan milyen anyagokat kapott./idegen nyelvű anyagok is ide értendők./

3./ Intézkedések:

a./ Az ügyben előzetes le tartóztatásba helyezve Csonka Ferenc káplán, Bólvári László sekrestyés és Károly Róbert zenetanár képzős. A megnevezett

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

V-147350/1

143.

- 9 -

46 ✓

tül ellenséges propoganda anyagot szereztek be az illegáció részére, illetve külföldre a szervezkedésről hiranyagot szolgáltattak.

2./ Meg kell állapítani:

a./ Bólyári László milyen kapcsolatban van nyugaton élő testvéreivel és ezeken kívül más személyekkel. Hogyan és milyen módon tartják a kapcsolatot, hogyan szerezte be a pápa beszédjéről amit Münchenben tartott a magnoszallagon.

b./ Csonka Ferenc hogyan és milyen módon tartja a kapcsolatot Cser-Palkovics Istvánnal Bécsben élő jezsuitával, Nemessszegi Ervinnel, Oxfordban élő jezsuitával, milyen anyagokat és milyen üzeneteket küldött részére, illetve Csonka ezen személyek részére is.

3./ Intézkedések:

a./ A megjelölt kérdésekre részletesen kihallgatjuk Csonka Ferencet, Bólyári Lászlót és Károly Róbertot is.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 1

15

V-147350/1

4.

Az első dosszié anyaga az Op-tervet követően főleg Csonka Ferenc kihallgatásával, vallomásaival foglalkozik. Mivel a kutatási cél Bolvári László tevékenységének a tanulmányozása, a továbbiakban, csak azokkal a dokumentumokkal foglalkozunk, amelyek azt a történetet érintik, illetve – az összefüggések megértése miatt – érdemes megemlíteni a „másik ág” párhuzamos, de ugyanakkor önálló történetét is.

A 69. oldalon kihallgatott Barcza Tivadar pap elmondta, hogy Bolvári Pál kérésére 1958-ban a Kétágú-völgyben és 1959-ben Abaliget mellett meglátogatta a gyerekeket és tábori misét is bemutatott az erdőben.

A 165. oldalon Csonka F. előadta: 10 napon át, áttekintő rajzot kellett készítenie. A vizsgáló tiszt azt mondta neki, ahol nem volt/nem emlékszik a vezetőre, oda a névsor elejére a legidősebb fiú nevét írja.

A 170. oldalon Csonka F. nevén 20 csoportot említ a dokumentum.

A 175. oldalon arról olvashatunk, hogy Csonka F. 12 lapon táblázatot készített a csoportjairól. Azonban a dossziében nem található meg a 12 oldal terjedelmű összeállítás.

Nagyon felkeltheti az érdeklődők figyelmét, hogy a nyomozást vezetők kézzel írt „Kihallgatási terveket” készítettek, s ezeket is befűzték az iratok közé. Elmondhatjuk, alaposan felkészültek a vallatásra (191. old.)

Az 1. dosszié végén olvasható Csonka Ferencről „önvallomások” is. Így pl.: Szegedi László papot illegálisan szentelték fel a püspökök – tudomása szerint.

2. Ki bírja ki a sorozatos kihallgatásokat? Cella ügynökök (V–147 350/2)

E dosszié fehér borítékában, az ún. **szálas iratok** közül kevés felhasználható akadt. Ezek közül figyelemre méltó az a fénymásolat, amiben a nyomozó arról ír, hogy „Csonka F. két hónapig nem tett vallomást, akkor volt hajlandó, mikor látta, hogy több bizonyítékkal rendelkezünk” – előadó aláírása.

A szálas iratok között jó minőségű fényképek is találhatók, nem derül ki kik a fényképezettek és mire használták fel a nyomozati szakaszban. A fénykép maga olyan minőségű, hogy profi géppel készülhetett és a nagyítás, előhívás sem amatőr munka. Ismerve a korosztály nagy részének arcát, valószínű a fiatalok a Csonka F. csoporthoz tartoztak.

Az egyik legérdekesebb börtönügynök jelentés olvasható a 76. oldalon a **dossziéban**. Az éppen ügyeletes cella ügynök Ádám András, már várta, hogy 1961. február 27-én visszatérjen *Bolváry L.* a kihallgatásról. A történetet – elég ronda kézírással – rögzítette a megbízott a megrendelői számára. Bolváry L. fáradtan lépett be a zárkába. Rögtön beszélgetni kezdtek, „mi történt?” kérdéssel indult a tudakozódás. Bolváry L. így nyilatkozott a szabadlábon lévő Ivasivka Mátyásról (zenetanár), igen nagy aggodalommal: „...ha ezt az embert, ha lefogják teljesen megváltoztatja az ügyet, mert ez el fogja mondani, és így több száz hívő és házi apostol kerülhet bajba” Ezeket a sorokat egy nap múlva –amikor vitték a cella-társat kihallgatásra, már hallhatták és olvashatták a nyomozók. Ennek az információnak használhatósága nagyon sokat érhetett a nyomozó tisztek számára, azonban felhasználhatóságának további életét viszont nem lehetett követni a rendőrségi dokumentumokban.

A 78. oldalon ismét tanulmányozható, hogy Bolváry L. visszatért egy másik kihallgatásról. Akkor a börtöntársat már Róna Tibornak hívták, ő is írt jelentéseket a beszélgetésekről, ugyancsak kézírással.

A 120-128. oldalak is a beépített cella ügynök jelentéseiről szólnak. Ezek között vannak olyanok, akiknek már kiforrott stílusa volt a jelentések írásában, pl.: „Feladatom volt, hogy Csonka Ferencsel elbeszélgessek az 515-s zárkában. Beszélgetésünk folyamán Csonka a következőket mondta el... (Szerző: nem volt elég hogy 8-10 órát, vagy két napig kihallgatták a papokat, hanem azt követően a fogda ügynökök kérdezősködtek és továbbítottak a nyomozóknak).

A 2. sz. dosszié végén olyan eredeti dokumentumokat olvashatunk, ahol egymás után készültek már a szabadlábon lévők kihallgatása során a terhelő vallomások. Több esetben megfigyelhető, hogy ezeket a rendőrök diktálhatták, annyira megfelel a szóhasználatuknak. Így például a 194. oldalon *Csonka F.* társaságából az egyik fiú B. F. így nyilatkozik a tanúvallomása végén: „...Bűnösnek érzem magam, mert államellenes tevékenységgel súlyosan megsértettem a Magyar Népköztársaság törvényeit, ugyanakkor hozzájárultam ahhoz, hogy tevékenységgel más személyeket is ilyen szellemben neveltem” (Szerző: ezt szinte biztos, hogy a szájába adták a delikvensnek, vagy a tisztek diktálták a jegyzőkönyvbe). Ezt követte az aláírás.

Összefoglaló gondolatok az 1. és 2. kötetről: A közel 400 oldalas fűzött anyag kb. 20 %-a kitakart, azaz még a kutató számára sem hozzáférhető. Lehet, hogy a személyiségi jogot sértené meg, ha hozzáférnénk?

A források 95 %-ban Csonka Ferencről és csoportjairól (20 csoport volt a vizsgálati anyagban) szólt. De bekeveredtek Bolváry László anyagai is a kötetekbe. Ezek közül legtöbb

olyan irat, ami arról készült, hogy Bolváry L. visszatért a cellájába és nyilatkozik rabtársának a „mi történt?” kérdésre.

A második dosszié elején található egy tanúkihallgatás Ivasivka Mátyásról, Csonka Ferencről. Az összejövétel főleg az 1956. november elején Ivasivka M. lakásán tartott pécsi cserkészcsapat megalakításáról szólt. Csonka elmondta, hogy nagyon ritkán találkozott Ivasivka Mátyással, de tud arról, hogy ő is kirándul a diákjaival. A cserkészcsapat alapítása során a szót Ivasivka M. vitte, a résztvevők véleménye eltért a mozgalom módszereit illetően (felekezetiesség, romantika stb.). Mivel Csonka F. nem értett egyet a programmal, előbb távozott Ivasivka M. lakásából.

Elmondható az, hogy a Csonka F. anyag is hallatlanul érdekes és bőséges. Ajánlható, hogy egy szakavatott, pécsi történeti monográfiát kellően ismerő, érdeklődő kutató alaposan feldolgozná ezt a több száz oldalas, Csonka Ferencre vonatkozó anyagot. Így például ajánlható a jövőbeni „Csonka kutatóknak” ezek közül néhány:

– A történelmi forrásokból megállapítható Csonka F. „hallgatás taktikája”, ami kb. két hónapra volt eredményesnek tekinthető. Utána a „külsősök” annyi információt adtak a rendőrségnek, hogy értelmetlenné vált a hallgatása. Viszont a két hónap, napi 8-10 órás kihallgatási kísérletei – Csonka F. erős logikai képességei segítségével – világossá tették azt számára, hogy kb. kikerül tud már a rendőrség, és kb. mennyit tudnak?

– A sorozatos kihallgatások jegyzőkönyvei szerint Csonka F. viszonylag hamar elfáradt, vagy betegségei is lehettek. Egy-két esetben valami miatt (gyógyszer, injekció stb.) már az aznapi jegyzőkönyv anyagának elejétől a válaszaiban – minden átfogalmazás nélkül – használja azokat a marxista-leninista terminológiákat, amelyek a többi helyen hiányoznak. Például: „amikor az államellenes tevékenységet végrehajtottam” ...ez és ez történt... Azonban „a szer” hatásának elmúlásával a jegyzőkönyvben elmaradnak e tőle idegen kifejezések, s a régi Csonka válaszol. Erre gyorsan befejezik/berekesztik a kihallgatást. Ezeket a megmagyarázhatatlan kihallgatási jegyzőkönyveket is aláírta Csonka F. oldalanként és a jegyzőkönyv végén is. Az iratok tanulmányozása során – már ami látható volt – nem akadunk rá ennek a furcsaságnak az okára. A szálas iratok között egy helyen található olyan betegségre utaló szöveg, ami műtéti beavatkozást kívánt volna.

– Csonka F. esetében volt elmeszakértői vizsgálat is, ahol elhangzott az elején a kirendelt orvos kérdése: Jól érzi magát? Tudjuk, ilyen kérdést akkor tesz fel egy orvos, ha látja a beteg nagyon leromlott állapotát.

– Csonka F. többször nyilatkozott cellatársainak, hogy nehezen bírja, s ügyis elítélik, talán ki is végzik. Számított arra, hogy a végén még a kémkedést is a nyakába varrják. A letargia és talpraállás ciklusai váltakoztak szinte naponta. Amikor megfenyegetik például, hogy valljon, mert hónapokra meghosszabbítják a vizsgálati fogságát, azt mondta: ezzel őt nem tudják ösztökélni, mert tudja, hogy évekre börtönbe fog kerülni, kirakat per lesz, mindegy, hogy Pécssett, Budapesten, vagy valamelyik vidéki börtönben korlátozzák szabadságát.

– Nagyon felkeltik az érdeklődést a Házkutatási jegyzőkönyvek a Csonka F. ügyben is. Begyűjtöttek fotókat, könyveket, leveleket, tábori felszereléseket: bicskát, fejszét, csavarhúzó, tájolót, rohamásót, hátizsákot stb. Mind lefoglalták és alig adták ki. Egyik „srác” a jegyzőkönyvben kéri vissza a villanszerelésnél használt csavarhúzóját, csípőfogóját, s esküszik, hogy ezek tényleg csak a villanszerelés célját szolgálták. (Szerző: Vajon visszakaphatta-e?).

Források

Nyilvántartási szám: 301/8

Kérőlap száma: 110/2005

Kutató: Dr. Hubai József

V-147350/2

Feljegyzés!

Gsonka Tereska plébánysról.

Elmondotta, hogy pénteken 14 an tartotta Kihelyga-
 társán tót köztéi teli felneki Karolya réstársas ve
 is menőreiről és kevéreke töte, hogy mondja meg a
 két teológus is a két gimnázista neveit a mi ő
 meztáradot. Két mondatra nem ánylja el őtet
 mert kifogja kiként említi őt a kézfől mint erre
 nem van példa. Továbbá beszélt arról is, hogy Kihely-
 galatana közben lejött és önmaga is egy új nevei an li-
 telt meg, hogy is merte Josifka Matyas zene tanár
 a két állításut szőnül őt is meg nevesen munkasorát
 elmondotta, hogy is men mostanában mőszűlt óran-
 kán hánam erre már nem nagyon talál kare munk
 és erről nem is beszélt többet. Pénteken este el mon-
 dotta nevesorakat, hogy borsái most a Flórian-
 Teri hatást támpan nevesorák már őt is szólták ki
 mindentan péntek este nevesorák is. Szómonkán tót
 okoloztat és is is többet Köztéi riasza töt Tra-
 noska tónatja a elmondotta, hogy őt an em töt ka
 befogja teli teljes megváltót tötja orúgát mert
 a el fog mindent amandani és egy többet ad hívő
 és ha si a nyolb kenit töt kaja. Elmondotta a őt
 is, hogy Pécs or nagyon jó hely mert itt nagyban a
 színház emter is nagyon sok hozmal volt a ké ósore
 jövődek a hál vállsás dolgotól beszélt töt és
 meg töt gattát a egy éb ese mélyettei is azakad.
 európa nádi őt rend nevesen mindentan este
 hélióna töt meg halgatja. Aztól is beszélt gattén, hogy
 van egy korátja a Hoanban Teri Temp kán kán aki
 már hóram erre kerülő esultva is meg sán tötja
 ota mag, mi a hívőt töt vót fog ld töt as ő.

3. 1. 8.
 19350 / 2

J e l e n t é s
Pécs, 1961. február 28-án.

Jelentem, hogy február 27-én délután kb. 5 órakor tért vissza Bolváry a kihallgatásról. Mikor az órák elmentek én kérdeztem szokás szerint, hogy na mi volt. Erre ő elkezdte mesélni, hogy új előadót kapott, azt a feketeingest aki kikérte magának, hogy ügyész. Én most már előadó urnak szöveget. Jegyzőkönyvet nem vett fel csak úgy kérdezősködött. Nagyon letolt elmondott csibésznek, hazugnak és mindenre azt mondta, hogy hazudok. Kérdezte, hogy Csonkával milyen kapcsolat volt és hol találkoztunk. Én persze tagadtam mindenféle kapcsolatot, csak annyit mondtam, hogy tudok arról, hogy ő is csoportokat szervezett, de letagadtam azt, hogy én vele találkoztam. Persze ő azt válaszolta, hogy mindent tudnak, de ezt nekem kell elmondani. Hát gondolhatják, hogy nem vagyok olyan bolond beszélni találkozásról mikor val szinű Csonka nem mondott nekik semmit, mert azt a kihallgatásból éreztem volna. Így én csak annyit mondtam, hogy nem igaz. Én kérdeztem, hogy miért fél annyira a Csonkával való kapcsolattól, ő azt válaszolta, hogy Csonkának sokkal nagyobb a bulija, oneki a budapesti papokkal van kapcsolata és nem akar belekerülni ebbe a kirakat perbe. Inkább ő maga vállal felelősséget amit tett, mert ha összevonják akkor több büntetést kap. Lehet, hogy ezt nem tudom elképzelni de megpróbálom. Még azzal ijesztgetett az előadóm, hogy a belügyminisztériumtól kérnek engedélyt, hogy az előzetes letartóztatásomat négy hónapra, de ha kell hat hónapra is meghosszabbítsa. Én erre nem szóltam semmit, csak azt gondoltam, hogy ez engem nem izgat a lo évembe bőven belefér, még akkor sem ha 8 hónapig tart. Azt én már gyakorlatilag tudom, hogy ha az ügy vár máshol is megérett akkor felfognak venni egy jegyzőkönyvet az eddig elmondottakról és felfognak kísérni a Fő utcába Budapestre, ahol majd újra fogják kezdeni a kihallgatást és meglesz a kirakat per. Tehát nekem oly mindegy, hogy van yi ideig leszek itt, persze én ezt nem mondtam neki. Beszélte továbbá, hogy valószínű magát már sokáig nem tartják itt, nagyon vigyázzon az ottani foglyokra, mert mindenütt van egy vanzer aki a börtönparancsnokságot értesíti. Ő ezt tápasztalattól tudja, ne bízzak meg senkibe és csak annyit mondjak a bulimból amit beismertem, de még annyit sem kell, ezt ő csak jóindulatból mondja. Én kérdeztem, hogy az előadója később mit mondott? Válasz: Adott fel kérdéseket, hogy ezen gondolkodjam lent a fogdában és elbocsájtott. Még valamit elfelejtettem mondta ő, az előadóm állandóan azt mondta, hogy hazudok, sőt egyszer egész a fülehez jött és állandóan vagy ötször azt sugta, hogy hazudik, hazudik, hazudik. Én majdnem elnevettem magam és lejöttem.

Rónsi Tibor s.k.

Á B T L 3. 1. 9

V - 147350 / 2

11.28-án.

2

3. Mecseki indiánok. „Mindenáron be akarták bizonyítani, hogy 19 gyerekekkel a demokráciát meg akartam dönteni” (V–147 350/3)

Ebben a dossziében már valóban kizárólag Bolváry László és csapatának anyaga található.

A **szálas iratok** között rabtársa zárkajelentésében panaszkodott, hogy Bolváry L. „társai tevékenységét igyekezett elhallgatni”. Ezután kiderült, hogy a fogdaügynök lelki gondozásban is részesült akkor, amikor Bolváry L. mesélt neki arról, hogy édesanyja mire tanította: „Ő nem számíthat senkinek a segítségére. Itt, amibe az ember bele tud kapaszkodni, csak a hit!”.

A cella-ügynökök többször arról nyilatkoztak, hogy „nem érhető, kint nagy a zörgés”. A jelentésük pedig írógéppel készült, ebből arra lehet következtetni, hogy hangfelvételek is születtek a cellákban. Másik fogdaügynök zárka jelentésében írta, megkérdezte Bolváry Lászlótól: Mi az oka annak, hogy nem hagyják békén? Válasz tőle: „Pesten elhatározták, hogy a papok ellen egy Mindszenty-féle pert akarnak csinálni, mely alapján 60 papot és 3-4 püspököt kell bíróság elé állítani”. Őt is. A vamzer (cella-ügynök, besúgó) így zárja jelentését Bolváry Lászlóról: „Ebéd után a keresztye előtt, amely körömmel a falra van vésve, imádkozni kezdett”.

A szálas iratok között található olyan gondolatsor, amiben Bolváry L. kifejtette, mit is akarnak elérni vallatói: „azt akarják elérni az ÁVO-sok, hogy a fiataljaim lássák a tárgyalóteremben, hogy őket félre akartam vezetni, nem tanulhatnak tovább” a felsőbb iskolákban. „A kirakat tárgyaláson meglincseljenek a volt tanítványaim”. Ebből a szöveggörnyezetből idézet: „A megrendezett nagy tárgyalásra behozták az új reverendámat is, hogy ezzel is még nagyobb erkölcsi hatást érjenek el... A papságot befeketítsék a hívők előtt, annak tekintélyét lejárassák és így elfordítsák a népet a papságtól”. – Kiderült az is, hogy Bolváry L. sejtette, hogy cellatársai némelyike lehet besúgó is, sőt néhány alkalommal figyelmeztette erre zárkatársait. Korábban rájött arra is, „hogy a fiúk között volt beépített is, akik kapcsolatban álltak a rendőrséggel” Ezt figyelembe véve rakta össze a mozaikokat, hogy a rendőrség majd mit is akar, mire lesznek kíváncsiak, ha majd őrizetbe fogják venni. (Szerző: valószínű ez sokat számított a védekező módszerek kialakításában.)

Az 1961. február 7-én készült Jegyzőkönyvben a rendőrségen röpködtek az indián törzsek neve és az indián személynevek. A vizsgáló tisztek kapkodhatták a fejüket, mikor, melyik indián törzs, mit is csinált, kik vezették, ki váltott fel kit? Bolváry L. ugyanis rendre változtatta a Dakoták, Aztékok, Delaware-ok stb. elnevezését, és tagjait. A vezetők közben kicserélődtek az 50-es évek közepétől, a tagokkal együtt. Ráadásul hol működtek a törzsek, hol nem. Legtöbbje –az ott elmondottak szerint – 57/58 tájékán feloszlott, mivel Arató László Budapestre került, és csoportjait Bolváry Lászlóra hagyta örökségül. Ezt a bonyolult, követhetetlen folyamatot a későbbi tanúvallomások is alátámasztották a fiatalok részéről. Bolváry L. így nyilatkozott az indián romantikáról a 106–112. oldalon: „Az indián romantika csak keret volt ahhoz, hogy a célokat, a fiúk katolikus hitre való nevelését elérjem... stamm katolikus fiúkat neveljek...” Ezzel kapcsolatban hivatkozott Mécs László költőre: [A pisztrángok példája](#) c. versére..., lásd források. Sőt részletes verselemzést tartott a rendőröknek. (Szerző: A csoportok egy-egy indián törzsi nevet vettek fel, pl.: Sziú, Dakota, Delaware stb. A tagok pedig indián neveket választottak maguknak, ünnepélyes avatási szertartásban. Így pl.: FÜRGE UJJ, ÓVATOS BAGOLY, FEHÉR SÓLYOM stb. Abban az időben nagyon

kedvelt olvasmány volt ugyanis az indiános könyvsorozat, tele kalandokkal. Kezdetben a tagoknak volt „indián dísz” is, pl.: színes tollakból fejdísz.

A negyedik generációnál már az ősmagyar romantika volt divatos, a mondavilágból.

A fiatalok programjaikon egymás között törzsi nevüket használták. A törzsi naplókba, táborig naplókba is kizárólag e nevek szerepeltek. A romantika mellett a „fedőnév” szerepét is betöltötte a gyerekek sajátos névhasználata.

A fentiek miatt a kihallgatások más irányba fordultak. Ezt követően a vallatások az illegális témakörben folytatódtak. A vizsgálótiszt feltette a kérdést Bolváry Lászlónak: Tudja-e, hogy illegális, államellenes, amit csinált? Ki bízta meg ezzel? Válasz: „Csoportok szervezésére sem állami, sem egyházi engedélyem nem volt. Egyházi beosztásom sem. Lelkiismeretem szerint a csoportok tevékenysége legális volt”.

A 48. oldalon hangzott el a kérdés: Mi volt a célja a csoportmunkának? Válasz: „A csoportmunkával a célom, hogy az iskolai hiányos hittan oktatást kiegészítve, igaz hű katolikusokká neveljem az ifjúságot”.

A 49–50. oldalon a kihallgatás során a többi ifjúsági felnőtt vezetőről és a Pálos rendről kellett nyilatkoznia. A felnőtt vezetők közül Bolváry L. név szerint Barcza Tibort említette meg: ő is foglalkozott csoportok nevelésével, ő gimnazista lányokat tanított hittanra. Valamint rákérdezés után Ivasivka Mátyásról annyit mondott, hogy 1957 előtt foglalkozott csoportokkal, azonban 1957-ben tanár lett, azóta nem tevékenykedik, hiszen nincs ideje, megnősült.

A rendőrséget rendkívül érdekelte, mi lett a Pálos renddel a feloszlatusuk után. Bolváry L. kénytelen volt bevallani néhány illegálisan a Pálos rendbe bevont fiatal, akiknek a felvételi kérelmét a házkutatás során megtalálták a nyomozók. Ezek után előadta, hogy 1956 óta szervezték Arató Lászlóval a rend új tagjainak a felvételét. Farkas Béla kispap, Imre János kispap, Bohonyi István seminarista, Udvarnoki László könyvkötő, valamint Molnár Dezső káplán nevei hangzottak el és kerültek a jegyzőkönyvbe. (Szerző: ennél négyszer többen voltak illegálisan, de a házkutatás során nem kompromittálódtak a többiek.) Bolváry L. azt is előadta a kihallgatáson, hogy személy szerint ő hagyta jóvá a jelentkezők belépését a rendbe, Arató L. pedig Budapesten beöltöztette őket.

A kihallgatások ezután újra visszatértek az ifjúsági csoportok működéséhez. Az 51–53. oldalon rögzítésre került, hogy a csoporttagok általános iskolások voltak, az iskola végeztével ők is szétszéledtek. A csoport vezetőinek egy része 1956-ban disszidált, vagy megszűntek létezni a mozgalom számára. A csoportok összejövetelüket a Mecsekben, elsősorban Büdöskúton, Kantaváron, a Lapsi turistaháznál tartották. Előfordult, hogy lakáson egy-egy órát töltöttek, pl. hittannal, vagy játszottak, mivel a rossz idő miatt nem kirándulhattak.

A kihallgatási jegyzőkönyvek legtöbbször a házkutatások során lefoglalt könyvekről és az ifjúsági mozgalom ideológiájáról szóltak (51–116. old.), a következő sorrendben:

– A lefoglalt könyvek forgalmazásáról Bolváry L. azt mondta, hogy ha valaki kért tőle könyvet, kölcsönadta, ilyenkor a könyv címét tintával kis noteszába beírta (Szerző: ezt a házkutatásnál elkobozták), a kölcsönző nevét ceruzával írta fel, s ha visszakapta a könyvet, a nevet kiradírozta. A könyvek mind vallási tartalmúak és egyházi tanítások voltak.

– A nyomozók végigolvasták a házkutatás során lefoglalt könyveket, kigyűjtötték belőle azokat a sorokat, amelyek ütköztek a marxista-leninista történetírással, és ideológiával (pl.: kommunizmus terrorja 1919-ben, a spanyol polgárháborúban a kommunizmus kegyetlenkedése stb.). Amikor Bolváry Lászlótól megkérdezték, hogy ezek a szövegrészek nem kommunista ellenesek-e szerinte? Bolváry László így válaszolt: A könyveket 20 évvel ezelőtt olvasta,

ezekre a részekre nem emlékezett, a könyvek kölcsönzésével a fiatalok önnevelésének a kialakítását kívánta elősegíteni.

– Milyen célból foglalkozott a gyerekekkel? Felelete Bolvárynak a következő volt: „Cél:

Krisztusibb emberré és magyarabb magyarrá neveljem”.

A nyomozók nagyon veszélyesnek tartották e célt, azonban Bolváry L. előadta, hogy nem ő találta ki, hanem Teleki Pál, volt magyar miniszterelnöktől, világhírű földrajztudóstól kölcsönözte a célmondatot.

– A lefoglalt könyvek mellett az írógépel sokszorosított füzet, a SZIKLATÁBOR volt a főszálka a rendőrség szemében. Egyrészt a tartalma: ifjúsági vezetők módszertana, a 10 törvény (fiatalok erkölcsi parancsolata), másrészt az államellenes sokszorosítása miatt tartották nagyon súlyos cselekedetnek a használatát és kölcsönzését (79–80. old).

– Bolváry L. nyilatkozott az ösztönző módszerekről is a mozgalomban: „A rendezvényeken, kirándulásokon való részvétel a jó tanulás jutalma volt!” (Szerző: beleértve a hittan is).

– A nyomozókat érdekelte az is, milyen ideológiai anyagot használtak fel a fiatalok nevelésében, honnan szerezték és hogyan szervezték a felhasználást? Bolváry L. válasza: A korosztálynak megfelelő, hivatalosan kiadott hittankönyveket használták. Az általános iskolásoknak templomi hittan (Pius templom), a gimnazistáknak – órarendjük miatt – személyenként voltak hittanórák a sekrestyében.

– A 98. oldalon olvashatjuk, hogy Bolváry Lászlótól is kérdezték az illegális papszentelést. Ő is a többiekkel egybehangzóan arról nyilatkozott, hogy tudott róla, mert 1959-ben a Központi Szemináriumban 80–100 kispapot elbocsátottak, mert nem akartak részt venni békegyűlésen, ezért ezek közül később szenteltek fel püspökök legálisan utódokat.

– Bolváry Páltól többször kérdezték, miért nem arról beszél, amit hallani szeretnének. Az egyik frappáns válasza így hangzott: „mondják meg miről beszéljek és beszélek” (Szerző: jó taktika, akkor hajlandó vallani valakiről, ha már úgy is tudnak a rendőrök róla).

– Bolváry Pálról nagyon sok fogdaügynök terjedelmes jelentést készített a nyomozótisztek számára. Ezek közül a következők érdemelnek említést (223–320 old.):

1. A 223., 224., 225. oldalon 60 napra újabb elítélteket kértek kölcsön a börtönparancsnokoktól. Kiderült, hogy már több vamzer (cella-ügynök) is fülelt egy-egy áldozatra.

2. Bolváry L. visszajött a kihallgatásról, amint becsukódott az ajtó, mondta: „minden áron azt akarták bizonyítani, hogy 19 gyerekekkel a demokráciát meg akartam dönteni”, vamzer: jókedvűen mosolyogtunk ezen a zárkában.

3. A vamzer jelentette: arról hallott a zárkában, hogy Bolváry L. úgy kombinált, hogy szövetségben akarják elítélni Csonkával –ez súlyosabb ítéletté válhat ebből kifolyólag.

4. Az információáramlásra jellemző a következő. Erről is a vamzer tájékoztatta a parancsnokságot. Csonka F. cipője bőrtalpú volt, kopogott és erről felismerte Bolváry L., hogy mozgásban van a folyosón. Egyik nap találkoztak a folyosón, amikor nem számított rá paptársa, mivel az ismert kopogást nem hallotta. Bolváry ebből két következtetést vont le, egyrészt Csonka Ferencet elvitték újabb helyszínelésre, másrészt cellatársa jelentett még a bőrtalpról is, mert gumitalpúvá alakították Csonka cipőjét.

5. Találón válaszolt Bolváry a következő kérdésre, amit a cellatárs gyorsan továbbított. Kérdés: mi az oka, hogy annyit alszik? Válasz: „ha imádkozom és alszom, én nem vagyok a fogdában gondolatban”.

6. Február 17-én a következőket írta a vamzer jelentésében: ...kihallgatás után belépett, megkérdeztem, na, mi volt? Azt válaszolta: „tegnap ketten gyomroztak idáig”, összeesküvést

akarnak, melyben a székesfehérvári püspök a főszervező lenne, mi pedig a végrehajtói. Majd a Grósz-perrel hasonlította össze a várható eseményeket.

7. Egyháztörténeti szempontból a legérdekesebbnek tűnt a 305–307 oldalon található ügynökjelentés, melyben leírta a vamzer, mit mondott Bolváry a háttér (készenléti) egyház működéséről – nehezen olvasható kézírással (ld. forrásmelléklet).

A 3. sz. dosszié 124-170 oldalig terjedő része főleg a tanúk kihallgatásának jegyzőkönyveit foglalja magába. Ezek közül néhány hű tükörképét adja a diktatúra lélektanának, és a *Bolváry vallomás-taktikai eredményességének*:

124. old.: Barcza Tivadar lelkész kihallgatásáról szólt. Ez az egyetlen jegyzőkönyv, ahol szerepel ilyen kitétel a végén: „vallomásom megtételénél velem szemben kényszerítő eszközt nem alkalmaztak” (Szerző: Vajon miért nincs ilyen mondat a többinél?).

136. old.: Kovács Ákos tanúvallomása, megerősítette Bolváry korábbi előadásait: az „irokéz” csoport tevékenysége 1959 nyarán teljesen megszűnt.

138–141. old.: Temesi Tibor vallomása szintén harmonizáltak Bolváry P. nyilatkozataival: 1959-ben búcsútáborozás volt, a csoport tagjaival elhatároztuk, hogy közös összejövetelt nem fogunk tartani, tanulnunk kell, elég nagyok vagyunk ahhoz, hogy saját elhatározásunkból a Vörös Meteor Egyesülettel kiránduljunk. Előadta, hogy nem volt tudomása arról, hogy illegális lett volna, amit csináltak. A könyvolvasás illegalitásáról sem tudott.

144. old. A KIOWA csoport 1960 tavaszáig létezett, ekkor a fiúk hanyagsága miatt megszűnt (Szerző: jó vallomás, a történet régi).

161. old.: Borbás G. vallomásában az első eset, hogy Bolváry csapatából valaki illegálisnak és államellenesnek tartotta a csoportfoglalkozást. Ezután Csonka M. is hasonlóan tett tanúvallomást a 170. oldalon.

A 3. sz. dossziében olvashatunk arról is, hogy Bolváry L. beismerő vallomást tett, a következő jegyzőkönyvi szöveggel: „Bűnösnek érzem magam, hogy államellenes szervezkedést kezdeményeztem, illegális ifjúsági csoportot szerveztem és vezettem. Kérem enyhítő körülményként a beismerő vallomást, és hogy megbántam.

Összefoglaló gondolatok a 3. sz. dossziéről: Bolváry L. a következő taktikát alkalmazhatta a kihallgatás menetében. A február 6-ról 7-re virradóra letartóztatott Bolváry L. 10 napig hallgatott a csoportok struktúrájáról. Feltérképezte fejébe eközben, vajon a rendőrség kit-mit tud? Ezután –ennek függvényében – február 17-én elkészítette a rendőrség nyomására a kézzel írt/rajzolt táblázatot az 5+3 törzsről (ld.: az első szálas iratok között), és igyekezett ezek anyagából gazdálkodni. Ne felejtjük el, hogy a besúgók jelentéseiket már 1958 óta gyártották, akik hetenként, kéthetenként vitték be jelentéseiket (pl.: „Landola fn., Csonka Ferenc fn., stb.), akik főleg a Csonka Ferenc által vezetett csoportba épültek be, de áttételekkel a Bolváry László fiairól is beszereztek és továbbítottak információkat. Tehát Bolváry L. 1961. február 17-i kihallgatáson nyilatkozott először a törzsekről, a résztvevőkről. Pontos behatárolta struktúrájukat és végig kitartott e mellett. Ezt bizonyítja az, hogy a IV/6 rész forrásai között található, rendőrség által nyomozati eredményként összeállított táblázat, – néhány kivételtől eltekintve – már nem bővült a taglétszámban. Azonban a rendőrség számára vázolt felépítés ősrégi volt, a résztvevők pedig nagyrészt eltűntek a homályba. Szétszóródva az országban, így valóban elmondhatták 1961-ben –ha beidéztek egyáltalán őket –, hogy már évek óta nem látták Bolváry Lászlót. Ügyes volt a vallomásokban az őszinteség látszata és a készség kifejezése, az, hogy amit tudott, azt mind elmondta és ábrázolta is (ld.: indián törzsek felépítése). Ezzel úgy tűnhetett, hogy 1961-ben már nincsenek élő törzsek az ő szervezésében. Tehát a nyomozás csak az indián múltra szorítkozott ezután.

Ezt „szerencsére” a többi tanúvallomás is e képpen támasztotta alá. Az élő törzsek pedig – rendkívül óvatosan – működhetek tovább Pécssett és a Mecsekben (ld. Dr. Aczél L.-Harsányi J.-dr. Hubai J.-Dr. Temesi T.: I. kötete, Új Ember-MÁK., Bp. 2005.).

Források

Mécs László: A pisztrángok példája

A pisztrángoktól azt tanultam:
sohasem úsznak ők az árral,
de mindig szembe, mindig hősként,
glédában és kicsit vadultan,
rugalmasan, ragyogva, frissen,
hol zuhatag fájdalma szisszen.

Órült erőkkkel szembeszállva,
föl a zokogó zuhogókon,
szirtek között, a vízesések
több méteres habzó haragján
föl, szárnyak nélkül szinte szállva
szökdösnek, diadalt aratván,

a Forráshoz, hol még az Eszme
nincs elkeverve nyárspolgári
iszappal, hizlaló, tempótlan
nagy tunyasággal, hol kiveszne
hős ritmusuk! Ők ormótlan,
titkos hegyekbe vágynak!

Amely pisztráng az árral úszik:
lehet boldog, hasa fehérjét
lehet, hogy parti nefelejcssek
kívánják, hogy csókkal elérjék
s holdfény hullong rá mint a tej-csepp,
– de a Faj meghalt benne: hulla!

A hasukat boldogság-nappal
Süttethetik a renegátok,
magyar júdások, árral-úszók:
A nevük hulla, létük átok!
– Pisztráng-lelkű Pajtás, előre,
a Forrás-álmú hegytetőre!

* * *

Nyilvántartási szám: 301/10
Kérőlap száma: 238/2005
Kutató: Dr. Hubai József

V–147350/3

Tartalomjegyzék

a 28-5601/61 számú Vizsgálati dossziében levő anyagokról.

Sor- szám	Az anyag megnevezése	Oldalszám	Megjegyzés
1.	Tartalomjegyzék	1- 6.	
2.	Betűsoros névmutató	7- 18.	
3.	Határozat a nyomozás elrend-ről	19.	
4.	Határozat őrizetbevételről	20.	
5.	Határozat terheltként való fele- lősségrevonásról és előzetes le- tartóztatás elrendeléséről	21- 22.	
6.	Ügyészi rendelvények	23- 25.	
7.	Szolgálati jegyek	26- 27.	
8.	Előz.letartóztatási pcs.szelvény	28.	
9.	Jkv.orvosi vizsgálatról	29.	
10.	Személyi törzslap fotó másolata	30.	
11.	Kérdőív	31- 32.	
12.	Kérdőjegy - priusz -	33.	
13.	Ujjlenyomat, fénykép /boríték/	34. <i>ellenőrzés a 62. XI. 20</i>	
14.	Házkutatási jegyzőkönyv	35- 36.	
15.	Előterjesztés a nyom.és let.megh.	37- 38.	
16.	Jegyzőkönyvek Bolváry L.kihallg.	39-121.	
17.	Vázlat a szerv.felépítéséről	122.	
18.	Barcza Tivadar vallomása	123-124.	
19.	Derényi László tanuvall.jkv.	125-129.	
20.	Koppány Zoltán - " -	130-133	
21.	Kovácsy Ákos - " -	134-137	
22.	Temesi Tibor - " -	138-141.	
23.	Siptár Tibor - " -	142-144.	
24.	Lovas László - " -	145-150.	
25.	Varga Csaba - " -	151-153.	

A B T L 3.

V - 147350 / 3

01

Sor- szám	Az anyag megnevezése	Oldalszám	Megjegyzés
26.	Truka István tanuvall. jkv.	154-158.	
27.	Borbás Géza - " -	159-162.	
28.	Szepas László - " -	163-167.	
29.	Csonka Miklós - " -	168-171.	
30.	Csonka Pál - " -	172-175/a.	
31.	Arató Csaba - " -	176-179.	
32.	Ivasivka Mátyás - " -	180-182.	
33.	Arató László - " -	183-185.	
34.	Határozat bizonyíték csat-ról	186.	
35.	Bizonyítékok - foto másolat -	187.	
36.	Határozat záralávetelről	188.	
37.	Zárlati jegyzőkönyv	189-194.	
38.	Átirat Megyei Főügyészségnek	195.	
39.	Határozat Arató László ügyének elkülönítéséről	196.	
40.	Átvételi Elismervény	197.	
41.	Vagyoni biz-t.kérő átirat	198.	
42.	Határozat a lefogl.megszüntetéséről.	199-200.	
43.	Átvételi elismervények	201-202.	
44.	Jegyzőkönyv anyagtanulmányozásról	203.	
45.	Átirat Börtön Parancsnoknak	204-205.	
46.	Vizsgálati terv	206-218.	
47.	Szolgálati jegy	219.	
48.	Utasítás	220-221.	
49.	Átvételi elismervény	222.	
50.	Átiratok	223-226	
51.	Jelentés	227-230	
52.	Ügynöki jelentések	231-326	

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

BM. Baranyamegyei Rendőrfőkap tanság
Politikai Nyomozó osztálya.

"Szigorúan titkos!"

H A T Á R O Z A T
 a nyomozás elrendeléséről
Pécs, 1961. február 3.

Bólvári László /Kalocsa 1924, Tibor Ftelka/sekrestyés, Pécs Ifjusági u. 8 szám alatti lakos által elkövetett a BHÖ.1.pont /2/ bekezdése szerint minősülő népi demokratikus államrend elleni szervezkedés büntettség alapos gyanúja miatt a Bp.2.§.-ra figyelemmel, a Bp.86.§. alapján úgy

h a t á r o z t a m,

hogy a nyomozást elrendelem.

Indokolás: Nevezett tevékeny tagja egy népi demokratikus államrend elleni szervezkedésnek.

A Bp.89.a/pontja alapján a nyomozás lefolytatására a rendőri szervezetnek van hatásköre. A nyomozás teljesítésének határideje a Bp.91/A.§./2/ bek. értelmében a nyomozás elrendelésétől számított két hónap. Ezentúl a nyomozás teljesítésének határidejét a legfőbb ügyész engedélyezheti.

A nyomozás elrendeléséről a határozat egy példányának megküldésével a megyei ügyészség Vezetőjét értesítem.

Kardos László r. ezds.
 osztályvezető.

Kecskés József r. fhdg y.
 vizsgáló

Egyetérttek:

Barta István r. alez.
 osztályvezető.

Á B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

03

BM. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai yomozó Osztálya.

"Szigoruan titkos!"

Engedélyezem:

 osztályvezető.

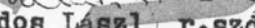
H A T Á R O Z A T
 őrizetbevételről és házkutatásról
Pécs, 1961 február 6.

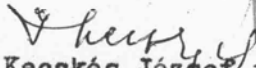
B o l v á r i László aki Kalocsán 1924.-ben született, anyja:
 Líbor Etelka, sekrestyés foglalkozásu Pécs, Ifjuság u.8 szám alatti
 lakos alaposan gyanúsítható a BHÖ.1.pont./2/ bek.-ben felvett
 népi demokratikus államrend elleni szervezkedés büntett elköveté-
 sével, ezért a Bp.99.§./1/ bekezdése alapján ugy

h a t á r o z t a m,

hogy nevezetett őrizetbe veszem, és a Bp.126.§./1/ bek.alapján
 a személymozgást és a Bp.124.§.alapján lakásán a házkutatást
 elrendelem.

Indokolás: Nevezett tevékeny tagja egy népi demokratikus államrend
 elleni szervezkedésnek.

 Kardos László r.szds.
 alosztályvezető.

 Kecskés József r.fldgy.
 vizsgáló

Az őrizetbevétel fogantásitva: 1961 február 6.-án 23 órakkor.

A határozatot előttem kihirdették, ellene panaszt teszek.

P é c s, 1961 február 6.-án.

 Bölvári László
 őrizetes.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

BM. Baross Géza vez. lelkész főosztályának
Politikai N. csoportjának

"Szigorúan titkos"

J e g y z ő k ö n y v.
Bolvári P. László teremtelt kiballgatásáról
Pécs, 1961. február 7-én.

B o l v á r i P. László
Kölcse 1924. Április 13.

Á B T L 3. 1. 9.

Libor Rtél
Kisiparos származású
magyar nemzetiségű
magyar állampolgár
büntetett előzetes
iskolai végzettsége általános főiskola
rész. keresztény
Pécs ifjúság u. 8. sz.

V - 147350 / 3

Kérdés: Mondja el, hogy Ön milyen titkos összejöveteleket szokott tartani Pécsen az ifjúság körében?

Felelet: Indán ez antikával szokta, a gyerekeknek általában két-hetenként egy alkalmas rít tartani, melynek az a célja, hogy a gyerekekből vallásos embereket neveljen. Ilyen elnevezések vannak a csoportoknak: "Dakota", "Aztek", "Delavár", . . . Egy-egy csoportba kb. 7-8 gyerek van 12-17 éves korig. Az összejöveteleket mindig egy-egy gyerek vezetésén szokták megtartani. En az összejöveteleken nem szoktam részt venni, az általában kifejlesztett értelmezőbb gyerekek szoktak az általános elkészített anyagokat ismertetni a többiekkel. Jelenleg 3 ilyen csoport létezik, mert a "Dakota" csoport széteszték, kiürögtek.

Kérdés: Mondja el, hogy kik a csoportvezetők?

Felelet: Az egyik csoportnak a vezetője Koppány Zoltán II. éves gimnázista, a Szechenyi Gimnáziumban tanul. A "Delavár" csoportnak a vezetője Árpád Géza, ki Pécsen a III. Kerületi Rendészen dolgozik mint végrehajtó. Csoportvezető még Hübér Zoltán II. éves gépípari technikumban jár.

Kérdés: Sorolja fel a csoport tagjait névszerint.

Felelet: "Az aztekok" csoportjához tartoznak: Koppány Zoltán a csoport vezetője, Kemény József 8. általános isk. tanul., Hübér József 8. általános isk. tanul., Lukács Vilmos 8. általános isk. tanul., Hajdú Sándor 8. általános isk. tanul., Pálfi Miklós 8. általános isk. tanul., Csécs István 8. általános isk. tanul. és Csécs István 8. általános isk. tanul.

"Dakota" csoportnak a vezetője Hübér Zoltán II. gépípari technikum tanuló, tagjai: Bánki Tamás VI. általános isk. tanul., Pálfi Péter VI. általános isk. tanul. és Polán Károly 5. általános isk. tanul.

Működés leírása

- 2 -

40

"Delavár" csoport vezetőj Borbás Géza, tagok Patko Jenő II. gép-
pari technikum tanuló, Kresssi István II. gimnazista, Heszki O-
tó II. éves gimnazista, Falus Károly II. éves technikum tanuló,
Horváth József I. éves gimnazista. Több gyerek nevére nem emlé-
szem, akik a csoporthoz tartoztak.

Kérdés: Mondja el, hogy mióta folytatja Ön az ifjúság között ez
az illegális bitéktetést, illetve szervezést?

Válasz: Ez már 1946, vagy 1947 óta folyik, azonban már több a
kialommal feloszlott és nem lett belőle semmi.

Kérdés: Mondja el, hogy Ön kinek az utasítására végzi ezt és ki-
nek szokott beszámolni az elévített munkáról?

Válasz: Ön az illegális bitéktetésre senkitől nem kaptam utasítás
és erről senkinek nem szoktam beszámolni.

Kérdés: Mondja el, hogy a szükséges anyagokat kitől, honnan kapják,
kik szokták ezt leszakszerűsíteni?

Válasz: Az anyagokat Pestről szoktuk kapni egyik társamtól Arató
László rk. pap, aki jelenleg Pesten lakik és dolgozik valamelyik
tervező irodában, de sem a lakását, sem a munkahelyét nem tudom,
hogy hol van.

Kérdés: Hogyan kik áltál szokta Arató az any gokat megküldeni?

Válasz: Arató László a szennyes ruháit postán minden héten heza-
szokta küldeni Pécsre Hunyadi J.u.13. vagy 15 szám alá az anyjának,
mosás végett és a csomagban szokott küldeni a részemre anyagot.
Ugy emlékszem, hogy utoljára 1960. karácsonykor kaptam Aratótól
anyagot. Karácsony óta senkitől nem kaptam.

Kérdés: Mondja el, hogy miért volt szükséges a csoportokat különbö-
ző irányú elnevezésekkel illetni?

Válasz: Hogy a gyerekeknek romantikus legyen, jobban legyen hozzá
kedvük.

Kérdés: Mondja el, hogy általában milyen ellenséges tartalmú any-
gokat szoktak felolvasni az ifjúság előtt?

Válasz: Valószínűem szerint egyáltalán nem ellenséges tartalmúak
az anyagok, csupán vallási jellegűek.

Kihallgatását megszakítom.

A felvett jegyzőkönyv véleményem szerint helyesen tartalmazza, melyet
elolvasása után aláírással igazolok.

A kihallgatást vezette:

Tóth Gyula
Tóth Gyula r. indgy.
vizsgáló

Bolvári László
Bolvári László
terhelt

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

06

BH. Baranya megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztálya.

"Szigorúan titkos"

56

J e g y z ő k ö n y v
Bolvány László terhelt kihallgatásáról.
Pécs, 1961. március 7-én.

Bolvány László
Kalocsa 1924. április 15.
Libor Etel
rk. sekrestyés
magyar állampolgár
Pécs Ifjúság u. 8. sz. alatti lakos.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy Pécssett kik foglalkoznak illegális ifjúsági csoportok szervezésével és vezetésével?

Felelet: Tudomásom szerint Pécssett illegális ifjúsági csoportok szervezésével és vezetésével rajtam kívül Barcsa Tivadar a Jézus Szíve Lelkészség plébánosa, Gsonka Ferenc pécsi bolvárosi bánia káplánja foglalkozik. Ezenkívül 1957-ig Arató László volt pécsbányatelepi technikus és Ivasyka Mátyas zenetanár is foglalkoztak ifjúsági csoportokkal. Arató Budapestre távozott, Ivasyka megnősült és ezt követően tudomásom szerint illegális ifjúsági csoportok szervezésével és vezetésével nem foglalkozott és jelenleg sem foglalkozik.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mikor, milyen körülmények között szerzett tudomást, hogy Barcsa Tivadar illegális ifjúsági csoportok szervezésével és vezetésével foglalkozik?

Felelet: 1958. elején Barcsa Tivadarral szobájában közltem, hogy a ministránsek közül két csoportot alakítottam kor szerint. Közltem vele, hogy csoportvezetőnek Várnagy Csabát és Arató Lászlót kettőmet meg. Ismertettem Barcsával a csoportvezetők teendőit, mely szerint két hetenként kell tartaniuk összejöveteleket, vagy a szabadban, vagy valamelyik gyerek lakásán, ahol az általános adott feladatokat kell a csoport tagjainak elvégezni. Közltem vele is, hogy a csoportok összejövetele előtt a csoportvezetők minden esetben aligazítom a foglalkozások tárgyára vonatkozóan.

A beszélgetést követően, kb. egy hónap múlva közölte velem Barcsa Tivadar, hogy ő is szervezett leányokból csoportokat. Tájékoztattam az őt, hogy a csoporttagokat a hittanra járó lányok közül válogatja és csoportvezetőket is kijelölt.

Később Barcsa kidolgozott egy lányvezetői vezérfonalat, amely tartalmazta a vezetés módszerét, azt hogy az egyes korcsoportoknál milyen szempontok szerint kell foglalkozni. Ezt a könyvet nekem átadta elolvasás céljából.

Egyébként a csoportok tevékenységét illetően kapcsolatot egymással nem tartottunk fenn. A csoportok összejöveteleit és a foglalkozások tárgyát nem beszéltük meg, egymást nem is tájékoztattuk.

Bolvány László

Baranya Megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály Pécs

Szigorúan titkos!

J E G Y Z Ő K Ö N Y V

Bolváry László terhelt kihallgatásáról.

Pécs, 1961. március 9-én.

Bolváry László
Kalocsa, 1924. április 13.
Libor Etel.
rk. sekrestyés
magyar állampolgár
Pécs, Ifjúság u. 8. sz.

Á B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy milyen indexen lévő könyvek voltak az Ön házi könyvtárában?

Felelet: Azt, hogy a házi könyvtárban lévő könyvek közül melyik van indexen, megmondani nem tudom, mert nem ismerem az indexen lévő könyvek jegyzékét.

Kérdés: A házkutatás során milyen könyveket foglaltak le a házi könyvtárából?

Felelet: Emlékezetem szerint a házkutatás során 150 db. könyvet foglaltak le. Ezek közül emlékszem Dr. Tóth Tihamér művei közül: Vallásos ifjú, Ne igyál, Dohányszel? Hiszek Jézus Krisztusban, ezenkívül két németnyelvű képekönyv. Ezek közül az egyik a szerzetesrendről, a másik a szentmiséről. A többi lefoglalt könyv szerzőjére és címére nem emlékszem.

Kérdés: Felmutatom Önnek Tóth Tihamér Összegyűjtött munkái közül a Hirdessétek az evangéliumot, /:11-es kötet:/ Krisztus király, /:2 db. 13-as kötet:/ Hiszek Jézus Krisztusban, /:17-es kötet:/ A szenvedő és győzedelmes Krisztus, /:18-as kötet:/ Hiszek az egyházban /:19-es kötet:/, Hiszem az örök életet, /:20-as kötet:/ c. műveket. Nyilatkozzen a könyvek eredetéről.

Felelet: Az előttem felmutatott könyveket a házkutatás során foglalták le házi könyvtárából. A könyveket 1953 elején szerettem a pécsi volt Pálos-templom toronyszobájából és házi könyvtárban helyeztem el. Azt, hogy hogyan kerültek a volt Pálos-templom toronyszobájába, megmondani nem tudom.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy a Tóth Tihamér Összegyűjtött munkái sorozatának 1, 10, 12, 14, 15, 16-os kötete hol van?

Felelet: Azt, hogy a Tóth Tihamér Összegyűjtött munkái sorozatának 1-10, 12, 14, 15, 16-os kötete hol van jelenleg, megmondani nem tudom. Határozottan állítom, hogy az említett

./.

Molnár, László

US

66

-3-

245 oldal: "Halálba vert nemzetnek egyetlen ígéretes látomása az volt, amikor Horthy Miklós fehér láván bevonult Budára, körülötte a szegedi nagyot akarók "

369 oldal: "A harcos istentelenség bolsevista taidimány..... Végeredményben csak annyit ért el, hogy állati sorba rontotta le az istenétől megfosztott népet... ez lesz alapja majd a bolsevizmus bukása után a misszionáriusok munkájának..... A magyar sokkal intelligensebb nép, nemhogy propagandával elérhető hitetni vele, hogy nincs Isten."

Nyilatkozzon! A könyv idézett kitételei és a fiatalok önévelését szolgálta?

Felelet: Büntösnek érzem magam abban, hogy a "Kamasszok" című könyvet fiatalok részére kölcsönöztem elolvasás céljából, de ismétlem nem volt tudomásom a könyv idézett kitételeiről.

Beismerem, hogy az idézett kitételek a fennálló társadalmi rendet, a kommunista eszméket gyalázzák. Beismerem, hogy tudomásom kívül hozzájárultam ahhoz, hogy a könyvet elolvasó fiataloknak a jelenleg fennálló társadalmi rendről alkotott véleményét befolyásoljam. .

Kihallgatását megszakítom, a jegyzőkönyvet lezártam.

A jegyzőkönyv vallomásonat helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírásommal igazolok.

Kihallgatást vezette:

Majster János
Major (atvén r. fűd).
fővizsgáló.

Morhony László

terhelt.

ML/4.

A B T U 3 1 9

V - 147350 / 3

- 2 -

V - 147350 / - 3

82

sági csoportok irányításába, átadta a " Szikla tábor " egy példányát. Arató László Pécsről való távozása után 1957-ben az illegális csoportok gyakorlati vezetését is én vettem át. Az Aratótól 1953-ban kapott " Sziklatábor " saját írógéppel - amelyet a házkutatás során lefoglaltak - 3-4 példányban lefénypeztem és a csoportvezetőknek tanulmányozásra átadtam. A csoportvezetők kijegyzetelték az ún. " vezetői füzetbe " és ennek megtörténte után az általam gépell " Sziklatábor " visszahozták.

Kérdés: Ismeri Ön a " Sziklatábor " tartalmát ?

Felelet: Igen ismerem. A " Sziklatábor " tartalmazza a csoport vezető munkálkodásának célját. Ismerteti a tiz törvényt, Jézus állítja mint eszményképet a csoporttagok elé. Majd a csoporttagok gyakorlati tevékenységének módszereit határozza meg.

Kérdés: Felmutatom Önnek a " Sziklatábor " 1947. október c. írógéppel sokszorosított füzetet. Nyilatkozzon est foglalták le az Ön lakásán tartott házkutatás során ?

Felelet: A felmutatott, " Sziklatábor 1947. október " c. írógéppel sokszorosított füzet azonos azzal mellyet a lakásomban tartott házkutatás során foglaltak le. A füzetet mint ahogy arról már valahányszor tettem 1957-58-ban saját írógéppel én sokszorosítottam a csoportvezetők részére az Arató Lászlótól 1953-ban kapott példányból.

Kérdés: Idézek Önnek a " Sziklatábor " 5. oldalán " Fialtal lel-kész " c. fejezetből:

" Ma minden lélekért irószakos küzdelem folyik. Angyal és sátán küzd egy-egy lélekért....A sátán felvonultatja a világ kétes győnyeireit a fejlődő, lázongó test osábitását és saját hazug csapdáit." Nyilatkozzon mi a politikai tartalma az idézett kitételnek ?

Felelet: Az idézett kitételnek politikai tartalma az, hogy a keresztény világnézet és marxista világnézet áll szemben egymással. Az angyal kifejezés alatt a keresztény világnézet a sátán kifejezés alatt a marxista világnézet értendő.

Kérdés: Mit ért Ön az alatt, hogy a " sátán felvonultatja ... saját hazug csapdáit " ?

Felelet: Az említett kifejezés alatt az értendő, hogy a marxizmus azt hirdeti, hogy nincs isten, nincs lélek, nincs túlvilág. Mivel a jelenleg Magyarországon fennálló társadalmi rend a marxista ideológia alapján áll ezért a fiatalokat szembe kell állítani a rendszerrel.

Kérdés: Milyen tevékenységet fejtett Ön ki annak érdekében hogy az illegális ifjúsági csoportok tagjait szembe állítsa a jelenlegi társadalmi renddel ?

Felelet: A keresztény világnézet pozitív ismeretével mintegy szembe állítottam a fiatalokat a marxista ideológiával s ezen keresztül szembe állítottam a marxista ideológián álló jelenlegi társadalmi renddel is. Mászt mondani nem tudok.

Kérdés: Idézek Önnek a " Sziklatábor " 6. oldalán lévő IV.

minden lélek 10

- 3 -

83

keret c. fejezetből " A tapasztalat azt mutatja, hogy egy 7-10 tagú meghatározott fiuközösség a legcélszerűbb a Nagy Cél érdekében ". Nyilatkozzon mi az a " Nagy Cél " amely miatt létre kell hozni a 7-10 tagú " fiuközösséget " ?

Felület: A " Nagy Cél " amelynek megvalósításáért tevékenykedtem a keresztény társadalom amely szemben áll a marxista ideológián alapuló társadalommal.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mikor, hol, milyen körülmények között merült fel a keresztény társadalom megvalósításának problémája ?

Felület: Beismerem, hogy tevékenységen politikai jellegű volt, azokat a fiatalokat akiket bevontam az illegális csoportok tevékenységébe akaratomon kívül állam ellenes népidemokrácia ellenes eszmákra neveltem azonban csak a mostani kihallgatás során tisztázódott előttem tevékenységen politikai tartalma.

Beismerem azt, hogy tevékenységen fő célja a keresztény társadalom megvalósításának eszméje volt de soha nem merült fel bennem hogy az általam elképzelt keresztény társadalmat milyen módon kell megvalósítani. Ilyen kérdésekről soha senkivel nem beszéltem.

Kérdés: Vallomását nem fogadom el. Ön illegális ifjúsági csoportokat szervezett és vezetett, az illegális csoportok részére ellenséges tartalmú könyveket adott át tanulmányozásra. Ön írógéppel sokszorosította a " Sziklatábor " c. füzetet amely az illegális csoportok programját és tevékenységüknek célját tartalmazza. A " Sziklatábor " 15 oldalán olvasható az hogy " olyan türelemmel és szent lelkesedéssel akaron szolgálni minden magyar testvéremet - főleg a szegény elnyomott magyarokat - mint Juliannét barát " ez félreérthetetlenül tartalmazza hogy mi a célja a csoportok tevékenységének. Nyilatkozzon arról hogy ha nem merült fel Önben a keresztény társadalom megvalósításának módja, miért hozta létre az illegális ifjúsági csoportokat ?

Felület: Elismerem, hogy a tények azt bizonyítják, hogy tevékenységen államellenes volt de továbbra is fenntartom azt a vallomásumat, hogy nem tudatosan felytetten ki államellenes tevékenységet.

Az ifjúsági csoportokat azért szerveztem, hogy a fiatalokat keresztény világnézetre neveljem.

Kihallgatását megszakítom, a jegyzőkönyvet lezártam.

A jegyzőkönyv vallomásumat helyesen tartalmazza melyet elolvasás után aláírással igazolok.

Kihallgatást vezette:

Majors István
Majors István f. szás.
fővizsgáló

Bolvár László
Bolvár László
terhelt

A B T L 3 1 5 9

A B T L 3. 1. 9.

* 4 *

V - 147350 / 3

112

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mi volt a "Sziklatábor" c. írógéppel sokszorosított jegyzet alap-gondolata?

Felelet: A "Sziklatábor" c. írógéppel sokszorosított jegyzet a "Krisztusibb ember és magyarabb magyar" eszményét állítja a csoporttagok elé. Ez a kifejezés egyébként Gróf Teleky Pál volt magyar miniszterelnöktől származik.

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy a "Pisztrángok példája" c. vers kitől származik, milyen céllal került a "Sziklatábor" c. írógéppel sokszorosított jegyzetbe?

Felelet: "A pisztrángok példája" c. verse t Mécs László írta. A verset tudatosan azsal a céllal gépeltem a "Sziklatábor" c. jegyzetbe, hogy a fiúk elé állítsam a jellemes ember eszményét, akik Krisztushoz hűek és hitüket követik.

Kérdés: Idézek Önnek "A pisztrángok példája" c. versből: "A pisztrángoktól ezt tanultam: soha sem usznak ők az árral, ...őrült erővel szembe szállva,....szökdösnek, diadalt aratván a Forráshoz, hal még az Eszme nincs elkeverve nyárspolgári iszappal,....amely pisztráng az árral uszik: lehet boldog,.... de a Faj meghalt benne: hulla." Nyilatkozzon az idézettekkel kapcsolatban?

Felelet: A pisztráng jelenti a keresztény lelket, a Forrás: Krisztus, az Eszme: krisztusi eszmét. A kereszténység sokat követel az embertől és ezt megvalósítani nehéz. Az őrült erők: az emberi rosszra hajló természet és ha az ember valóban keresztény akar lenni, akkor ezzel szembe kell szállni. Ha ezt nem teszi akkor meghal benne a Faj: keresztény ember.

Kérdés: Mivel magyarázza a versben lévő alábbi kitétel? "A hasukat boldogság - nappal süttethetik a renegátok + magyar judások, árral - uszók: a nevük hullá, létük átok!"

Felelet: Véleményem szerint a vers azt tartalmazza, hogy akik elhagyják keresztény hitüket, azok felszámolják magyarságukat is. Magyar judások alatt azok értendők, akik a keresztény eszmék ellen élnek. Azok, akik nem élnek a keresztény életet, valamennyien judások, magyartalanok.

Molnár László

12

- 3 -

A B T E 3 1 9

V - 147350 7 3

116

Az államellenes illegális csoportok szervezésével és vezetésével közvetlen célja volt, hogy a fiatalok magukévá tegyék a keresztény világnézetet, s a csoportok tagjai mintegy "elit" gárdát képezve másokkal is megismertessék.

A szervezkedés programját a "Sziklatábor" c. írógéppel sokszorosított jegyzet tartalmazta, amely meghatározta az illegális csoportok vezetőinek feladatát, a vezetés gyakorlatát, vagyis meghatározta az "elit" gárda kiképzésének kérdését.

Kérdés: Hogyan valósult meg a szervezkedés szervezeti felépítéséről, a kapcsolattartás módjáról?

Felelet: Az illegálisba bevont fiatalokból 1957 elejéig Arató László 5, majd 1957 után én 7 csoportot szerveztem. Egy-egy csoportba 7-8 fiatal tartozott. A csoportok élére Arató is én is csoportvezetőket jelöltünk ki. Így az "Apacs" csoport vezetője Tánczos Géza, a "Dakota" csoport vezetője Szandtner József, a "Mohács" csoport vezetője Fomagi Tibor, a "Sasok" csoport vezetője Salacz Miklós, a "Szin" csoport vezetője Anbrus Zoltán volt. A "Delavár" csoport vezetői Várnagy Csaba, Gurmann Mihály, Doranyi László és Borbás Géza, az "Anték" csoport vezetői Arató Csaba, Németh László és Koppány Zoltán voltak, az "Irkán" csoport vezetője Kovács Ákos, a "Kisváros" csoport vezetője Doranyi László, az "Ifjú apacs" csoport vezetője Benes László volt, az "Ifjú dakota" csoport vezetői Siptár Tibor és Hibér Zoltán voltak, a "Sasok" csoport vezetője Irakli István volt.

A csoportvezetők általában kéthetenként tartottak összejöveteleket egyes csoporttagok lakásán, ezen kívül a csoportvezetők turákat szerveztek az én irányításommal. A csoportok részére táborozásokat szerveztem különböző helyeken. A csoportvezetők és csoporttagok figyelmét felkívántam arra, hogy az összejövetelekről, turákról és táborozásokról és egyáltalán a csoportok létezéséről a csoportokon kívülről személyeknek ne beszéljenek.

A csoport összejövetelek előtt általában a csoportvezetők felkerestek lakásomon, ahol megbeszéltük az összejövetel programját és beszámoltak az előző összejövetelről.

Hubai József 13

- 2 -

előadások általában marxista ellenes tartalmúak voltak. Ennek a csoportnak 1961. februárig Bolváry őrizetbevételéig voltam a vezetője. Miután Bolváryt őrizetbe vették a csoport tevékenységem is megszűnt, azóta nem foglalkozom az illegális csoporttal. Amíg csoport vezető voltam csak egy alkalommal voltunk kirándulni Heceken a Halászpatak völgyében. A kirándulást én vezettem. Amíg Bolváry odahaza volt, illetve amíg nem vették őrizetbe a végzet csoport tevékenységemről háromhetenként számoltam be Bolváry-nak a lakásán. Minden beszámolás után Bolváry eligazított, hogy a következő beszélgetéseken mit tegyünk, illetve miről tartsak a csoporttagjainak előadást.

Kérdés: Mondja el, hogy az Ön által vezetett csoport miért volt illegális és miért volt államellenes!

Felelet: Az általam vezetett csoport azért volt illegális, mert sem az államtól, sem pedig az egyháztól nem volt engedélyünk a működésünkre. És azért volt államellenes, mert a marxista ideológiával szemben az idealista ideológiát tanítottuk és terjesztettük. Tekintettel, hogy a jelenlegi társadalmi rendünk a marxista ideológián alapszik, így tevékenységünk államellenes volt.

Kérdés: Mondja el, hogy az Ön által vezetett illegális csoport, milyen módon elnevezés alatt működött!

Felelet: Az általam vezetett illegális csoport "Delavár" elnevezés alatt működött. A "Delavár" nevet Bolváry adta a csoportnak, hogy ezzel romantikus jeleget adjon és jobban le tudjuk kötni a fiatalokat a csoporthoz. Tudomásom szerint a csoport tagjainak nem voltak külön elnevezései.

Kérdés: Az Ön csoportján kívül Bolváry hány illegális csoportot szervezett még és azoknak kik voltak a vezetői?

Felelet: Az én csoportomon kívül még csak egy csoportról van tudomásom akit Bolváry szervezett, ennek a csoportnak Arató Csaba volt a vezetője mindaddig, amíg Bolváryt őrizetbe vették. Több illegális csoportról nincs tudomásom. Ugyan is Bolváry megkövetelte tőlem mint csoport vezetőtől, hogy az illegális csoport működéséről senkinek ne beszéljünk, ezt ugyan nem csak a csoportvezetőktől, hanem a csoport tagjaitól is megkövetelte.

Kérdés: Mondja el, hogy Ön Bolvárytól milyen könyveket kapott elől-

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 3

14

- 2 -

Megismerkedésünk után rendszeres kapcsolatot alakult ki közöttünk, amely 1959-ig tartott. Ezt követően vele egyre ritkábban találkoztam.

Arató László pécsi lakost 1946-ban ismertem meg ugyanis én mint volt cserkés részt vettem egy olyan tanfolyamon, melynek Arató volt az egyik vezetője. A cserkés Szövetség feloszlása után vele 1953-ig semiféle kapcsolat nem volt. 1953-tól 1956 végéig vele is rendszeres kapcsolatot tartottam fent. Ekkor Arató Pécsről elkerült én így kapcsolatunk megszűnt.

Kérdés: Mondja el, hogy mikor, milyen körülmények között szerzett tudomást arról, hogy Bolváry László és Arató László államellenes illegális csoportot szervezésével és vezetésével foglalkozik?

Válasz: Arról, hogy Bolváry és Arató államellenes illegális csoportokkal foglalkozik tudomásom nem volt. Azonban a kérdéssel kapcsolatban el kívánom mondani, hogy 1953 őszén Bolváry küldte velem, hogy "a hittanossal" megyek kirándulni és megkért arra, hogy menjek el velük és ott különböző játékokat és természetismeretet tanítsak a fiukkal. Én ezt el is vállaltam és ezt követően általában 2 havonként elmentem velük a Mezőreken rendezett túrákra. Balkezesem szerint ezeken a túrákon egy-két alkalommal Arató is részt vett.

A mezőreken rendezett túrákon kívül néhány alkalommal részt vettem egyes-egy fiuk lakásán tartott Beszejöveteleken, ugyancsak Bolváry vezetésével, ahol ugyancsak játékokat tanítottam meg a fiukkal.

Bolváry 1954 nyarán megkért arra, hogy az általa foglalkoztatott egyik csoport részére a Mezőreken szerezzek egy tábor helyet, a intézsem el annak engedélyezését. Kérésére ezt teljesítettem és mintegy 8 fővel részt vettem Kétáguráton a táborozáson, illetve csak a táborozást beindítottam, mert ott csak 2 napot tartózkodtam. Tudomásom van arról, hogy egy Fenei Tibor által vezetett csoport 1955-ben ugyancsak Kétáguráton részt vett táborozáson. Erről ugy szerencsén tudomást, hogy egyik barátommal jártunk a Mezőreken, s így találtunk rá a táborra, ahol részt vettünk az esti táborújsón.

Tudomásom van arról, hogy 1956. nyarán Salacs Miklós által vezetett csoport részt vett ugyancsak a Kétáguráton szervezett táborozáson, ahol jelen volt Bolváry és Arató is. Ezt nekem Salacs Miklós mondta el.

A B T L 3. 1. 4.

V - 147350 / 3 *János János* 15

- 3 -

Tudok még arról, hogy 1959 nyarán a Temesi Tibor által vezetett "Mohi-
kán" elnevezésű csoport Balatonyöröknön vett részt táborozáson, de tud-
tommal Bolváry ezen jelen nem volt. Ezzel kapcsolatban el kívánom mon-
dani, hogy Temesi Tibor később velen, hogy a balatonyöröki táborozá-
son Arató László testvérbátyja, Arató Miklós is részt vett, de hogy
miért vett részt a táborozáson, megmondani nem tudom.

Tudomásom volt arról, hogy Bolváry László és Arató László általános is-
kolai tanulókból különböző csoportokat szerveztek és vezettek, mint a-
hogy már említettem, néhány alkalommal én is részt vettem egyes csoport-
tagok lakásán megtartott összejöveteleken.

A csoportok tevékenységének célját Arató nekem abban jelölte meg, hogy
keresztény világnézetre nevelje a fiatalokat, megvalósítva a "Krisztu-
sabb ember, magyarabb magyar" eszményét. Más célról nekem Bolváry nem
beszült, Arató.

Bolváryval ilyen kérdésekről nem beszéltünk.

Kérdés: Az ügyel kapcsolatban kíván-e még mást elmondani?

Felelet: Az ügyel kapcsolatban mást elmondani nem kívánok, vallomáson
az igazságnak megfelelő, azt a jegyzőkönyv helyesen tartalmazza, melyet
elolvasás után aláírással igazoltam.

Felvette:

Major István
/ Major István r. ezredes /

Ivasivka Mátya
Ivasivka Mátya
tanu.

A B T L 3. 1. 9.
V - 147350 / 3

- 2 -

208

Bolváry az illegális csoportok élére illegális csoportvezetőket jelölt ki, ezeken keresztül terjesztette ellenséges ideológiai tartalmú anyagait, a kezükbe adott ellenséges tartalmú könyvekből felkészítette a csoportvezetőket.

Bolváry a szervezkedésbe bevont megbízható középiskolai tanárokat is, akik felkutatották részére a "megbízható fiatalokat". Ilyen középiskolai tanárokat, pl. dr. Tóth István Széchényi Gimnázium tanára, Ivasivka Mátyás középiskolai tanár, dr. Angyal Tibor orvost.

Ezek a személyek nemcsak megbízható fiatalokat segítettek beszervezni az illegációba Bolvárynak, hanem pl. Ivasivka Mátyás a Vörös Meteor turista egyesület címen külön ő is vezetett egy illegális csoportot.

I.

1./ Bolváry László / pal atya / Kalocsa 1924. anyja: Libor Etelka, volt pálosrendi szerzetes, jelenleg sekrestyés, állandó lakása Pécs Ifjúság u.8.szám.

Bolváry László büntetett előéletű diszidálás kísérlete végett volt elítélve és 1952-ben szabadult. Középiskolásokból illegális klerikális csoportot szervezett és vezetett. Korábban szerepel Jancsó Imre és Wölner Frigyes jegyzőkönyvi vallomásaikban is.

Bolváry közreműködött Jancsó és Wölner Frigyes által szervezett egyetemistákból álló ellenforradalmi csoportban. Erre vonatkozóan Jancsó Imrétől 1954. júliusában felvett jegyzőkönyv is utal.

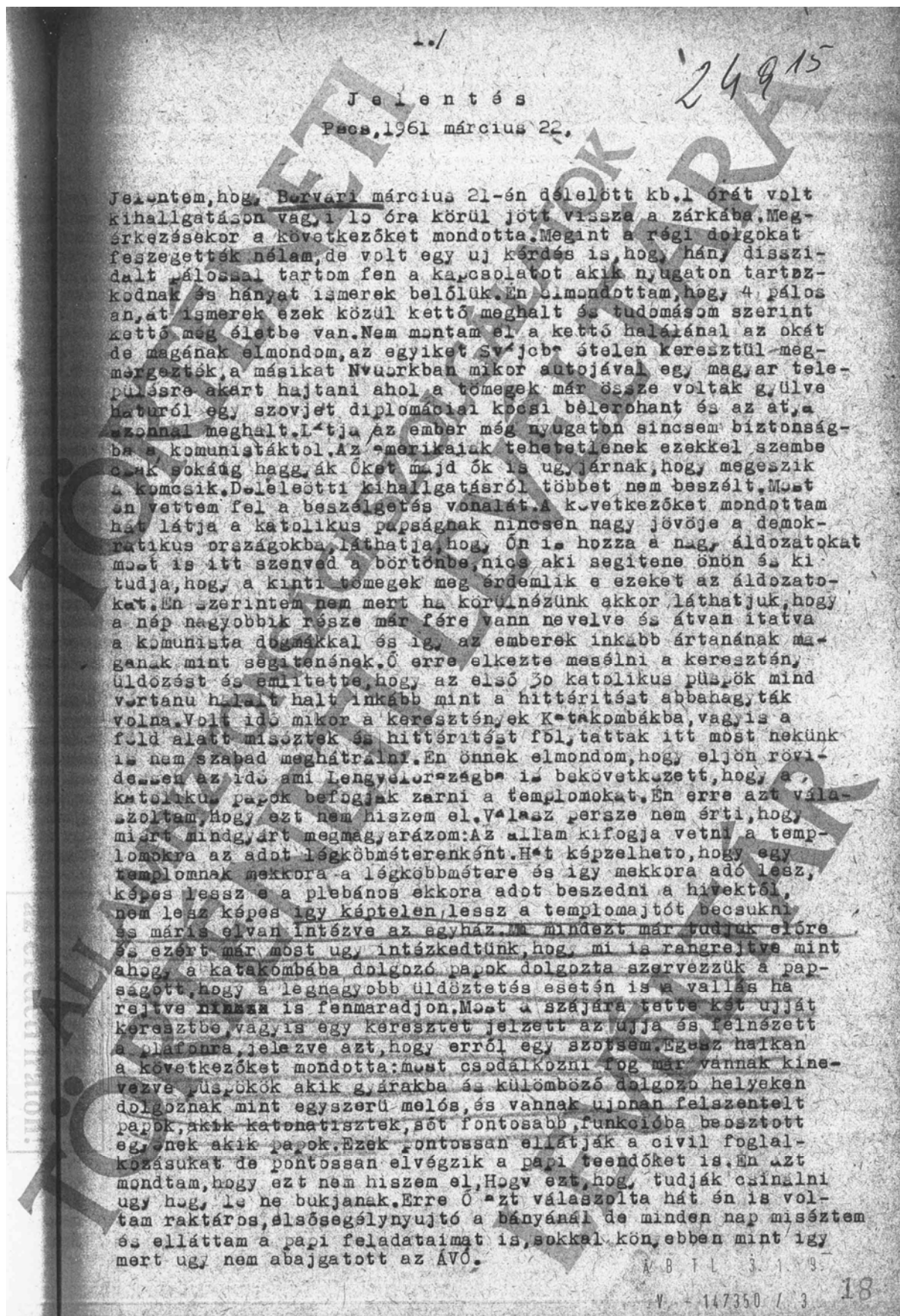
a./ Bolváry László Arató Lászlóval /Botond/ és Arat Miklóssal /Orbán/ bizalmas nyomozati adataink alapján a Mecsekben és a Balaton parton tartott táborozásaik során ellenséges előadásokat tartottak az illegális csoport tagjai részére. E célból felhasználták Tóth Tihamér és Koszter papi személyek által írt ellenséges tartalmú könyveket, valamint ugyancsak erre a célra készített jegyzeteiket. Ezen az előadásokon Bolváry kihangsúlyozta, hogy népidemokratikus rendszerünk nem életképes, a jelenleg berendezett társadalmi forma rövid időn belül meg fog dőlni és azt egy keresztény társadalmi forma fogja felváltani. Így példának említtette meg a Dél-amerikában szerzetesek által berendezett államok /Paraguay/.

b./ A táborozásaik során kiadta tanulmányozásra régi cserkész könyveket Tóth Tihamértól a "Vallásos ifjú" c. könyvet amelynek a 237. oldalán "Vörös zászló, vagy a kereszt" alcím alatt a következőket tanulmányoztatták, Pl. "ma az emberek és eszmék nagy döntő szétválasztásának napjait éljük. Egyre világosabban látjuk, hogy a jövő világtörténelem gigászi küzdelmére szerte az egész világon csak két tábor fog felsorakozni. Az egyikben a cinikus istentagadónak, s a kulturált emberi társadalom ellenegeinek vezérletével demagóg jelszavaktól megszedített olkeszeredett rombolni akaró forradalmi tömeg áll. - vörös zászló alatt -. A másikban a lelki értékek becsülői az emberi kultúra, a haladás munkái egyesülnek minden kultúrának és civilizációnak jelképe; a kereszt alatt. E két párt szétválása napjainkban egyre erő-

A B I L 3

Y - 147350 / 3

17

Pécs, 1961. május 19-án.

Major István

VIII.

VII. 119. Felelet és. 305

Tegnap, szentöröl dilettáns is újabb kihallgatása
 után Boltoni miúta önmagától kivált a kihallgatás eseményeiről
 úgy, hogy az irányító tanácsot csak hiúsághoz alhelmezték.
 Dilettáns kihallgatásról lemondta, hogy a második
 csoportról volt szó és az elbocsátás miúttan ismét ő diktált.
 Megjegyzte, hogy hasonló hely, (Kékes) aki én fője
 lehet, mindkettő két nőtől a kihallgatás és hasonló hely
 ilyen körülményen nem mondult, hogy miúttan hallgat, miúttan of munk
 és munká, miúttan kéns az időt és az abarja felszólaló Chet
 mi sokkal többet tudtak Önről és Ön csak hallgat onn, hogy
 nem csak a gyakorlat tanítását végezte, hanem sokkal felsőbb
 köznevelési is, abszolút irányítást utasított kapott.
 Felém megjegyzés mondta Boltoni, ,, ,, csak a helyek
 azt mondták tudni tőlem, hogy munkájom el a feladatok hsz-
 eszaktámaszt, megpótló helyett irányításom van, hogy lemondást
 meg ne születtem előttem, mert úgy énem azt mondták tudni
 tőlem, hogy kívül tartjuk fenn a köznevelési lemondást
 fele, teszemretek hogy enél én isha nem fogok bevéteni és nem
 fogom a tanácsokat lefektetni, mert a ^{szóval} mondták és
 adalgyútlóné nézőm titoktartás: fogadalmat tettem és titok
 lemondás nélkülözhet, hogy egyáltalán én nem nemkedtettem
 minden ,, nemponit és irányítók ,, nélkül és ,, La van nemkedés
 ahon egy nemvonal is kell lenne ,, azt mondták meg tudni,
 Pécssettél megpótló és a sajátos mag, előnye, hogy ismét-
 lés, gyakorlatlanul, tudni ,, állókn ,, az irányítók
 is a ,, nemponitoknál megjelölés minden lefektet lemondásuk
 van és ezáltal sem mag, csak keres történelmi mag, a mi

A B T E 3 1 5
 V - 147350 / 3 20

2.)

306

megismerésük nélkül és miután igen az igen fontos tényező,
 hogy meg kell látogatni a legmagasabb rangú a Jermétek riválé
 és a káptalanok közötti rendek, és joggal meg kell állítani,
 hogy a káptalanok közötti legmagasabb és az illegálisitása
 megengedett jogosság helyett, de nem csak nálunk, hanem
 egész Európában is meg kell látni, és azt káptalanok,
 a káptalanok közötti rendek és miután joggal meg kell állítani
 a káptalanok közötti rendek és meg kell állítani a káptalanok
 közötti rendek, és meg kell állítani a káptalanok közötti
 rendek, és meg kell állítani a káptalanok közötti rendek.

Ezt kell meg mindenképp is meg kell állítani, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,

A káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani a káptalanok közötti
 rendek, és meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,
 meg kell állítani a káptalanok közötti rendek, és meg kell állítani,

A B I L 3 1 9
 V - 147350 / 3 21

307

Brestit, természetesen én néha Jánoson ismét megem egy-
 egy új hulláma, amolyan újkeleten hosszú mondai és egy
 nemrebeli nem adottam tanulmányt ismét új hulláma,
 hogy nekik meg is is meg, megemlítették Jánoson János
 aki könyveket is, Jánoson meg 1965-ös a foglalkozás
 a névelési problémákkal és napi nemrebeli, azt persze csak
 itt mondok Önnel, de Jánoson volt a Lászlóval
 kapcsolatokkal nemrebeli Lászlóval kapcsolat, és ezt néma
 sokkal több, mint azt gondolhat, még a Brestit, mint a
 itteni előadó, lehet, hogy Ön is ismer körülbelül egy-
 hányat, de Paulovits dokumentumok bizonygat.

Brestit Lászlóval kapcsolat ismét ismét Kóli által
 aki Pécsen tanul és Ö horott össze névelő annál is
 egy újra illette, megemlítették névelő utam meg leg-
 utóbb, Amikor az illegális hiszgyök tanulmányok és
 dokumentációk rendelkez, látványos nemrebeli névelő „pedig
 a névelő az, hogy nem a területen hanem a területen meg,
 hogy pontosan névelő, az is tudom „és névelő névelő
 tudom, névelő, történelmi névelő, foglalkozás-
 that névelő, azt hat egy névelő névelő és
 névelő egy névelő névelő névelő és ha a névelő
 tudom névelő, mi is névelő névelő. Bizok névelő
 névelő - névelő is névelő névelő, hogy nem névelő meg-
 névelő és névelő névelő névelő, azt még én névelő
 névelő, ha hat 10 névelő is névelő, még a névelő névelő
 névelő meg, névelő névelő névelő és névelő névelő
 hogy névelő és névelő névelő névelő, mi névelő
 is névelő, azt névelő névelő, névelő névelő

A B T L 3. 1. 9.
 V - 147350 / 8 22

309

Ami is elragadott híveit, hogy „szécsényi egy pünkösti
szentélyt készült el, majd, hogy-mondjam el
a térszemélyiségek, egyéniségek, leghalmozottak és,
akik elvették a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
az is, hogy utána szentélyt készült el a szentélyt.

Ami, az sem kellene, sőt annál inkább gyűlölték
szentélyt. Sokat tudnak a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
melyet a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
melyet a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
de már kb. 3 éve, minden nap a szentélyt, azaz a szentélyt,
sőt a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
sőt a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,

A szentélyt és a szentélyt a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,

Ami a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,

Ami a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,
azaz a szentélyt, azaz a szentélyt, azaz a szentélyt,

Hubai József

A B T L 3 1 8

V - 147350 / 3

22

B.M. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztálya.

325
"Szigoruan titkos!"

V. alosztály.

Adta : "Ujhelyi" fu. ü.
Vette: Gyntai Kálmán fhdgy.
Idő : 1961. márc. 18.

A B T L 3. 1. 9.

V-147350 / 3

J e l e n t é s .

Pécs, 1961. március 18.-án.

A forrás 1961. márc. 14.-én délután felkereste Jilek Ilonát és a vele történt beszélgetése a következőképpen folyt le.

Jilek Ilona elmondta, hogy nagyon fél azok után, hogy a rendőrségen sokat tudnak róla. Ő többoldalról is nehéz helyzetben van. Egyrészt Csonka Ferenc részéről vett részt az illegális csoportok összejövételén és szoros kapcsolatot tartott vele. Részt vett a kirándulásain, a belvárosi templomban tartott hittanóra jellegű összejövetelein. Másrészt kapcsolatot, tartott Pál atyával Bolváry Lászlóval. Itt érzeli magát a legjobban kompromittálva, mert fél, hogy megtalálták nála a házkutatás során az egyik géppel sokszorosított füzetét, amelynek a címe "Szentanuja voltam"... A füzetet franciából fordította egy "Dóri" nevű valaki, akitől több alkalommal fordított ilyen külföldi uszító tartalma anyagot. Jilek Ilona szerint a tartalma következő. Az 1789-es francia és az 1956-os magyar forradalmat hasonlítja össze, emeli közös vonásait és dicséri azt. Ha ezt a füzetet megtalálnák Pál atyánál, akkor nyugodtan vádat emelhetnek ellene a lázítás büntetése miatt, mert ez a füzet olyan kijelentéseket tartalmaz, amelyeket csak így lehet érteni. Ezt a füzetet a többeknek kölcsönadta és ő papoktól szerezte - mondta, ezek terjesztették.

Harmadik oldal Juhász Pál akivel szintén szoros kapcsolatot tartott hosszú időn keresztül. Elmondta, hogy a rendőrségen közte és Juhász Pál között viszonyt akartak kiépíteni, a rendőrségen erkölcsileg akarták tönkre tenni mindkettőjüket. Ez azonban nem sikerült. Az utóbbit a B. megyei rendőrkapitányságon lévő nyomozó ismerésétől tudja, akivel együtt nyaralt a balatonfenyvesi KISZ. táborban. A nyomozó nagyon kérte, hogy ne mondja el senkinek, mert nagyon nagy baja lehet belőle.

Jilek Ilona elmondta, hogy tudja, hogy a telefonjuk hosszú idő óta magnetofon van. Ezt gyanúsították már régebben, elmondták a pécsi 2-es postahivatal vezetőjének, aki megnézte bent a postán és megerősítette, hogy valóban magnetofonra vannak kapcsolva, de nagyon kéri a forrást, hogy ne mondja el senkinek seha, amit tőle hallott.

Nagyon fél, mondta a továbbiakban, hogy az apjának nagy baja származhatna abból a főiskolán, ha megtudná, hogy ő mit csinált. Félt, hogy kicsapják az egyetemről. Egyelőre nagyon tanácstalan és nem tudja, hogy mit csináljon és hogy viselkedjen a rendőrségen.

4. Teljes beismerő vallomásra való kényszerítés „keményen” (V–147 350/4)

E dossziében Károly Róbert kihallgatásáról, vallomásairól, az eljárás történéseiről olvashatunk. Károly Róbert nevével eddig keveset találkozhattunk a dokumentumok között, 1961. február 7/8 virradóra az elsők között vették őrizetbe, és tartottak nála is házkutatást. Foglalkozására nézve teológushallgató volt, kizárták, (hazaköltözött szüleihez Pécsre), majd zenetanár képzős hallgató lett. Közben bekapcsolódott Csonka Ferenc káplán csapatába, Csonka Ferenc jobb keze lett, hiszen hittant (teológiai szinten) tudott tanítani, és szeretett kirándulni is.

A **dosszié** elején a nyomozati rendőrség a Vizsgálat feladatait foglalta össze Károly R. gyanúsítottal szemben. A következők szerepeltek: Ki volt a vezető, fő és al csoportok, az al csoportok vezetői? Mi a szervezkedés oka és célja?

A vizsgálok taktikája pedig így szólt: „felkészülten, a terv szerint *keményen*. Állandóan tanulmányozni az erős és gyenge pontokat. Esetleg *kedvezményeket* biztosítani számára és azok *elvonását* a vizsgálat érdekében. A teljes, őszinte beismerő vallomásra való kényszerítés. Dátum: 1961. február 14. (dosszié 27–30. old.)

Károly R. vallomásai megegyeztek Csonka F. előadásaival, csak több részletet tudhattunk meg belőle. Itt-ott van eltérés, amelyek érdekesek és megemlíthetők, főleg egyháztörténeti szempontból.

Károly R. több konkrétumot is tudott a teológiai kizárásokról és az azt követő eseményekről. Az illegális papszentelésekről tucatnyi személyt felsorolt, ezek közül az ismertebbek: Fóti János (Fehérvári egyházmegye), Krichenbaum József (Esztergomi egyházmegye) stb. illegálisan, püspökök által felszentelt papok lettek (Szerző: Titkos papszentelések, szerzetesek és püspökök illegális felszentelése kevéssé ismert a hazai körökben. Vannak olyan történészek, akik ezt tárgyi tévedésnek tartják, mondván „ilyesmi volt Erdélyben Márton Áron idején s Csehszlovákiában a 70-es évektől. Nálunk a fogalom ismeretlen (id. Kiszeli Gábor, 2005. 04. 15.) Az Á.SZ. Történeti Levéltárában azonban a kutatott iratok között több helyen is említés található erről. Például V–147350/3 299. old., Bolváry L. jelentésben: „letartóztatásáig 18 új papot szenteltek és 3 püspököt...”. Vagy Károly Róbert nyilatkozata V–147350/4. 115. old: 10 új papot említett, név szerint, a 122. oldalon pedig név szerint 4 illegálisan felszentelt püspököt sorolt fel, ld. ezen alfejezet Forrásokat.)

Károly R. arról is beszámolt, hogy a Vatikán megáldotta és anyagilag is támogatta az illegális papképzést.

A kihallgatások során Károly R. élt azzal a lehetőséggel, hogy „kedvezmények” reményében önkéntes vallomásokat is tegyen. Így szerepel a jegyzőkönyvben: „Mivel ismét önként jelentkezett kihallgatásra, hogy ügyének kedvező elbírálása céljából mondja el azt is az illegális papképzés kapcsán, amit eddig még elhallgatott”, és ezután következett a feltárás. Ezután is többször jelentkezett önként kihallgatásra, amikor feltárta a Csonka-féle szervezkedésre vonatkozó, elhallgatott tevékenységeket.

Viszonylag újszerű és életszerű az, amit a teológiáról történő kizárásról olvashatunk, amit Károly R. átélt, és apró részletekre is emlékezhetett. Elmondta azt az ellenmondásos helyzetüket a seminaristáknak, hogy egyrészt egyházjog alapján kiközösítéssel is járhatott a békegyűlésen való részvétel. Másrészt a Püspöki Kar nem képviselt egységes álláspontot a kérdésben. Több püspök tartózkodott a konferencián való részvételtől (pl.: megemlítette Rogács Ferenc pécsi és a győri püspök nevét (148. old.) Károly R. azt is előadta, mint közvetlen szemtanú, hogy a püspökök közül némelyik könnyezve kérte a kispapokat, hogy

írják alá a békegyűlésen való részvételi szándékukat (Szerző: keveset tudunk erről az egyháztörténeti fekete napról).

Források

Nyilvántartási szám: 301/11

Kérőlap száma: 238/2005

Kutató: Dr. Hubai József

V-147350/4

BM. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság.
Politikai Nyomozó Osztálya.

" Szigorúan titkos "

106

J E G Y Z Ő K Ö N Y V
Károly Róbert terhelt kihallgatásáról.
Pécs, 1961. május 4.

KÁROLY RÓBERT.

Szeged, 1937. október 15.
Propst Erzsébet,
értelmiségi származású,
zeneszakiskolai hallgató, /: volt Teológiai hallg/
magyar állampolgár,
magyar nemzetiségű,
pártonkívüli.
büntetlen előéletű,
Pécs, Katalin utca 10 szám.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 4

Kérdés: Nevezze meg névszerint az illegális, államellenes szervezkedés Baranyamegyei és Pécs város vezetőit.

Felelet: Pécs város területén vezetője ennek, Csonka Ferenc, belvárosi templomban működő rom. katolikus káplán, Bolvári Pál Jézus Szíve templom sekrestyése, volt szerzetes, Ivasivka Máttyás, tanár, és Foll Márta. Baranyamegye területére pedig Bán László rom. kat. segédlelkész. Tudomásom szerint, jelenlegi működési helye: Görcsöny.

Kérdés: Jellemezze a szervezkedés vezetőinek egyenkénti tevékenységét.

Felelet: A szervezkedés pécsi vezetője Csonka Ferenc rom. kat. káplán. Ő, az idősebb korosztályokkal foglalkozott, általában középiskola magasabb osztályaival és egyetemistákkal. Ezekből csoportokat szervezett, a csoportok élére egy csoportvezetőt helyezett és vagy személyesen, vagy azokon keresztül irányította a csoportok működését. Ezenkívül, Bolvári Pál foglalkozott szintén az ifjúsággal ilyen vonalon. Bolvári Pál a fiatalabb korosztállyal foglalkozott, általános iskolás és középiskolás fiatalokkal. Szintén csoportos foglalkozásokat tartott, ezenkívül táborozásokra is vitte őket. Bolvári Pálon kívül még Ivasivka Máttyás is foglalkozott ilyenekkel. Ivasivka Máttyás középiskolai tanár, úgy tudom a Nagy Lajos gimnáziumban tanít. A ténykedése összefügg tudomásom szerint Bolvári Pál működésével és kb. azt a korosztályt öleli fel. Általában tudomásom szerint táborozásokra vitte a fiukat, amit róla tudok azt Temesi Tiboron keresztül, és Farkas Bélán keresztül tudom, akik szintén, tudomásom szerint résztvettek ebbe a munkában.

Károly Róbert

01

-2-

A B T L 3. 1.

V - 147350 / 4

107

Pécs területén még Foll Mártáról tudom, hogy foglalkozik fiatalokkal, ő a lányokkal foglalkozik. Szintén csoportokat szerveztek, a csoportok élén egy-egy csoport vezetővel. En két ilyen csoportot ismerek, egyik az ő csoportja, Foll Márta féle csoport, a másik pedig Kereszturi Erikáé, kb. szintén középiskolás diákokkal foglalkozik. Foll Márta, ennél idősebbekkel.

Baranyamegye területén még egy személyről tudom, hogy ilyen ügyel foglalkozik, és ebben ténykedik: Bán László rom. kat. káplán, tudomásom szerint jelenleg Görcsönyben van. En egy alkalommal találkoztam vele Vásárosdombón, akkoriban olyan anyagokat mutatott nekem, amelyek arra engedtek következtetni, hogy ilyen irányu tevékenységet folytat, ugyanis láttam nála Halász Pius szerzőségével több gépelt jegyzetet és más különböző ilyen csoport összejegyzeteleken használt anyagokat. Valószínűleg engem szintén be akart vonni ebbe a munkába és olyan célzattal próbálta velem ezeket a brosurákat ismertetni, azonban a későbbiek folyamán erre sor nem került. Ez az említett találkozás Bán Lászlóval 1959 nyarán történt.

Ugyancsak hallottam Láng Tivadartól, hogy a Megyei Könyvtáron dolgozik egy személy, aki aktív vezetője Pécssett szintén ezeknek a csoportoknak. Emlékezetem szerint Foll Mártával van kapcsolatba.

Kérdés: Tegyen részletes vallomást most szervezkedés országos vezetőjéről.

Felelet: Az államellenes illegális szervezkedés országos vezetői Halász Pius Csatkán, lelkész.

Werner Alajos Budapesten, Máriaremetén karnagy és lelkész. Barla Szabó emlékezetem szerint ez a neve, a keresztnevét nem tudom, Budapest területén lakó, volt cisztercita szerzetes. Nevezettet személy szerint nem ismerem, csak a nevét hallottam. Ezenkívül, Arató László, tudomásom szerint az egri egyházmegyes pap.

Kérdés: Tegyen részletes vallomást hogy Ön az államellenes, illegális szervezkedés vezetőivel milyen kapcsolatot tartott fenn. Részletezze nevezett személyek egyenkénti tevékenységét.

Felelet: Dr. Halász Pius, 1958 őszén ismertem meg Budapesten, a központi szemináriumban. Az előljáróság ebben az évben az október végén tartandó ifjúság részére tartandó lelkigyakorlatra őt hívta meg előadónak. Ő ezen, naponta négy beszédet mondott egy héten, úgy hogy itt ismertem őt meg, és személyes ismeretségre egy gyónás és lelki beszélgetés alkalmával volt módom. Halász Pius akkor a szervezkedéssel kapcsolatos dolgokról nem tett említést. Azonban jóval ezen év előtt, ezen események előtt, még 1950-es évek legelején, amikor Völnerrel tartottam a kapcsolatot és Völner foglalkozott velünk csoportonként, hallottam már Halász Pius nevről sőt Halász Pius tollából különböző iratokat is olvastam. Tudomásom volt arról, hogy Halász Pius a cisztercita rendnek egy új szigorított ágát akarta megvalósítani, főnt valamilyen puszta, néhány szerzetestársával együtt. Tudomásom volt továbbá arról, hogy Halász Pius bizonyos iratokat készít, amelyeket aztán az ország bizonyos helyein és így nálunk is Völner ilyen csoportokban, csoportfoglalkozások alatt felolvast és közölte tovább.

Hubai József

02

- 4 -

A B T L 3 1 9.

V - 147350 / 4

145

nyaimat, tudomásom szerint minden teológust felszólítottak, hogy ha akarja szemináriumban folytathatja papképzését. Úgy tudom, hogy ezen alkalommal nagyon sokan éltek is az alkalommal, sőt a legtöbb vissza is ment.-

Kérdés: Tagódi honnan szerezte az illegális továbbképzéshez szükséges anyagiakat?-

Felelet: Erre vonatkozólag semmilyen értesülésem nincs.-

Kérdés: Az illegális felszenteléseket kik, hogyan, mikor, milyen körülmények között hajtották végre?-

Felelet: Már 1959. márciusában, a teológiáról való kizárás előtt szóba került az a probléma, hogy mi lesz, ha esetleg a küszöbön álló történészek a szeminárium felbomlását következményezik. Ez konkrétan valamilyen formában várható volt, úgyhogy már Fábrián János prefektus is több alkalommal az ifjuság figyelmét felhívta meggondolt cselekvésre és felelősségre az intézménnyel szemben. Egy ilyen alkalommal, amikor a teológusok arról beszéltek, hogy a szeminárium megszűnésével esetleg válságba jut a jövő papképzés, emlékezetem szerint Tagódi István olyan kijelentést tett, amelyben figyelmeztette a beszélgetésben résztvevőket, hogy végeredményben más út is lehetséges a legális körülményeken kívül arra, hogy papok szentelődjenek. A kérdésre vonatkozólag elfogadom azt, hogy 1959. téli folyamán Bohus Pétertől tudomást szereztem arról, hogy Székesfehérváron történt papszentelés, melyet Svojlajnos végzett és akkor állítólag az akkori V. éveseket szentelte föl. Ugyanakkor azt hiszem szintén ő írta levélben, hogy Esztergomban történt papszentelés és Egerben is. Ezeknek a szentelődjéről nem tett említést, azonban ezeknek az egyházmegyéknek püspöke nincs, a növendékeiket általában Grósz érsek szokta véggezni. Még egy más úton is tudomást szereztem a szentelés más módjáról is. Ugyanis a pécsi egyházmegyék a kizárás után volt néhány V. éves kispapja, kiket közvetlen a szentelés előtt becsújtottak el a teológiáról. Ezek ugyanakkor, mikor én ígéretet kaptam esetleges vizsgák letételére, a szentelésre kaptak ígéretet. Azonban a szentelés késétt, folytonosan várakozásra intették őket és egy ilyen alkalommal előttem azt a kijelentést tették, hogy önmik nincs türelmük várni az ígéretek valóra válására, nem is hisznek bennük, nem is hisznek abban, hogy legális körülmények között hamarosan rendeződik szentelési ügyük, tehát azt a kijelentést tették, hogy föl fognak menni Pestre és Zdravec püspök lehetőséget fog nyújtani az ő felszentelésükre, saját maga. Tudomásom szerint ezek a személyek általa fel is szentelődtek. Budapesten, 1960. folyamán, vagy 1959. végén. A felszentelés pontos helyét, vagy annak részleteit nem tudom.-

Kérdés: Kiknek történt az illegális felszentelés, nevezze meg azokat névszerint?

Felelet: Tudomásom szerint a pécsi egyházmegyéből Bán Zoltán, Lőrincz Sándor, Orbán János és Juhász József szentelődött ilyen módon. Bohus Péter értesítése szerint Fehérváron is volt szentelés, az akkori fehérvári megyésék Földi János és Balázs Tibor voltak. Ezenkívül ugyancsak Bohus Péter értesítése szerint Esztergomban is volt ilyen szentelés. Az akkori esztergomiak Somogyi Sándor, Krihenbaum József és Rózsa Sándor voltak, és ugyancsak tőle hallottam, hogy egriek közül is szenteltek, úgy emlék-

./.

Károly Póbel

03

BM. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság,
Politikai Nyomozó Osztálya.

Szigorúan titkos.

a a 201-01143/61.

232./61.

J E G Y Z Ö K Ö N Y V.

KÁROLY RÓBERT terhelt kihallgatásáról.
Pécs, 1961. május 9.

A B T L 3 1 9.

V - 117350 / 4

Károly Róbert,
Szeged, 1937. október 15.
Propst Erzsébet,
értelmiségi származású,
szenezakiskolai hallgató, / volt teológiai
hallgató, /
magyar állampolgár,
magyar nemzetiségű,
partonkívüli,
büntetlen előéletű,
Pécs, Katalin utca 10 szám.

Kérdés: Ön az előző kihallgatásai során említést tett a Magyarországon működő illegális püspökökről. Beszéljen most részletesen Ön, hogyan, milyen körülmények között szerzett erről tudomást?

Felelet: A legális működésről leváltott püspökökről közvetve vettem tudomást. Tudomásom van arról, hogy dr. ENDREI Mihály, apostoli delegátus, aki kb. 1957-ben kapott kinevezést Budapestre, 1958 nyarán eltávozott Budapestről, el kellett hagynia működésének színhelyét és legális működésről leváltották, és ekkor valahol a Magyarország északi határszélén lévő községbe helyezkedett el. Ekkor Budapesten teológus voltam, tehát az események szemünk előtt játszódtak le.

KISBERG püspök létezéséről GUDEROD Jánosról, volt teológus társamtól szereztem tudomást. GUDEROD János dunabogdányi származású volt és beszélt arról, hogy Dunabogdányban KISBERG püspök végző papi funkciókat. De róla mindenki tudja, hogy püspök. Tudomásom szerint azelőtt Székesfehérvár-i segédpüspök volt.

BADALIK püspök létezéséről 1956 október 8-án szereztem tudomást, a Thököly uton lévő volt Dominikánus templomban misét és beszédet tartott. En ekkor az intézet részéről mint hivatalos kiküldött asszisztencia tagja vettem részt ezen a misén és ott hallottam róla, püspöki minőségben van. Korábban dominikánus szerzetes volt, jelenleg nem működik.

KOVÁCS Vincét, a Vác-i egyházmegyések emlegették, hogy valamikor az ő püspökük volt, de jelenleg nem működik.

ZADRAVEC püspök létezéséről szintén közvetve vettem tudomást, amikor a pécsiek a pécsi egyházmegyes, ötödéves kispapok fel-

./.

Károly Róbert

114

-2-

A B I L 3 1 9

V - 147350 / 1

123

hagytak tovább várni a megígért legális szentelést, azzal, hogy nem hisznek benne, azt a kijelentést tették, hogy másutt próbálkoznak és ha senki más, hát TABÓDI István közvetítésével ZADRAVEC püspök felszenteli őket.

Kérdés: Az illegális püspökök tevékenysége mire terjed ki.

Felelet: A legális működésről leváltott püspökök papi minőségben általános papi funkciókat végeztek. Egy püspök azonban legális püspöki működéséről leváltásával nem veszti el objektív püspöki fakultását és szentségileg érvényes püspöki funkciókat végezhet. Ilymódon a fentnevezett legális működésükről leváltott püspökök az általános egyház előtt nem veszítették el minőségüket, hanem befolyással bírtak továbbra is a legális püspöki karral szemben mint Rómához hűvebb képviselői a magyar katolikus egyháznak. Befolyásukkal élnek is, hallottam ilymódon 1959-ben a Pécs-i ötöd-
évesektől arról, hogy résztvett ilymódon az illegális papképzés irányításában ZADRAVEC, mint szentelő püspök. Nem emlékszem már határozottan, de mintha BOHUS Péter 1959-ben amikor találkoz-
tam vele, ily értelemben említette volna dr. ENDREI Mihály ne-
vét is azzal, hogy TABÓDI István úr is számít a káskapok ille-
gális képzésében.

Kérdés: Az Ön által említett illegálisan működő püspökök a te-
vékenységüket hogyan milyen módszerrel végzik.

Felelet: A központi szemináriumban a vezetőségtől hallottuk 1957-ben, hogy dr. ENDREI Mihályt Róma kinevezte Budapest terü-
letén működő apostoli delegátusnak, Róma a magyar katolikus egy-
ház fejének jelenleg Mindszenty József primást tartotta. Bár a
primás nem működhet, így a primási széket más személlyel nem töl-
tötte be, hanem új, a magyar katolikus vezetőséget összefoglaló
méltóságot kreált az apostoli delegátussal, mellyel ENDREI Mihály
személyében helyettesíteni kívánta a primást. Ugy tudom 1958-ig
tevékenykedett ebben a minőségben legálisan. A kinevezésével
kapcsolatban azt hallottam, hogy abban az időben maga Róma kül-
dött valakit, aki a kinevezést személyesen közvetítette, erről
határozott tudomásom nincs. Tehát ENDREI Mihály a magyar katolici-
musnak caucsponti személye, bár legálisan a püspöki kart Grósz
József kalocsai érsek irányítja.

Hallottam arról is, úgy emlékszem BOHUS Péter volt teológus tár-
samtól, hogy TABÓDI-nak terve volt dr. ENDREI Mihályt mint szen-
telő püspököt felkérni az illegális papképzésbe való részvételre.
Hogy erre sor került-e és milyen formában, nem tudom.

ZADRAVEC püspök működését az illegális papképzés terén Pécsi ötöd-
évesek szerint, TABÓDI István közvetítette.

Kérdés: Mi volt a céljuk az illegálisan működő püspököknek az
illegális papok szentelésével- nevelésével és felszentelésével.

Felelet: Már 1959 tavaszán a teológiáról való kizárások előtt
a szemináriumban szóbeszéd tárgya volt az, hogy Magyarországon
egyházzsakadás várható. Ezt olyan formában képzeltek el egyesek,
hogy pld. Kínai, ugynevezett szakadár püspökök jönnek Magyaror-
szágra és az állam számára legális Róma számára szakadár papokat

Károlykőber

05

- 3 -

148

Ezzel szemben azonban tudomásom szerint több püspök tartózkodott a szóbanforgó püspökkari konferencián való részvételtől, amelyen az ívet megfogalmazták, - így pü. konkrétan tudom dr. Rozács Ferenc pécsi, és a győri megyés püspök nem volt jelen és az ív aláírásánál is más személyek helyettesítették őket. Az ív aláírásával kapcsolatban a szombathelyi egyházmegyes növendékektől hallottam, hogy az illető püspök sirva és bocsánatkérések között kérte növendégeit, az ív aláírására. Összefoglalva amint erre az ügyre mint személyes élményemre visszaemlékszem, az ifjuságnak az volt a benyomása, hogy az egyház belső meggyőződése, nem egyezik az ívben támasztott kívánalmakkal, amely ívet és annak következményeit csak egyes előljárók illetve egyházi vezetők látszólagos állásfoglalása hozott létre, illetve foganatosított.

A fent leírtak Budapesten a Központi Theológián történtek meg, és véleményem szerint ezek az elkövetett cselekmények megítélésém szerint bizonyos mértékben államellenesek, helyesebben rendszerellenesek.

Más ehez hasonló cselekményekről nincs tudomásom, amelyek a Központi Theológián megtörténtek volna.

A felvett igazságtételvallomást helyesen tartalmazza melyet elolvasás után aláírással is igazolok.

Kihallgatást vezette:

József H
Kecskés József r. fődgy.
vizsgáló

Károly Róbert
Károly Róbert
terhelt

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 4

06

mind a fű 12 éves volt is, elvittem a Pál atyához
 hogy a Pál atyához elő az elő adókorhoz, de még is történt az
 én nem is kerülgetem az atyáért utána, mint csak ah-
 hoz mit az utána, vagy a templomba találkoztam.

Után felmentem pütre is ismét nekem az atya egy
 levelet, hogy mivel foglalkozok, de meg az akkor a bizonyos
 fiával is leveleztem. Az egyik levelemben írtam, hogy mit
 csinál és hogy ő is benne van akkor az ifjúsági csoport-
 ba amit a Pál atya irányít. Kipróbáltam azt a levelet
 meg tudtam nélni, és most itt van bent. Az egyik ki-hall-
 gatóm minden a nyomorom, hogy mit tudok. Pál atya-
 val kapcsolatban is az ismeretségi körrel kapcsolatban
 én nyomban válaszoltam, hogy nem tudok semmit. De
 a nyomorom elővete a levelet is hát képtelen voltam
 leírni.

Imaja Pórn — fejtette béréjét — nekem van is
 gyönyörű történet. Itt is meg gondolkodás, hogy mit
 mesél az az igazság, akkor is más hal meg nem
 valna itt. De minden nap a túró el állhatna is
 de képtelenem rájart magam amit most elárultam
 őket (az atyáért gondolt) de illem világom is is meg
 simlódni. Nem! De ezt nem csinálom. Egyelőre
 én kezelem magamról mindent, de ő talán ne-
 kem nem kell tudni semmit.

Horváth R. emel is, időről hirtelen alá a béréjét amit
 pontosan nem tudok de valahoz is, hogy:

„Bínt tud az ember az nem muszáj tudni is amit lát
 az nem muszáj erre sem.”

A fűt is időről kéne mondani is utána lefordítva
 de nem maradt meg bennem pontosan. Hogy végül kifje-
 te, hogy ő nem fog az atyáért fűszere. Itt bizonyos van
 akkor képtelen elismerni de egyelőre nem.

Az utána a Pál atyáért került, hogy azt hogyan ismerte
 meg:

— Képtelen lelki gyakorlaton voltam régebb is utána
 a valamit tudni is, képtelen is —

183

Amire az atya egy latin idiótát írt. Persze azt is
 lefoglalták és azt hitték, hogy mint tudom én milyen
 képenlatom van köztünk. Aztán a kihelyezésre le-
 fordításom neki hogy mit jelent az idiót és joggal
 könyörbe vete.

Én aztán többet nem is tudok mondani arról az
 ügyről melik most nem tudok. De tárgyilag nem
 is tudok - fürte lenne.

Megjegyzés hívaiom, hogy a benyújtott körlevél Károly R.
 előtt el olyan maradt, hogy az egész megerőszakolt fia
 a Gábor atya. Ezért az a pap rómaiába ment a
 diplomáciát is egy nagyon nagy közönségnek tartja.

Nem írtam meg pontosan, hogy az a pap juttat az egyetemen
 hogy itt pirosat tartózkodni. e. Mikor fel tettem neki a kérdést
 hogy ő még szabad labon van - e akkor azt válaszolta nevetve
 hogy "Hát persze! Nem tudnak az ellen felhívni semmit!"

A továbbiakban mondja Károly R.:

Nézzé Poni ha most én nem felelek, és le írom azt
 amire el írték akkor meg nőve az egész tehetségében
 de ha ártózkodok és megam hiszom és mehadon epea-
 nek, akkor is meg az olyan becsületem ember mehadon az 460
 munkára. De megam akkor az egész el fog venni.

Károly R. azóta várt, ha még is le kell a tartózkodás til-
 tani akkor más atáma nem fog tudni nyolc neki les-
 zani a történelmi munkák is az egész fel fogja kezelni.

Az atám kezdte to'lem, hogy melik nyolcát fogadja meg
 és én megillet járosom. Hirtelen a Sándi juttat errebe amire
 ő megkérdezte, hogy milyen ember? Mondatom hogy az idiót!

Hát akkor hogy fog az egész videni? A videnek nem sokon-
 munkorunk a keresztények.

De hogy is nem. Ő neki nem azt kell akkor némi, hogy milyen
 embert vidd.

Így van! A keresztény ember nem mehadon néllmi
 ma meg az a állami. Vidd embereket meg meg, lefojja
 sa van.

Pécs, 1961 márc 4. L. V. Hubai József R. Antal 08

A B I L 3 1 9
 V - 147350 / 1

184

Jelentés

Jelentem, hogy az elomult napokban Károly Ribest az képe-
 sésben az adakozókat tudtani meg.

Az utóbbi időben Károly Ribest nagy figyelemmel szemlélgeti
 a falakat azon lívó nyílásokat, de főként a mellőre nyílással
 van egy jobban elfoglalva és mondja, hogy "danki gannu az, hogy
 minno e, szhalgati" ebben a cellában.

— En más hallottam, mondja ő — hogy nem csak a rendőre-
 gi cellákban hanem bíróságon is sokszor lakásukba el képe-
 si lehallgatást.

— Itt hozan tudomok oda be menni — Kiránn tölte.

— Tudja megfigyelik mikor mikor vannak otthon és akkor a ké-
 srőléket a padlason helyezik el, a mikrofont pedig a be-
 háson.

— Holnap tudja ezt?

— En más hallottam titkáról — mondja — de foly az
 atyáknak néktek írt elbeszemi — ezt halltam alig két
 héttel ezelőtt, csak nyomatott a cellájuk felé.

En meg nyugtatam, hogy itt ebbe a cellába lehetetlen be-
 menni el helyezni, és amenny is olyan helyen beállították, hogy az
 ott tudna észlelni. Mondtam neki

Tának olyan precíz amikor felnyitok, oda meg az egy tölve
 és hallgatásról, a fülét eltapantja a hirtelen nyílásra
 és mondja utánna, hogy hallom cunok — vagy cunok az atyá-
 nak a hangját, és meg nevesi.

Tishor halgatóról én az orromat felfordítva, vagy fel állva
 és eszrogok, de ő csak tovább hallgat. Az új círe kapere-
 lóban nem tet említést, azonban arról beszélt, hogy megjött
 határára van leve, és mit fog tenni, amikor fog tudni
 hirtelen ha hívják és onnan hirtelen.

Itt hirtelen a magyarok jelétől kezdve tudtam meg is me-
 lésit mellette el valamint fildreket mesélt.

Pécs, 1961 márc 6. L. V. G. József Hubai 09

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 4

185

Jelentés

Jelentem, hogy Károly Ribest-al kapcsolatban az alábbiakat adom elő:

É-am történet felhívásom után a kápat utasítások megfogalmazásán Károly Ribest-nak előadtam a lemondást, hogy feltehetően lett a nyomozás eleve, hogy megismerem a valóságot körültekintően, amikor a két egyezményes kápat adtam, - mondtam Károly-nak a kápat vereségét azt ki sejttem, mert felismertem azt a két határozatot ahelyett megvesztettem.

- Na is most jogkövetkeztetése magát?

- Le hogy is jogkövetkeztetése!

- Ahhoz csak pszichológiai megfigyelést tartott a nyomozója, hogy milyen hatással lesz magára a két határozatnak a felismerése.

- Elhatározhatom, hogy minjire lehettem - lehettem is egyenlőre hívtam a vereség, amitől a nyomozóval birtos követhetett, hogy fel ismertem a minél lehet.

- És maga elfogadta, hogy ismeri őket?

- Én csak annyit mondtam, hogy a minél lehet ismerem de nem tudom, hogy honnan. Hogy hát én is valtoztatva is a sik határa ismerésim körül valami de, mivel nem adtam a nyomozásnak ki elégtelen választ.

- Nem valószínű, hogy tudnak valami közelebbi de talán csak próbálkoztak magával.

V - 147350/4

102.

5. A zsarolhatóság mélységei (V–147 350/5)

Az 5. sz. dossziében mind a 3 őrizetbe és zár alá helyezett személyről, valamint a Budapestről leszállított Arató Lászlóról szóló vallomások és jegyzőkönyvek szerepelnek vegyesen.

Több helyen egyértelműen kirajzolódott a kép, hogy Bolváry L. kisgyerekekkel, általános iskolásokkal I-II éves gimnazistákkal foglalkozott, míg Csonka F. nagyobb középiskolásokkal és egyetemistákkal (Szerző: sejtető ebből is ki lesz a fővádlott).

A 180. oldalon figyelhetünk fel arra, hogy kezd véget érni a kihallgatási szakasz, és közeledik a vádemelés nemsokára. Ezt bizonyította –többek között az is –, hogy pl.: Derényi Lászlót kihallgatták, majd felmentették, indoklás: mikor Bolváry beszervezte, fiatalkorú volt. 1961. június 23-án Temesi Tiborral kapcsolatban is született megszüntető határozat, itt is az indok: beszervezéskor fiatalkorú volt, de azért rendőrségi nyilvántartásba vették.

Az 5. sz. dossziében kezdődött, majd a 6. sz. dossziében nagy terjedelemben folytatódott *J. Ilona története*. Olyan történelmi alapanyagot olvashatunk róla, ami íróra, filmrendezőre vár, akár dráma is születhetne belőle. Megrendítő a történet, alig tudja túltenni magát az olvasó a zsarolhatóság megdöbbentő sorozatán.

Először az 5. dosszié 80. oldalán olvasható J. Ilonáról. Aki elsősorban a Csonka-csoporthoz tartozott, de az 1961-es letartóztatások előtt elkezdett a Bolváry-csapatban is tevékenykedni. Harmadéves egyetemista korában zajlottak a nagy események. Ekkortájt rajongói körében több diákbesúgó is foglalkozott. Az egyik fiúnak –aki bizalmába férkőzött – panaszkodott egy másik fiúra, hogy nem hagyja békén, zaklatja, és úgy érzi az illető „tégla”. Arra kéri a bizalmával megtisztelt srácot, hogy beszéljen a zaklatóval, hogy hagyja már békén. Közben kiderül a dokumentumokból, hogy mindezt a bizalmi emberünk azonnal jelentette a rendőrségnek. Sőt azt is, hogy J. Ilona arról is tájékoztatta –a jelentés íróját –, hogy megfigyelés alatt tartják lakásukat, telefonbeszélgetésüket is lehallgatják.

Ezt követően 1961. június 6-án őt is kihallgatták a rendőrségen. Ekkor jegyzőkönyvbe rögzítették: Fél attól, hogy apjának kellemetlensége lesz a munkahelyén. Valamint: „Ha egyetemi tanulmánya forog veszélyben, akkor mindenről a legőszintébben fog beszélni”.

Ezután a nyomozás megszüntetéséről hoztak határozatot a Nyomozati Osztályon.

Ezelőtt és ezt követően „Forrás” és „Ujhelyi” fn. ügynökök megállás nélkül gyártották róla a jelentéseket. Ebben arról is írtak, hogy J. Ilona folytatni akarja a mozgalmat, ha majd a rendőrségi eljárások lecsillapodnak.

Közben Gyutai K. és Vizér J. nyomozó tisztek felvetették azt, hogy J. Ilona beszervezhető személynek alkalmas, mivel nagyon fél attól, hogy a Pécsi Orvostudományi Egyetemről kizárják. Július 7-én megszületett a rendőrségi Beszerzési javaslat J. Ilona orvostanhallgató beszerzésére. Indok: terhelő és kompromittáló adatokkal rendelkeznek, amit felhasználnak a beszerzésre. Az információk részben a telefonbeszélgetések lehallgatásából származtak. A telefonlehallgatás leírt anyagának egy részét a 6. sz. dossziében a nyomozók befűzték. Eközben vita alakult ki a Nyomozati Osztály vezetői között J. Ilona beszerzéséről. A rendőrök egy része nem javasolta J. Ilona beszerzését, mert „Fecsegő, és gátlástalanul ellentmondott mindennek”. Átmenetileg a beszerzés pártiak jutottak erőfölénybe a politikai nyomozati osztályon. Ők elhatározták: „Ettől a pillanattól kezdve megkezdjük J. Ilona idegileg való megdolgozását. Jövője, személyi szabadsága forog kockán... Az elhangzottakról senkinek sem beszélhet, mert államtitkot sérthet. Apját is eltávolíthatják a főiskoláról...”

Az eredmény az lett, hogy J. Ilona még sem bizonyult operatív munkára alkalmasnak. Életbe lépett a 2. sz. büntetés: a III. éves orvostanhallgatót az egyetemről kirúgták.

Források: ld.: 6. sz. dosszié forrásai között.

6. A jogi, erkölcsi, és egzisztenciális megtorlás mércéi (V-147 350/6)

Az államvédelmi apparátus pécsi dolgozói lassanként a V-147 350. sz. munkájuk végéhez közeledtek 1961-ben. Roppant fontosnak érezhették magukat, hiszen több száz embert meghurcoltak Baranyában, letartóztatták, zár alá helyezték, őrizetbe vették, beidéztek őket, kihallgatták, vamzereket kértek, eljárást megszüntettek, újra kezdtek stb. Több mint háromezer oldal papírhegyet gyártottak, fontos emberekké tüntették fel magukat, annyira fokozták aktivitásukat, hogy már nélkülözhetetlennek is érezhették magukat az állam megvédésének programjában. Sok ügynököt kreáltak, újabb ügynököket kényszerítettek besúgásra, hatalmasnak tűnő államellenes cselekményeket regisztráltak, és ezekre vonatkozó információkat most továbbíthatták az igazságszolgáltatás, valamint felfelé a BM-nek.

A 6. sz. dosszié anyaga e „nagy munka” összefoglalását dokumentálta.

Végső számok a csoportok tagjairól a következőképpen alakultak:

Arató L. – Bolvári L.: 84 fő
Csonka Ferenc: 165 fő

Ezután felsorakoztatták a büntetéseket és a bűnösöket. Először öt csoportra osztották az áldozatokat:

1. Előzetes letartóztatásban maradnak: Csonka Ferenc, Bolváry László és Károly Róbert. Előzetes letartóztatásra nézve **259 fő** (Szerző: részben gyerekek) terhelő vallomást tett államellenes szervezkedésről.
2. Szabadságon felelősségre vonás, fegyelmi átadva: Temesi Tibor, Derényi László, stb.
3. Egyházi személyekkel kapcsolatos intézkedések: dr. Bán E. és L., dr. Juhász P., egyházi vonalon lesz felelősségre vonva.
4. Operatív célból felhasználva: Ivasivka Mátyás (V. Alosztály), Kovács László (V. Alosztály, Szauer Ernő, Szentlőrinc, (VII. Alosztály).
5. Operatív célból tanulmányozás alatt állnak: Jillek Ilona, dr. Angyal Tibor, Gudman Károly.

„Úgy az operatív célból felhasznált, mind a tanulmányozás alatt álló személyek az államellenes ügyben aktív ellenséges tevékenységet fejtettek ki, és így terhelő adatok alapján lettek beszerelve, illetve lesznek”. (Szerző: Az operatív célból felhasználva, ill. az operatív célból tanulmányozás alá vont személyekre vonatkozóan a továbbiakban/későbbiekben nem található levéltári anyag arról, hogy beszerzésükre sor került volna.)

Ezután felsorolták a védőügyvédeket. Élükön dr. Kertész Ferenc állt, aki az Ügyvédi Kamara elnöke volt akkor, és MSZMP-tag. Szigorúan zárt tárgyalást rendeltek el, meghívottak nem vehettek részt.

Majd átcsoportosították az érintetteket a következők szerint. „kiszorításra” javasolt személyek következtek, így például olyan szülők és gyerekeik, akik kiskorúak és fiatalok voltak az eljárásban (13 fő).

A 85. oldalon változott a létszám:

- kiszorítás: 24 főből 12 fő lett,
- figyelmeztetés: maradt a 70 fő (általános iskolások és gimnazisták)
- vádlott: 5 fő, (szabadságon: Bánfalvi Ferenc és Bánhidi György, 2-2 évre)

- elítélve: 5 fő.
- Darányi László kihúzva (kézirással, operatív célból)
- Dr. M. László kihúzva, (61 éves, és a Baranya megyei Tanács ügyésze)
- J. Ilona kihúzva, (az V. Alosztályra került).

A 125. oldalra fűzték be a BM főügyészségének és a Megyei Bíróságnak címzett Vádiratot.

Források

Nyilvántartási szám: 301/11

Kérőlap száma: 238/2005

Kutató: Dr. Hubai József

V-147350/6

Vizsgálat!

66

ARATÓ LÁSZLÓ - BOLVÁRY LÁSZLÓ
volt előrendi szervezetek.

Csúszesen: 64 fős

<p>"Apaca" csoporthoz vezető: TÁNCOS GÉZA csoporthoz tartozók: Királyi István Sorbás Géza Burdács János Burdács László Siptár László Lomonosy István Csúszesen: 7.fős.</p>	<p>"Dakota" csoporthoz vezető: SZANDTNER JÓZSEF csoporthoz tartozók: Hetyei László Bodlaki Ákos Koch Ferenc Stumpf István Hémesz Imre Csarman Mihály Csúszesen: 7.fős.</p>	<p>"Szachon" csoporthoz vezető: SALAGI MIKLÓS csoporthoz tartozók: Csiszmadia László Csiszmadia Zoltán Ambrus Zoltán Fekete Miklós Csúszesen: 5.fős.</p>	<p>"Mohikán" csoporthoz vezető: TEKESI TIBOR csoporthoz tartozók: Temesi László Bunyós Zoltán Lovász László Szepes László Buda György Csozma Pál Csozma Gábor Várkonyi István Csúszesen: 9.fős.</p>	<p>"Esiu" csoporthoz vezető: AMBRUS ZOLTÁN csoporthoz tartozók: Ajthy János Bolyos Tibor Farkas Zoltán Bogdán János Farkas Béla Csúszesen: 6.fős.</p>	<p>"Delavár" csoporthoz vezető: BURRÁS GÉZA csoporthoz tartozók: Krausz István Pátkó Jenő Falus Károly Rozsák Ottó Kiss Csaba Balázs Gyula Horváth József Derényi László Várkonyi Csaba Csúszesen: 10.fős.</p>
<p>"Azték" csoporthoz vezető: KOVÁCSY ZOLTÁN csoporthoz tartozók: Lukács Vilmos Pátkó Jenő Bajkó Tibor Farkas László Csozma Pál Csozma Gábor Csozma Gábor Csozma Gábor Csozma Gábor Csozma Gábor Csúszesen: 10.fős.</p>	<p>"Szachon" csoporthoz vezető: TRUKA ISTVÁN csoporthoz tartozók: Szabó András Szikely Géza Kármán Miklós Egri László Csúszesen: 5.fős.</p>	<p>"Irkis" csoporthoz vezető: KOVÁCSY ÁKOS csoporthoz tartozók: Szabó Lajos Hémesz László Kármán Miklós Kármán Miklós Kármán Miklós Kármán Miklós Csúszesen: 7.fős.</p>	<p>"Esiu" csoporthoz vezető: KEMÉNY LÁSZLÓ csoporthoz tartozók: Királyi István Kármán Miklós Kármán Miklós Kármán Miklós Kármán Miklós Csúszesen: 7.fős.</p>	<p>"Ifjú Apaca" csoporthoz vezető: SZEPES LÁSZLÓ csoporthoz tartozók: Tinkó Tamás Stefánia István Koch József Vármai Pál Csúszesen: 5.fős.</p>	<p>"Ifjú Dakota" csoporthoz vezető: HUBAI ZOLTÁN csoporthoz tartozók: Siptár Tibor Falus Géza Falus Károly Stumpf József Csúszesen: 5.fős.</p>

ÁLLAMBIZTONSÁGELŐZŐ

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

A B T L 3. 1. 9.
V - 147350 / 6
01

BM. Baranyamegyei Rendőrkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály.

77
"Szigorúan titkos!"

Vizsgálati Alosztály.

Előkezesítő írás 61. 1961. július 9. re, 69m. mobilis a. P. 1. -mal.

Galokai Teréz elvt. interjú az idecséres Tárgy Csonka Ferenc és társai
munkatársai részéről. államellenes szervezkedők ügyében -

J E L E N T É S .

Pécs, 1961. július 12.

1961. február 7-óta folytatunk vizsgálatot Csonka Ferenc rk. káplán és társai államellenes szervezkedők ügyében. Az ügyben 1961. július 7-én a vizsgálatot befejeztük és vádemelés céljából az alábbi személyeket adtuk át a Megyei Főügyészségnek:

Előzetes letartóztatás mellett:

- 1./ Csonka Ferenc rk. káplán
- 2./ Bolváry László volt pálosrendi szerzetes /sekrestyés/
- 3./ Károly Róbert volt teológus /zeneszkiskolai hallgató/
Szabadlábonhagyás mellett Ügvézségnek átadva:

- 1./ Bárdfalvy Ferenc zenetanárképzős
- 2./ Várhidy György Pécsi Járási Földszöv. Könyvtérjesztő.
Szabadlábonhagyás mellett terheltként felelősségrevonva,
de a Btá. 56 szakasszal megszüntetve /fegyelmi-re átadva/.

- 1./ Tóber László Budapesti Vill. Vasut norma beíró. Cs.
- 2./ Temesi Tibor III. éves joghallgató. B.
- 3./ Láng Tivadar IV. éves orvostanhallgató. 2. Cs.
- 4./ Csonka Miklós III. éves Ped. Főisk. hallg. B.
- 5./ Derényi László ez évben érettségizett, Dózsa sportoló B.
- 6./ Áts György Komlón fizikai munkás. Cs.
- 7./ Mátyás Mária III. éves tanárképzős Zeneművészeti Szakisk. K.
- 8./ Kereszturi Erika II. éves tanárképzős Zeneműv. szakisk. K.

9./ ~~Jellegi Hanna Cs.~~

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 6

03

- 2 -

78

Az ügyben a feldolgozó és vizsgálati munka során a fentebb leírt előzetes letartóztatásban lévő személyek vallomást tettek 259 főre, akik közül részben gyermekek voltak tagjai az államellenes szervezkedésnek, másrészt a szülők tudomással bírtak az államellenes szervezkedésről, sőt egyesek a szervezkedés részére bocsájtották össze a szervezkedés céljából lakásukat. Ezen személyek többsége pécsi lakos, zömében értelmiségiek. Megtalálható köztük orvosok és műszaki vezetők. Ezen személyekre folyamatban van a jegyzőkönyvek felvétele és kb. 1 hónap múlva nyer befejezést ez a munka. Ezen személyek közül figyelembevéve a rájuk vonatkozó terhelt vallomásokot fogunk tenni javaslatot a munkahelyükről való elbocsájtásra, illetve alacsonyabb beosztásba való helyezésükre, ~~illetve~~ figyelmeztetve lesnek.

Egyházi személyekkel kapcsolatos intézkedések:

- 1./ Dr. Barcza Tivadar szabadlábbon-hagyás mellett terheltként lesz felelősségrevonva a "Mária Légió" államellenes szervezkedés vonalán mint volt pécsi csoportvezető.
- 2./ Dr. Bán Endre egyházi vonalon lesz felelősségrevonva fejelemileg.
- 3./ Dr. Juhász Pál " " " "
- 4./ Bán László " " " "

Operatív célból felhasználtak:

- 1./ Kovács László III. éves orvostanhallgató /V. Aloszt./
- 2./ Ivasivka Mátyás zenetanár /V. Aloszt./
- 3./ Szauer Dezső Szentlőrinci Mezőgazd. Technikum nevelő tanár. /VII. Aloszt./

Operatív célból tanulmányozás alatt állnak:

- 1./ Jillek Ilona II. éves orvostanhallgató /V. Aloszt./
- 2./ Dr. Angyal Tibor orvos /V. Aloszt./
- 3./ Gundrum Károly Baranyamegyei MESZÖV. tisztv. /VII. Aloszt./

Ugy az operatív célból felhasználtak, mint a tanulmányozás alatt álló személyek az államellenes szervezkedés ügyben aktív ellenséges tevékenységet fejtettek ki és így terhelt adatok alapján lettek beszervezve illetve lesznek.

Az ügyben a tárgyalás Pécsen a Megyei Bíróságon lesz I. fokon megtartva.

Tanácsvezető szakbíró: Dr. Tárkányi Ernő megye bírósági II. elnök.

Ülnek:

1. Varga Józsefné MSZMP-tag, Megyei Pártbizottságon eligazító, munkás-őr.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 6

04

- 3 -

79

- 2.) Pálincses József Pécsi Uránvállalat
I.sz. üzemenek személyzeti vezetője,
MSzMP-tag.

As ügyben szerepelhető védőúgyvédek / Károly - Borsos /

- 1./ Dr. Kertész Ferenc Ügyvédi Kamara elnöke, MSzMP-tag.
- 2./ Dr. Wolf Ferenc. / Csanka védője /
- 3./ Dr. Gárdos István. / dr. Szabó Tibor / Farkas /
- 4./ Dr. Boda Géza.
- 5./ Dr. Bükki Ernő.
- 6./ Dr. Kovács Jenő a Pécsi II.sz. Ügyvédi Munkaközösség vezetője.

7.) Dr. Balana László / Balana /
Csanka Ferenc és társai államellenes szer-
veskedők ügyében a védőirat f. hó 14-én lett benyújtva Dr.
Tárkányi Ernő Megyei Bírósági tanácsvezetőhöz. Ezen a napon
az előkészítő ülés is meg lesz tartva. A tárgyalás Pécssett
a Megyei Bíróság épületében az I. emelet 60-as számú tárgya-
ló teremben lesz megtartva f. hó 24-én. Az ügyben ítélet-
hirdetés f. hó 28-án lesz. A legutóbbi meghosszabbítás alapján
- mely Budapesten volt - úgy a Vizsgálati Alosztály mint a
Megyei Főügyészség azt az utasítást kapta Móró Károly r.
alezredes a BM. II/8 Osztály Vezetőjétől, hogy a tárgyalás
a Minisztérium vezetői által úgy lett megszabva hogy szigo-
ryan zárt lesz, meghívottak sem vehetnek részt a tárgyalá-
son. Kivételt képez a Főkapitányság vezetői és a vizsgáló
tisztok.

Móró elvtárs elmondása szerint az ügyben
a tárgyalás illetve az ítélethirdetés után a megyei sajtóban
rövid cikket le lehet közölni.

Ügyvédek:

- 1.) Dr. Kertész Ferenc / Károly - Borsos /
Kardos László
r. szds.
Alosztályvezető
- 2.) Dr. Wolf / Csanka /
- 3.) Dr. Szabó Tibor / Farkas /
- 4.) Dr. Balana László / Balana /

K: KL/Bné.
K: 3 pl. 3 lap.
1 pl. felterjesztve Egri elvtárs.
1 pl. Főkap. Vez. elvtárs.
1 pl. L.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 6

05

A pécsi megyei bíróság.

B.I.930/1961-10.szám.

A Népköztársaság nevében!

A pécsi megyei bíróság a Pécssett, 1961. évi július hó 24-27. napjain tartott nem nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

i t é l e t e t :

I.r. Csönka Ferenc vádlott, aki 1924. július 19-én Pécssett született, ugyanitt -Hunyádi János ut 4.sz.a.- lakik, nőtlen, hittudományi főiskolát végzett, magyar állampolgár és anyanyelvű, katona nem volt, r.kat. lelkész havi 1150 Ft keresettel, vagyontalan, apja néh.Csönka Ferenc, anyja Borbás Julianna, büntetlen előéletű, -
bűnös a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésével, illetve vezetésével elkövetett bűntettben,

ezért öt évszázados börtönszűz a megyei bíróság 6/hat/évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától 10 /tiz/ évi eltiltásra, teljes vagyonának elkobzására ítéli.

II.r. Bolváry László vádlott, aki 1924.évi április 13-án született Kalocsán, Pécssett -Ifjuság u.8.sz.a.- lakik, nőtlen, hittudományi főiskolát végzett, volt pálosrendi szerzetes, legutóbbi templomi sekrestyés havi 1000 Ft keresettel, magyar állampolgár és anyanyelvű, katona nem volt, vagyontalan, apja néh.Bolváry József, anyja néh.Litör Etel, büntetett előéletű,-

bűnös a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezésével, illetve vezetésével elkövetett bűntettben és ezért öt a megyei bíróság 6/hat/évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától 10 /tiz/ évi eltiltásra, teljes vagyonának elkobzására ítéli.

III.r. Károly Róbert vádlott, aki 1937. október 15.-én Szegeden született, Pécssett -Katalin u.10.sz.u.10.sz.a.- lakik, nőtlen, magyar állampolgár és anyanyelvű, katona nem volt, középiskolai érettségije van, zeneszakiskolai hallgató, szülei által eltartott, vagyontalan, apja Károly Géza, anyja Probszt Erzsébet, büntetlen előéletű,-

IV.r. Bárdfalvi Ferenc vádlott, aki 1939. június 8-án Székesfehérváron született, Pécssett -Szőlő u.32.sz.a.- lakos, nőtlen, magyar állampolgár és anyanyelvű, katona nem volt, zeneszakiskolai hallgató, eltartott, vagyontalan, apja néh. Bárdfalvi Ferenc, anyja Brisztella Jolán, büntetlen előéletű,-

V.r. Várhidi György vádlott, aki 1934. június 25-én Pécssett született, ugyanitt - Ibolya u.8.sz.a.- lakik, nős Pónyó Györgyvel, egy másfél éves gyermeke van, magyar állampolgár és anyanyelvű, két középiskolát végzett, katona volt, tart.örvezető, szövetkezeti könyvtérjesztő havi 1000 Ft keresettel, apja Várhidi György, anyja Korhecz Mária, büntetlen előéletű,-

1-1525596

136

09

3

137

- 2 -

bűnösök a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben való tevékeny részvétellel elkövetett bűntettben,

A megyei bíróság ezért:

III.r. Károly Róbert vádlottat 2 /kettő/ évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától 3 /három/ évi eltiltásra, vagyona 1000 /ezer/ Ft értékű részének elkobzására,-

IV.r. Bárdfalvi Ferenc vádlottat 2 /kettő/ évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától 3 /három/ évi eltiltásra, vagyona 1000 /ezer/ Ft értékű részének elkobzására,-

V.r. Várhidi György vádlottat 1 /egy/ évi és 6 /hat/ hónapi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától 2 /kettő/ évi eltiltásra, vagyona 1000 /ezer/ Ft értékű részének elkobzására ítéli.

Az előzetes letartóztatásban töltött időt, mégpedig I-III.r. Csonka Ferenc, Bolváry László és Károly Róbert vádlott javára 1961.évi február hó 7.napjától, IV.V. Bárdfalvi Ferenc és Várhidi György vádlott javára 1961.évi július hó 24. napjától kezdődően a börtönbüntetésbe beszámítja.

A bűnjelként lefoglalt "Jezsuiták, nyánszpolgárok, bolsevikok c.könyvet, "Üdvösségünk története" c.írógéppel sokszorosított füzetcsorozatot, "A keresztény társadalomelmélet alapelvei" c.könyvet, "Az egyház apostoli bevételében" c. brosurát, "Kérdőjelek leányiszivekben" c. brosurát, "Öszinte szó" c. brosurát, "Hét emeletes hegy", "A katolicizmus világperspektívái" c. brosurákat, "Szemlélődés magvai" c.két kötetes brosurát, a "Sziklatábor" c. írógéppel sokszorosított brosurá három példányát, "Kosztér aya, Kamaszok" c.könyvet, "Damaszkuszi uton" c. brosurát, egy sárgatáplás spirálfüzetet, az "Emberhalászok" c. könyvet, "Az egyház apostoli bevételében" c. brosurá két kötetét, "Az evangélium demokráciája és szocializmusa" c.könyvet, a "Vallásos ifju" c.könyvet, négy drb. borítékot levéllel, a "Renovatie votii" c. brosurát, a "Mívelt ifju" c.könyvet, a "Család a történelem szemével" c. előadásvázlatot, két kék borítékos iskolai füzetet, a Magyar Természetbarát Szövetségnek Bárdfalvi Ferenc nevére kiállított igazolványát, "Cserkészkönyv" c. könyvet, hat drb. fényképet elkobozni rendeli.

Az eddig felmerült 1488 /ezernégyszáznyolcvannyolc/ Ft 10 fillér bünygyi költségből I.r. Csonka Ferenc vádlott 1143 /ezerszáznyolcvanhárom/ Ft 30 fillért, II.r. Bolváry László vádlott 364 /Háromszáznyolcvannégy/ Ft 80 fillér bünygyi költséget, valamint valamennyi vádlott a terhükre még esetleg már felmerült, végül az ezután felmerülő bünygyi költségeket az állannak megtéríteni kötelesek.

Pécs, 1961.évi július hó 27.napján.

Dr. Tarkányi Ernő sk.
a tanács elnöke.

Varga Józsefné sk.
népi ülnök.

Filinczes József sk.
népi ülnök.

A B T L 3 1 9

V - 147350 / 6

10

183/a

-2-

Csaba és Hugi, kötelező olvasmányokról, tanulásról, közös szórakozásról beszélgettek.

Margó és Jillekné. Hugirol, tanulásról.

Hugi és Szentágotthai Klári, könyvet kér vissza.

Jillekné Schwarz elvtársat. Nincs bent, Jillekné/mérgelődik, mert egy nő kérése lett volna hozzá. Üzenetet hagy részére: Jillek Emilné nagyon szívesen vele beszélne.

Hugi Pali bácsit, most szerene elmenni hozzá, lehet-e? Lehet, mondja a Pali bácsi, a hátsó kapun. Hugi örül, hogy megy, mert már régen volt ott nagyon. A Pali bácsi nagyon várja.

Hugi x fii, a többiekkel tudna-e beszélni, mert valahová készülnek együtt. Hugi nem ér rá semmire, mert sokat tanul.

Hugit felhívja Pali bácsi és érdeklődik, hogy mi van vele. Hugi mondja, ő többször telefonált, de nem vették fel. És egy kislánnyal tanult együtt. Hugi és akkor meg nem akart újra telefonálni.

Hugi mondja, hogy igyon meg egy pohár bort, és akkor jól fog aludni. Pali nem akar inni/ inni, Hugi mondja, hogy márpedig ezt ő így akarja. Pali megkérdezi, hogy hát tulajdonképpen most ki parancsol? Hugi mondja, hogy természetesen ő. Hugi mondja hogy a ruhája nagyon szép lesz amit most csináltat van egy anyaga még, de azt egy másik varrónőhöz akarja vinni. Ezután elbucszta egymástól, Pali megígérte, hogy a Pohár bort megissza.

Tóni bácsi Jilleknét. valamit visszaker Tóni, amit még Emilnek adott. Jillekné mondja, hogy mindenhol keresték, de nem találták meg, majd valahol helyette másikat.

Bözsit Jillekné, szappant kér Jillekné.

Zsoltit Jillekné. Egészsége után érdeklődik.

Jillekné vigasztalja, hogy hosszabb időt vesz igénybe a gyógyulás, de utána majd könnyebb lesz már. Jillekné kéri majd Istent, hogy ez a baj is hamar muljon el, kéri a fiut, hogy ő is imádkozzon. Közbe hazajött a fii édesanyja, és a továbbiakban már Dudus, / így hívja az édesanyját beceneven / és Jillekné beszélget. Jillekné elmondja, hogy megnézte a tartozás című könyvét és ott látta, hogy még fel van írva az, hogy Dudusnak 2 Hkg kávéval tartozik, kéri, hogy a késésért, ne haragudjon Dudus.

fm

A B T L 3. 1.

V - 147350 / 6

07

BM. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság.
Politikai Osztály, X-es alosztálya.

" Szigorúan titkos "
" Különösen fontos "

P é c s , 1960. december hó 8.án.

J e l e n t é s
a24.-es számú obj-ról.

(Jillek E)

Nytsz.: 847. / 1960.

Közzitette:

Kapja: Politikai Osztály Vezetőjél
V.-ös alosztály :/

Leírta: Tné.

Ellenőrizte:

Fordította:

Felvétel ideje: 1960. XII.2.-től,
960. XII.5.-ig.

Nyelv: magyar.

A beszélgetések tartalmát az alábbiakban jelentem:

Jillekné Schwara elvtársat, de nincs már bent.

Csaba és Hugi, moziról, szórakozásról.

Kató és Jillekné, szórakozásról, a Hugiról és Csabáról beszélgetnek.
Jillekné panaszkodik Hugira, hogy sokat jár szórakozni Csabával.

X nő Jilleknét, van kávé fél kg, 140 Ft-ért szüksége van e rá? Kell,
de csak délután lesz pénze.

Hugi Juhászt, érdeklődik Hugi, hogy mi ujság van? Juhász nagyon rossz-
kedvű. Hugi mondja, hogy csak másnap tud beszélgetni, nem e baj? Juhász
azt feleli, hogy jobb is, mert ma nem ér rá. Valami baj van, amit majd
másnap el fog mondani a Huginak.

Ráldiné Hugit, a testvére Huginak Aszódon katona, nagyon sajnálja Ráldiné.
Hugi nagyon jól érzi magát az egyetemen, sokat kell tanulni, de jól érzi
ott magát nagyon. Keveset tud otthon a tanulás miatt segíteni. A továbbiak-
ban Jillekné és Ráldiné beszélget, Jillekné katona fiáról, valamint ar-
ról, hogy majd csinálnak egy, jó gurbe estét, ha majd mindketten ráérnek.

A B T L 3. 1. 9. 06

V -147350 / 6 1302

BM. Baranyamegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály X. alo.

Szigoruan titkos!
Különösen fontos!

P é c s , 1960. december 22.

ÖSSZEFOGLALÓ JELENTÉS.-
a 24-es sz. objektumról.

Ntsz:.....³⁶³...../1960.

Kapja: Pol. Oszt. Vez!
V. alo.

Kiértékelte: M. L. né.

Ellenőrizte:.....
1960. 12.13. 7.35
12.15.17.40.

Hugi hívja Pali-t és kérdezi tőle, hogy mikor mehet hozzá!
Pali mondja, hogy egy negyedóra múlva menjen.

Szabolcs keresi Hugit, Jilleknével beszél, Hugi nincs otthon.

Pali hívja Hugit kérdezi, hogy mikor megyen el. Hugi nem ér rá.

Szirtet hívja X. férfi Jillekéktől, aki úgy jelentkezik be,
hogy Varga ur. Majd arról érdeklődik Szirttől - a Hugi kérésére -
hogy a Szent István plebánia templomnak mennyi a mostani
adó, vagy milyen hátráléka. Ezt Hugi a Monostori pénzbeszédőnek
kérdeteti. Jelenleg Hugi nincs otthon, bevásárol. Szirt kérde-
zi Varga Csabától, hogy nem-e megy el a Hugi hozzájuk. Csaba
nem tudja.

Majd Szirt a fentiekre azt a választ adja, hogy ezek olyan hi-
vatalos dolgok, aki kíváncsi menjen be, miért így akarja meg-
tudni, menjen be és tudja meg ott benn, aki illetékes.

X Gyurka hívja Hugit, /bizalmas baráti kapcsolat. Tegezik egymást.
Kérdezi Gyurka, hogy be-e megy este 6-ra. Hugi mondja, hogy nem
tud menni, mert szülőiértekezletre megyen. Kérdezi Hugit, hogy
van és hogy ért haza. Hugi azt mondja, hogy nagyon jó volt teg-
nap. Gyurka azt mondja, hogy most a TIT-ből beszél, de különben
egész nap a Pártbizottságon volt, dolgozni sem volt, ezt a napot
igazolni fogják. Azon az ateista kurzuson volt, majd fog mesélni
Huginak-egy-két érdekes dolgot.

Hugi mondja Gyurkának, hogy kedden gondoljon rá, mert először
akkor vizsgázik.

Majd Gyurka érdeklődik Csaba után. Hugi mondja, hogy ott van.

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 6

08

1240

- 3 -

199

Jillek már régóta várja, hogy behívják a rendőrségre.

A másik meghívási mód az, hogy az egyetem tanulmányi osztály behívna a korábban beadott kérelmével kapcsolatban, amely sopro-
ni nyári tartózkodásra vonatkozott. Ezzel kapcsolatban beszél-
nének vele és, hogy miért nem jelentkezett társadalmi munkára.
Ezekből a legtermészetesebb meghívási módot választanám.

A kihallgatás megkezdése előtt közölném vele, hogy Csonka Ferenc
terhelő vallomást tett személyére és most kénytelenek vagyunk
terheltté nyilvánítani és részletesebben kihallgatni.

Az alábbi kérdésekre kívánom részletesen kihallgatni és jegyző-
könyvileg rögzíteni.

- 1./ Elmondatom vele saját és hozzátartozóinak részletes önélet-
rajzát. Pontosabb részeket rögzítenék. Majd részletes saját ön-
életrajzot iratok vele.
- 2./ Tisztázom vele, hogy hogyan és milyen körülmények között
vonta be Csonka Ferenc az államellenes szervezkedésbe.
- 3./ A szervezkedésen belül milyen szerepe volt ott, milyen ellen-
eséges tartalmu előadásokat tartott.
- 4./ Az előadásokhoz milyen brossurákat, füzeteket és könyveket
kapott. Ezeket kitől kapta és kinek továbbította.
- 5./ Kiket vont bele a szervezkedésbe. Hány tagja volt névszerint
ismertesse egyes csoporttagok tevékenységét.
- 6./ Mi volt a szervezkedés közelebbi és távolabbi célja ezt Cson-
ka hogyan és miben jelölte meg.
- 7./ Mi volt a szervezkedés programja, ezt gyakorlatban hogyan
hajtották végre.
- 8./ Táborozásaik, kirándulásaik során hogyan és milyen ellensé-
ges tevékenységet fejtettek ki egyes személyek részletezve.
- 9./ Hogyan és milyen körülmények között került kapcsolatban Bol-
vári Pál pálosrendi szerzetessel és Juhász Pál rk. lelkesével.
- 10./ Részletesen kihallgatnom egyéb belföldi és külföldi kapcsol-
ataira.

A kihallgatás után felteszem neki a kérdést, hogy mi a vélemé-
nye saját maga és társai tevékenységéről. Ismertetem a BHÖ. ide-
vonatkozó pontját, hogy milyen büntetést kapna ezért a tevékeny-
ségeért.

Majd rátérek ezek után a beszerzési beszélgetésre olyan for-
mában, hogy gátlás nélkül ajánlja fel szolgálatait a B.M. állam-
biztonsági szerveknek.

A beszerzés vállalása után nyilatkozatban foglaltatom vele
államellenes tevékenységét és, hogy elkövetett bűncselekménye
jóvátétele érdekében önként ajánlja fel szolgálatait.

A B 11 3 1 0

V - 147350 / 0

V-147350/6

11

66/4

SOKNYA FERENC
18. Kézirat

<p>Barátságok Derecskei József Erdélyi János György János Herczeg István Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>
<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>
<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>
<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>	<p>Barátságok Kerestélyi József Kerestélyi János Kerestélyi István Kerestélyi Károly Kerestélyi Antal Kerestélyi Pál</p>

Összesen: 169 db

A B T L 3. 1. 9.

V - 147350 / 6 02

V. Ismétlődő házkutatások, kihallgatások és nyomozások az 1960-as évek végén

Idézet Bolváry Pál könyvéből:

„Január közepén 1963-ban Sátoraljaújhelyre vittek. Itt ekkor csak négyen voltunk papok dr. Lénárd Ödön piarista, Kölley György, Tabódi János és én... 1963. március 24-én reggel később volt az ébresztő. Az egyik házimunkás besuttogott a circlin, hogy szabadulni fognak. Izgatottan vártuk a reggelit. Utána mindenkit kivezényeltek a folyósóra és az intézetvezető kihirdette a „nagy amnesztiát”... Sátoraljaújhelyről átmentem Sárospatakra... Budapestben is töltöttem néhány napot, majd Pécsre utaztam. Az Ágoston téri templomban lettem sekrestyés... a templomnál egy raktárt átalakítottam a magam számára nappali szobává.

Jobbnak láttam azt, ha teljesen felhagyok a fiatalokkal való aktivitásokkal. Annál is inkább, mert értesültem arról, hogy a rendőrségi ügyész egy ügyvéd társaságában kijelentette: ha addig is él, engem visszajuttat a börtönbe. Éppen ezért csak a gyóntatószékre korlátoztam ifjúsági tevékenységemet. Szabad időmet francia és német nyelvű lelkipásztori brosrák fordítására fordítottam” (ld. Bolváry Pál: Rabláncon Krisztusért, Youngstown, Ohio, USA, 1992. 42. oldal).

V-156 099 Vizsgálati dosszié

Nos, a rendőrségi ügyész betartotta ígérését. A házkutatás, nyomozás 1967. VI. 7. – IX. 2-ig tartott, a dossziét 1970. február 12-én zárták le.

A nyomozás elrendelésének indoka: **sajtóbüntett** volt. Új német és francia nyelvű könyveket fordított le Bolvári László, azokat írógépen sokszorosította és terjesztette. Például a következő könyveket: Holnap már teenager, A házasság titok a szerelemben, Az én jogám 10 leckében, Nagy titok a házasság, stb. A fordító ezeket 5-5 példányban gépelte le, átírópapírral. A könyveket többnyire az Ottó Goldman sorozatból fordította.

A kihallgatások során név szerint kérdezték, kinek-kinek adott, és melyik könyvet. Így pl.: Isten ígéje és a gyermekvilág c. könyvet 1-1 példányban: Völgyes Oszkár, Lelkes József, Werner Imre és Nagy Sándor rk. káplánoknak adta kölcsön olvasásra.

Major István r. őrnagy végezte a nyomozás és a kihallgatások nagy részét.

Bolváry L. naponta járt be kihallgatásokra, délelőtt és délután. Olyan neveket is említett pl.: Pálfay Mária (70. old.), aki vallotta: „határozottan állítom, hogy Bolváryval letartóztatása (1961) óta én nem találkoztam, nekem semmiféle könyvet nem adott át.

A jegyzőkönyvekből kiderült, hogy korlátozottan, de működött az ifjúsági mozgalom tovább. Több beidézett tanú, középiskolás, egyetemista, például Köves Mária (91. old.) előadta Bolváry L. időnként vendégségbe jött szüleihez, hozta a könyveket (2 db.). Bolváry hozta és vitte a könyveket. Sok paptársát hallgatta ki, akik olvasták a fordításokat.

A végén szembesítések zajlottak. Például Bolváry L. és Som István (133. old.), Bolváry L. és Velin Dorottya stb.

Ismétlődő záradékok szerepelnek a tanúkihallgatások végén: „tisztázódott Bolvári L. terhelt és S. I. vagy V. D. tanú vallomásaiban meglévő ellentét, így a szembesítés eredményes volt”.

A házkutatásról készült jegyzőkönyvből kiderült, hogy a lefoglalt „könyvek” 2-2 példányban kerültek elő, a többit állítólag Bolváry L. megsemmisítette, elégette.

A nyomozás során szakértői vizsgálatot is elrendeltek, a szakértő pontosan megállapította, hogy azonos típusú írógépen készültek a „könyvek”, pl. az „a” betű szárrészének befejező

visszahajlása esik stb. Ezt követően megszületett a határozat a nyomozás befejezéséről. A védőügyvéd dr. Göbölös László ügyvéd lett, akit most már Bolváry L. választhatott.

A Vádiratban (196. old.) az ügyész kérte a 1961–1963-ig terjedő börtönbüntetés kegyelmét (6 évre ítélték el Bolváry Lászlót), vesztse el, és a sajtóbüntett elkövetése miatt további szigorú börtönbüntetésre ítéljék el a terheltet.

A **VÉGZÉS** (198. old.) átmenetileg megnyugtatóan hangzott, ugyanis a büntetőeljárást a járásbíróság megszüntette és a vádlottat figyelmeztette. Bolváry L. számára enyhítő végzést dr. Kamarás István bíró hozta.

Bolváry L. így nyilatkozott erről: „Miután felolvasta a vádat, azt kérdezte tőlem, miért fordítottam le a mellékelt könyveket?

Válaszom ez volt: Ha bíró úr szereti a szakmáját, de nem gyakorolhatja, és csak a bíróság épülete előtt sepergethethé az utcát, vajon ilyen esetben nem olvasgatná a szakmába vágó irodalmat? Én a hivatásom tárgykörébe tatózó idegen nyelvű broszúrákat, könyveket olvastam. Hogy pontosabban megértsem a szöveget, ezért leírtam magamnak s a végén le is gépeltem. Ha valakit érdekelt gyónóim közül a broszúra, odaadtam olvasásra. Az ügyvédem védőbeszédjében arra tért ki, hogy egyetemista korában ötven, száz példányban gépelték le a jegyzeteket és a tanárok magyarázatait, és senki sem büntette meg őket ezért” (Bolváry Pál: Rablácon Krisztusért, Youngtow, Ohio, USA, 1992. 44. old.).

Kommentár: Bováry L. a Sajtóbüntett pert megúszta, akár 10-12 évre is elítélhették volna. Megállapítható, hogy 1963-tól kezdve Bolváry L. nem ott folytatta, ahol abbahagyta 1961-ben. Ezután már a fiatalok keresték fel egyesével-kettesével. Hittan, gyónás, beszélgetés, vallásos irodalom adás/vétele mutatta a beszűkülés szükségességét. A 60-as évek végen, a 70-es évek elején még ez is irritálta az elnyomó apparátust. Ezt bizonyította a Sajtóbüntett és a Vádirat forgatókönyve.

Források

Nyilvántartási szám: 301/8

Kérőlap száma: 110/2005

Kutató: Dr. Hubai József

V–156099

Tartalomjegyzék

28-5722/1967. számú vizsgálati dossziében levő anyagokról

Sor- szám	Az anyag megnevezése	Oldalszám	Megjegyzés
1./	Tartalomjegyzék	1- 6	
2./	Betűsoros névmutató	7-10	
3./	Átirat a Főügyészségtől	11	
4./	Határozat a nyomozás elrendeléséről	12	
5./	Előterjesztés hosszabbításra	13-15	
6./	Határozat terheltté nyilv.-ról	16	Bolváry I.
7./	Jegyzőkönyv kihallgatásról	17-52	"
8./	Határozat terheltté nyilv.-ról	53	Bugyinka Mária
9./	Jegyzőkönyv terhelt kihallg.-ról	54-58	"
10./	Jegyzőkönyv gyanúsított kihallg.-ról	59-63	Varga K.
11./	Értesítés eljárás megszüntetéséről	64	
12./	Tanuvall.jkv.: Bósz Jánosné	65-69	
13./	" " Pálfay Mária	70-71	
14./	" " Velin Dorottya	72-73	
15./	" " Som István Gyula	74-76	
16./	" " Nagy János Sándor	77-79	
17./	" " Piliván Mihály	80-81	
18./	" " Papp István	82-83	
19./	" " Kalló József	84-85	
20./	" " Werner Imre	86-87	
21./	" " Kereszturi Endre	88-90	
22./	" " Kövecses Mária	91-93	
23./	" " Márton Dénes	94-95	
24./	" " Völgyes Oszkár	96-97	
25./	" " Deáky Zsolt	98-99	
26./	" " Deáky István	100-101	

A B T L 3. 1. 9.

V - 156099

01

2

Sor-szám	Az anyag megnevezése	Oldalszám	Megjegyzés
27./	Tanuvall.jkv.: Kántor József	102-103	
28./	" " Lelkes József	104-105	
29./	" " Timár György	106-108	
30./	" " Bors Zoltán	109-112	
31./	" " Kondorosi Piroska	113-114	
32./	" " Vidákovics József	115-116	
33./	" " Borbély Éva	117-119	
34./	" " Hegedüs Kálmán	120-122	
35./	" " Ivasiyka Mátyás	123-125	
36./	" " Bolváry Etel	126-	
37./	" " Dezső Ferenc	127-129	
38./	" " Hübér Zoltán	130-131	
39./	Szembesítési jkv.: Bolváry-Som	132-133	
40./	" " Bolváry-Velin	134-135	
41./	" " Bolváry-Keresztur	136-137	
42./	" " Bolváry-Deáky	138-140	
43./	Kérdőjegyek /borítékban/	141	
44./	Feljegyzés	142	
45./	Határozat lefoglalásról	143-144	
46./	Jegyzőkönyv házkutatásról	145-146	
47./	Határozat házkutatásról	147-148	
48./	Jegyzőkönyv házkutatásról	149-150	
49./	Határozat lefogl.megszünt.-ről	151-153	
50./	Jegyzőkönyvek	154-155	
51./	Átadás-átvételi elismervény	156	
52./	Határozat szakértő kirendeléséről	157-158	
53./	Átiratok	159-161	
54./	Írásszakértői vélemény	162-165	

A B T L 3. 1. 9.
V - 156099
02

3

Tartalomjegyzék

a számú dossziében levő anyagokról

Sor- szám	Az anyag megnevezése	Oldalszám	Megjegyzés
55./	Szakértői díjjegyzék	166	
56./	Szakértői vélemény kérés	167-168	
57./	Átiratok	169-170	
58./	Szakértői vélemény	171-176	
59./	Határozat lefoglalásról	177-178	
60./	Bűnjeljegyzék	179-180	
61./	Átiratok	181-182	
62./	Jegyzőkönyvek anyagismertetéséről	183-184	
63./	Szolgálati jegy	185	
64./	Átiratok	186-190	
65./	Költségjegyzék	191	
66./	Határozat nyomozás befejezéséről	192	
67./	Határozat nyomozás megszüntetéséről	193-194	
68./	Vádirat	195-197	
69./	Végzés	198-203	
70./	Záró határozat	204	
71./	Betekintők névsora	205	
72./	Zárólap	206	
A 28-5722/1967. számú vizsgálati dossziét 72 sor és 206 lap- oldal számmal a mai nap lezártam.			
P é c s, 1970. február 12.			
 Major István r.örgy. alosztályvezető.			
A B T L 3. 1. 9.			
V - 156099			

03

A pécsi járásbíróság.
B.VI.1647/1967-5. sz.

A Népköztársaság nevében!

A pécsi járásbíróság a Pécsen 1967. évi október hó 12. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

végzést:

BOLVÁRY LÁSZLÓ - aki 1924. április 13-án Kalo-
csán született, magyar állampolgár, németül és franciául be-
szél, Pécs Ady E. u. 1. sz. alatti lakos, nőtlen, sekrestyés,
havi keresete 800 Ft, vagyontalan, főiskolát végzett, katona
nem volt, atyja: József, anyja Lihor Etel, büntetett előéletű,
- vádlott ellen

a rajtbüntetés címén indított büntető eljárás a járásbíró-
ság megzúnta és a vádlottat f i g y e l m e z -
t e t t e s b e n rendezti.

A bűnjelként lefoglalt, és az 1967. évi bűnjeljegyzék 135. té-
tele alatt nyilvántartott alábbi könyvek közül a német nyelvű:

AB MORGEN TEGGAM, ALLES ERICHT VON LIEBE, ZU ZWEIT INS
GROSSE GLÜCK NIM - WAGNE AUS LIEBE, WEIL ICH DICH LIEBE, IHR
VER STEHT UND NICHT, SIE HUN ES JA ALLE, DEIN KIND BRAUCHT DICH,
NIM GEHEIMNIS IN LIEBE, GOTT WILL UNS FRÖHLICH, MEIN YOGA IN
10 LEKTIONEN, DIE STADT DER TAUEND JUNGEN,

valamint a

Légy boldog férj, Nagy titok a házasság, Méla Lukásokok - Kétszáz
mélaságok, Holnap már teenager, Ti nem értetek meg minket 3 db,
Isten igéje és a gyermekvilág című magyar nyelvű könyveket,
illetéleg füzeteket, ezenfelül "Az én jógám" című könyv 6 x 9
cm-es foto-másolatait és 25 db foto-negatívot elkobozza.

A felferült bűnjelügyi eljárási költség az államot terheli.

Indokolás:

A járásbíróság a vádlott előadása, a tanúk vallomása, a lefog-
lalt bűnjelök, az Igazságügyi Kéz- és Gépírásszakértő véleménye,
a Tájékoztatói Hivatal szakvéleménye, valamint a tárgya-
lás egyéb adatai alapján a következő tényállást állapította
meg:

I.

Bolvary László vádlott iparos családból származik, iskoláit
az érettségig bezárólag Kaloocsán végezte. Ezután 1959. végé-
ig a rend felosztásáig - pálos-rendi szerzetes volt. 1943-
tól 1948-ig elvégezte a Hittudományi Főiskolát.

1951-ben a győri járásbíróság tiltott határátlépés büntetési-
nek kísérlete miatt
1 három évi szabadságvesztésre ítélte.

199

- 2 -

A szabadságvesztés büntetéséből 1952. december 24-én szabadult. Utána különböző helyeken dolgozott, majd 1957. év elején a Pécsi Jézus Szíve lelkészszégre került, ahol mint káplán, majd mint sekrestyés dolgozott 1961. február 7-ig.

Ekkor előzetes letartóztatásba helyezték, majd a pécsi megyei bíróság az 1961. július 27. napján hozott B.I. 930/1961-10. sz. ítéletével a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés kezdeményezése bűntette miatt hat évi börtönrre ítélte, az egyes jogok gyakorlásától pedig 10 évi időtartamra eltiltotta. Büntetéséből 1963. március 27-én, az 1963. évi 4. sz. tvr. alkalmazásával szabadult.

Mután az Agoston-téri plébánián helyezkedett el, ahol sekrestyésként ténykedik.

II.

Bolváry László vádlott már az 1961. évben történt letartóztatása előtt levelezési kapcsolatban állt a Nyugat-Németországi Szent Winfridről elnevezett könyvtérjesztő vállalattal. A kapcsolatnak a lényege az volt, hogy a vállalat a vádlott részére rendszeresen jegyzékeket küldött a megjelölt könyvekről, amely jegyzékekből a vádlott megjelölte azokat a könyveket, amelyeket megrendelt. Ezek fejében meghatározott célra meghatározott számú adót mondott. A vállalat a kérdéses könyveket a vádlottnak megküldte, aki azokat a saját céljaira használta fel oly módon, hogy azokat elolvarta, majd lefordította és legépelte.

A kérdéses könyvek kizárólag vallási tárgyak voltak, és nagyrészt az ifjúság nevelésével, az ifjúság különböző problémáival foglalkoztak.

A vádlott, aki többek között nemattól tud, szabadságra kerülését követően megkezdte a rendelkező részben megjelölt könyvek fordítását magyar nyelvre. A célja az volt, hogy magát a német nyelvben gyakorolja, valamint az, hogy a könyvek anyagát mások számára is hozzáférhetővé tegye. A szöveget először kézzel füzetbe leírta, azt átjavitotta, majd az így elkészült szöveget vagy a saját tulajdonát képező Continental gyártmányú H. 412. 251. sz. írógépén, vagy a testvére tulajdonát képező táskaindó gépen több példányban - maximum öt példányban - legépelte. A gépeléshez 15 x 20 cm-es, illetőleg 25 x 29,5 cm-es írógéppapírt használt.

Később a lefordított szöveget könyvalakra sajátkezűleg bekötötte, majd később a könyveket Ivasivka Mátyás könyvkötő kisiparossal köttette be anyagi ellenszolgáltatás fejében.

Az ily módon könyvalakra bekötött fordításokat elsősorban a saját lelkesi tevékenységénél használta fel, emellett a könyvek közül többet felhasználás céljából átadott ismerős lelkészeknek. Így pl. Nagy Sándor lelkész átvette az "Isten ígéje és a gyermekvilág" című könyvet, amelyet a nyomozás során a nyomozó hatóságnak adott át. Átvette továbbá az "Ezer fiu

- 3 -

200

városa" című könyvet - fordítást - majd a "Néla lükeségek - lüke mélaságok" című könyv fordítását, amelyeket átolvasás után a vádlottnak visszazadott.

Az említett könyvfordításokat emellett a vádlott olvasás céljából kölcsön adta ismerőseinek, így pl. a különböző problémákkal hozzá forduló fiataloknak. Ezek számát pontosan megállapítani nem lehetett.

A nyomozás során a nyomozóhatóságok 12 db német nyelvű könyvet foglalt le, emellett a füzetek közül 11 db-ot és az "En jógám" című könyv 6 x 9 -es nagytáru foto másolatait, valamint két dobozban 25 db foto-negatívot.

III.

A pécsi városi-járási ügyészség Bolváry Lászlót a Btk.211.§. a./ pontjába ütköző sajtóbüntett elkövetésével vádolta.

IV.

Bolváry László vádlott magatartása helytelenségét tagadta, és magát azért felelősnek nem érezte.

Védekezésének a lényege az volt, miszerint nem volt tudomása arról, hogy a kérdéses német nyelvű könyvek magyarra történő lefordításához és a lefordított könyvek kölcsönadásához külön engedélyre volna szükség. Védekezése során említett tett arról, hogy a kérdéses könyveket a saját munkája során nem ellenséges céllal használta fel. Ténybeli beismerésben volt akkor, amikor elismerte, hogy a könyvekhez milyen úton jutott, milyen könyveket fordított, a lefordított szöveget legépelte, beköfölte, majd lelkes ismerőseinek, ill. ismerős személyeknek kölcsönadta.

Elmondotta a vádlott azt is, hogy a nyomozás során lefoglalt és a bűnjeljegyzékben szereplő könyvek azok, amelyeket lefordított és a bűnjelként lefoglalt fordítások tőle származnak.

A meghallgatott tanúk megnyugtató módon bizonyították a vádlott elismerését. A tanuvallomások közül a bíróság csupán Nagy Eándor vallomását emeli ki, aki az "Isten ígéje és gyermekvilág" című könyvet huzamosabb időn keresztül magánál tartotta, és ezt a könyvet nem kölcsönként kapta a vádlottól.

A nyomozás során szakértőként meghallgatott Nyerges Vilmosné igazságügyi kéz- és gépirásszakértő szakvéleményében megállapította, hogy a részére rendelkezésre bocsátott gépellt szöveg részben a Continental R.2951.számú, részben pedig az Olympia 030.1396. számú írógépen készült.

A nyomozás során a nyomozó hatóság beszereste a Tájékoztatási Hivatal szakvéleményét ebben a kérdésben, hogy Bolváry László vádlott fenti magatartása a törvényi rendelkezéseket sérti-e, és ha igen, milyen rendelkezéseket sért. A Tájékoztatási Hivatal szakvéleménye a nyomozat iratok között elfekszik.

A B T L 3. 1. 9.

V - 156099

06

207

- 4 -

A felsorolt és rendelkezésre álló bizonyítékok figyelembevételével állapította meg a bíróság a II. pont alatt megjelölt tényállást.

V.

Ezután foglalkozott a bíróság ezzel a kérdéssel, hogy Bolváry László vádlott fenti magatartása a körvényi rendelkezéseket sérti-e, magatartása bűncelekményt képez-e vagy sem.

Ezzel kapcsolatban a bíróság a következőket állapította meg:

A 26/1959. /V.1./ Korm. sz. rendelet 1. §. /1/ bekezdése határozza meg azt, hogy mi tekinthető sajtótermékek. A fenti törvényhely a következőket tartalmazza:

"Sajtótermék a műszaki, vagy vegyi úton sokszorosított irat, ábra vagy zenemű."

A fenti rendelet végrehajtásáról szóló 4/1959. /VI.9./ M.M.sz. rendelet 1. §-a jelöli meg, hogy mi tekintendő sokszorosító gépnek, illetőleg mi tekintendő "sokszorosításnak".

Ez a következőket tartalmazza:

"Sokszorosító gép a rendelet alkalmazásában minden olyan gép, vagy kézi sokszorosító eszköz, amely szöveget vagy ábrát, stencyl, - szög -, hektográf -, fénymásoló eljárással, vagy ezekhez hasonló eljárással sokszorosít."

A fentebb hivatkozott 26/1959. /V.1./ Korm.sz. rendelet 3. §-a határozza meg azt, hogy mi tekintendő "terjesztésnek".

Eszerint:

"Terjesztés a jelen rendelet értelmében az árusítás, a szétküldés, a kézbesítés, az ingyenes szétosztás, az elhelyezés nyilvános helyen, úgyessintén a bemutatás a nyilvánosság előtt."

A bíróság álláspontja szerint az említett rendelkezések értelmében a Bolváry László vádlott által lefordított, több példányban leépelt, bekötött, majd pedig ingyenesen szétosztott könyvek sajtótermékek minősülnek, a vádlott eljárása sokszorosításnak, egyéb magatartása pedig terjesztésnek tekintendő.

Mivel pedig a 26/1959. /V.1./ Korm. sz. rendelet 4. §. /1/ bekezdésében szerint: "Időszaki lapot kiadni és terjesztetni, úgyessintén egyéb sajtóterméket kinyomtatni, vagy más úton előállítani és terjesztetni - a/2/ és/3/ bekezdésben meghatározott kivételekkel - csak engedéllyel /5. §./ szabad", - emellett a fenti sajtótermék nem esik a hivatkozott rendelet 4. §. /2/ és /3/ bekezdésében megjelölt kivételek alá, - így a bíróság tényként állapította meg, miszerint Bolváry László akkor, amikor a kérdéses sajtóterméket a hivatkozott rendelet 5. §-ában megjelölt engedély előzetes megszerzése nélkül terjesztette, a törvényi rendelkezéseket megszegte.

A fenti magatartásával kikerítette a Btk. 211. §. a./ pontjában meghatározott sajtóbüntető törvényi tényállásának elemeit.

A B T L 3. 1. 9.

V - 156099

07

- 5 -

202

VI.

Bizonyítást nyert, miszerint Bolváry László vádlottat a fenti magatartás tanúsítása során részben a német nyelv gyakorlása, részben pedig segédeszköz szerzésének célja vezette. Igazolja ezt a tény, hogy a fordításokat kizárólag a saját céljaira használta fel. Nyereszkeskedési célnak nem vezette, tevékenysége a saját részére anyagi hasznot nem jelentett. Bizonyítást nyert az is, hogy a fordítások kizárólag a saját élethivatásával szorosan összefüggő témával foglalkozó könyvek esetében történtek.

Itt utal a járásbiróság arra, miszerint napjainkban általánosan bevett gyakorlat, hogy az egyes foglalkozási ágak művelői a foglalkozásukkal kapcsolatos, idegen nyelven írt külföldi könyveket, cikkeket rendszeresen lefordítják vagy lefordíttatják, azokat sokszorosítják, majd a hasonló foglalkozást űző személyek részére rendelkezésre bocsátják. Mindez utal arra is, hogy a vádlott fenti törvényesítő tevékenysége-súlyát tekintve - jelentéktelenségnek minősül.

A bíróság álláspontja szerint Bolváry László vádlott vizsgált magatartása és személye úgy az elkövetés idején, mint az elbíráláskor kimondottan jelentéktelen társadalmi veszélyességgel bír. A társadalmi veszélyességnek a foka olyannyira jelentéktelen, hogy vele szemben a törvény szerint alkalmazható legenyhébb büntetés is szükségtelen.

Ezért a bíróság az ellene a Btk. 211.§. a./ pontjában meghatározott sajtóbüntető címén indított büntető eljárást a Be. 221.§. /2/ bek. d./ pontja alapján megszüntette és a vádlottat a Btk. 60.§-ában meghatározott figyelmeztetésben részesítette.

Álláspontja szerint a fenti figyelmeztető jellegű intézkedés alkalmas arra, hogy a vádlottat a jövőben hasonló magatartás tanúsításától kellő erővel visszatartsa.

VII.

A bíróság tényként állapította meg, hogy Bolváry László magatartása büntető és ezért a Btk. 63.§. /1/ bekezdés a./ pontja alapján a rendelkező részben megjelölt bűnjeleket elkövetta.

A büntügyi költség viselésére vonatkozó rendelkezés a Be. 317.§. /1/ bekezdésén alapszik.

Pécs, 1967. évi október hó 12. napján.

A B T L 3. 1. 9.

V - 156099

Mr. Kamarás István sk.
a tanács elnöke

Bodor Lajos sk.
elnök

Bors Antal sk.
elnök

A kiadmány hitelesít!

08

VI. Kényszeremigráció – újra fehér ruhában

Idézet Bolváry Páltól: „A pécsi püspök, Dr. Cserhádi József, érdeklődött mindig ügyem állása felől, ezért a tárgyalás után ügyvéddel együtt elmentünk az irodájába. Elmondtam neki, hogy a kihallgatások alkalmával észrevettem azt: hogy Pécssett nagy számban vagyok a rendőrség szemében. Ha a bírói döntés jogerőre emelkedik, én 24 órán belül el fogom hagyni Pécsset. Használja ki jó összekötéseit érdekemben. Három nap múlva írásban is megkaptam felmentésemet.” (Bolváry Pál: Rabláncon Krisztusért, Youngstown, Ohio, USA, 1992. 45. oldal, megjelent angol kiadásban is²).

Ezt követően Bolváry László Budapesten dolgozott, mint műtős, majd raktáros az Utasellátó Vállalatnál, de elbocsátották munkahelyéről, büntetett előélete miatt. Ekkor Kisberk püspök sekrestyésnek elhelyezte Máriaremetére.

Tízszer kért Jugoszláviába útlevelet, de hiába. Megfellebbezte a nemleges döntést, úgy hogy a vajdasági plébános: Ágoston Miklós gondoskodást és garanciát vállalt jugoszláviai tartózkodásának idejére... Így megkapta a turista útlevelét Jugoszláviába. Innen pedig a menekülési útvonal a következőképpen alakult: Róma és Vatikán. Fehér szerzetesi ruhában közlekedhetett – 22 év után – Róma utcáin, és oltár mellett misézhetett végre. Majd Nápoly (konzulátus), New York, Philadelphia, és a doyletowni rendház következett.

Visszatérve a magyarországi eseményekhez, ezzel egy időben, a politikai nyomozó osztály újabb lendületbe jött. Távollétében vizsgálatot indítottak Bolváry L. ellen.

V-159 594 dosszié

Bolváry László jogellenesen külföldön maradt

A dossziében található szálal iratok között, meggyőződhetünk arról, hogy szinte minden mozgását tudta a rendőrség Bolváry Lászlóról külföldön. Így írnak a Jegyzőkönyvben 1973. szeptember 17-én: Bolváry L. 1972. június 15-én turista útlevéllel Jugoszláviába távozott, majd Olaszországba, ott jogellenesen külföldön maradt. Tudták nagyjából tartózkodási helyét az USA-ban.

Ezután érdekes és nagyon ellentmondó határozatokat hoztak Bolváry ellen, távollétében a politikai rendőrök és az igazságszolgáltatás szervei. Először Tiltás névjegyzékbe vették, (1979. július 19.). Majd Hazatérés megtagadása címén, 3 év és 6 hónap börtönbüntetésre ítélték, valamint a korábban le nem töltött börtönbüntetéssel összevonták az elmarasztalását (az 1961-es népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedése és vezetése miatt korábban 6 évet kapott, s csak 2 évet töltött le). Továbbá 10 év jogoktól való eltiltást és teljes vagyonelkobzást is büntetésül rámértek.

Másodszor: „Hazatérésre nem szólították fel” (15. old.). Megjegyzendő: Nem egészen érthető, hogy mit is akarhatott az államapparátus Bolváry Lászlóval kapcsolatban: hazacsalogatni, vagy örültek, hogy távozott az országból? Mindkettőre utalások vannak a forrásanyagokban.

² Az angol változat – A Prisoner of Christ Jesus – megtalálható a Püspöki Kar hivatalos szerverén a www.katolikus.hu címen.

A dossziéanyagában – ami közel félszáz oldalas – főleg arról esik szó, hogyan hallgatták ki, és mit mondtak el a Pécssett maradó ismerősök, rokonok, valamint a külföldi levelezések elfogásával, hogyan kérdeztek rá Bolváry tartózkodására? Vagy, leveleinek tartalmát hogyan kell értelmezni? Pl.: Etelka néni, húga készségesen elmagyarázta a rendőröknek, hogy mit is jelent, hogy újra fehér ruhában sétálhat testvére Olaszországban. A 32. oldalon, beidézett Usz Istvánnénak írt levélből megtudhatták, hogy a Rendi Generális utasítására kellett USA-ba mennie Bolváry Pálnak.

A nyomozati osztály lankadatlan volt a nyomozásban. A beidézett Bolváry Etelkát agyon faggatták, hol tartózkodik Bolváry Pál, miután 1972. novemberében másik testvérénél, Bolváry József orvosnál járt látogatóban, az USA-ban. B. Etelka csak annyit volt hajlandó elmondani, hogy kizárólag orvos testvérénél járt, Bolváry László testvérével nem találkozott.

A rendszerváltás után (1989), Bolváry László az emigrációból hazalátogatott, arra az alkalomra, hogy a pápa Pécsre látogatott 1991-ben. Majd visszatelepült USA-ból Magyarországra.

Források

Nyilvántartási szám: 301/8

Kérőlap száma: 110/2005

Kutató: Dr. Hubai József

V-159564

PLÉBÁNIA HIVATAL
MÁRIAREMETE

Szám: 71/1973.

Tárgy: Bolváry Lászlóról jelentés.

Önirányítási szám: 221-B-164/2/1973.

Budapesti Rendőrfőkapitányság
Állambiztonsági Vizsgálati Alosztály

B u d a p e s t.

Önirányítási sz. a. kelt felhívására az alábbiakban adom meg a
kelt kérdésekre a választ:

1./ Bolváry László, szerzetesi nevén Pál atya, a pálos rend tagjaként
elszentelt pap. Papi működésre Magyarországon lehetősége nem volt,
ezért sekrestyési minőségben helyezkedett el a vezetésem alatt álló
máriaremetei templomnál. Ezelőtt az Utasellátónál dolgozott.

2./ Tudomásom van arról, hogy Bolváry László Kisberk Imre püspök, a
székesfehérvári egyházmegye apostoli kormányzója útján kérte az egy-
házmegyei keretbe való főlvételt. Amikor ez nem sikerült, Lengyelor-
szágban és Keletnémetországban is próbálkozott papi munkakört kapni.
Próbálkozása sehől sem sikerült. Ugy vélem ezért, hogy -bár Remetén szép
szabadalmazása és kényelmes munkaköre volt - mégis a papi hivatásának
szükséglete miatt indította, hogy külföldre távozott.

3./ Ilyenről nincs tudomásunk.

4./ A remetei templomnál munkaviszonyba lépett 1971. január 5.-én. Fize-
rői szabadságra ment 1972. június 12.-én, amiről nem tért vissza, ezért
július 4.-én kijelentettük és munkaviszonyát megszüntettük.

5./ Előző sokévi papi működése és munkaköre, azonkívül előrelahaladott
életkora és testtartalma lehetett az oka annak, hogy sekrestyési munkaköré-
be nehezen tudott beleilleszkedni.

6./ Havi illetménye 1,500 forint volt. Ehez járult havi 900 forint misepénz,
amelytől átlagosan havi 100 forint stóla.

Budapest, 1973. szeptember 19.-én,

Néményi Lajos
/Néményi Lajos/
prépost,
a keleti templom plébánosa.

A B T L 3. 1. 1.

V - 159564

MÁSOLAT:

a 277.126-8. sz. utlevélanyagban elfekvő, Folváry Iászló

ÖNELETRAJZA -ról.

1924. április 13.-án születtem Kalocsán. Iskoláimat, az elemi és gimnáziumot ugyanitt végeztem. Hittudományi főiskolát Pécssett haligattam. 1947.-ben szenteltek pappá. 1950.-ben elítéltek a Gröss érsek perében 3 évre. 1953-tól Komlón dolgoztam a karbantartó Vállalatnál. 1957.-től a pécsi Egyházmegyei Hatóság alkalmazott sekrestyési beosztásban. 1961.ben elítéltek, szervezkedés miatt. 1963.-ban kegyelemmel szabadultam. Ezután ismét Pécssett voltam sekrestyés. 1967.-től Budapesten az Orvostovábbképző Intézet gépészeti műtőjében vagyok műtős.

A másolat hiteles: Varga Éva

Il.o.ir.sgt.

3 pld.-ban.

73.IX.20.-án.

A B T L 3. 1. 9.

V - 159564

M á s o l a t:

a 277.126-8 sz.utlevéltárban elfekvő:

G A R A N C I A L É V É L

Melírott tisztelettel meghívom Földváry László, Budapest, XX. Ferenc u. 6. szám alatti lakos barátomat Jugoszláviába látogatásra. Ittartózkodása alatt biztosítom számára a szükséges anyagi feltételeket.

Mol, 1972. III. 14.-

Agoston Miklós sk.

IH.

/Agoston Miklós, plébános/
Mol, M. Vita u. 84. Jugoszlavia

Másolat hiteles: Varga Éva

II.o.ir.sz. 73

K: 3 példányban.

73.1.20.-án.

A B T L 3. 1. 9.

V - 159564

3

VII. Összegző gondolatok

– A Krisztusi Magyar Ifjú öregei (akik 1948 táján még cserkészek voltak) folytatni próbálták az 1950-es évek elején a fiatalok kvázi-cserkészét. Pécssett is megfigyelhető, hogy ehhez az indián romantikát használták fel (ld. Bolváry Pál könyvét). Ugyanez a történet Budapesten is (ld. Kamarás István könyvét), valószínű nem volt véletlen az összefüggés. Tehát az iskolák államosításakor nem szakadt meg a fiatalság körében Pécssett a keresztény szellemiségű szerveződés. A volt cserkészcsapatok indián törzsekké váltak, tagjai indián fedőneveket használtak. A néhai cserkészvezetők „fönök” elnevezést kaptak ezután.

– Pécssett egyáltalán nem volt jellemző, hogy ún. ministráns csoportokban is jelentkezett volna az új szervezeti forma. Viszont a kialakult törzsek ebből is merítettek, az akkori bőséges ministráns forrásból (a pécsi Belvárosi templomban pl. 50–70 fő is ministrált akkoriban). A plébánosok Pécssett kivétel nélkül, kezdettől fogva távol tartották magukat az új szerveződésektől.

– Az újkor új szellemét, a káplánok és szerzetesek ismerték fel, és bátran cselekedtek. 1949-től, a fokozatosan megszűnő hittanoktatást is ezek az ún. törzsek vállalták magukra. Az 1950-es évek elején még jellemző volt, hogy a gyerekek iskolába tanítás után járhattak hittanra egy darabig. Ugyanakkor a lakásokban, rendszeresen (heti 1-2 órában) is tanultak hittant fiatal civilektől. Ebben az időben még volt elegendő hittankönyv, ezeket, valamint a papok által gépelt szövegeket tanulták. Az „illegális hittanfoglalkozások” módszertana korszerű, és igényes volt. Katekizáltak, memoritert tanultak, rajzoltak, írtak, kiselőadásokat rendeztek, tanulmányi versenyt tartottak stb.

– A törzsekbe integrálódott pécsi fiúk és lányok, sokszor az után kerültek be a közösségekbe, hogy egy-két évig csak szüleik tanították otthon hittanra gyermekeiket. Emlékezhetünk azokra a lelki traumákra szüleinknél, hogy – a munkahelyük miatt – nem mertek beírni bennünket az iskolai hittanra. E paradoxonra nagyszerű megoldás volt szülő-, gyermek-, munkahely-, valamint az egyház számára a „törzsi szerveződés”. Ezeket a konfliktusokat már teljesen megértette egy általános iskoláskorú (IV–V. osztályos) tanuló, és a megoldást örömmel elfogadta.

– Ezzel a plébánia templomok fokozatosan erodálódtak, mint vallási központok. Legalábbis Pécssett ez volt tapasztalható. A hívek csak misére, és gyónni jártak el. A vasárnapi szentmisék néhány templomban hit- és erkölcsstan órákká váltak. Azonban hamarosan a szentbeszéd leegyszerűsödtek, a szentlecke és az evangélium tartalmi ismétlésére szorítkoztak. Olyan mértékű színvonalcsökkenés történt a pécsi templomok legtöbbszörében, hogy előfordult, hogy az egész városban csak egy-egy pap beszédét lehetett töltekezően hallgatni (pl. dr. Hegyi László tisztelendő úrnak a prédikációira jártak). A felnőttek és fiatalok elkezdtek lejegyezni, és legépelni, kötetekbe fűzni a szentbeszéd tartalmát. Ezeket kicserélték és elmélkedtek rajtuk. A szellem csillapíthatatlanná vált.

– A fellendülő civil szerveződések papi vezetése – szigorúan a háttérből – mindig megmaradt Pécssett. Ugyanakkor a törzsek majdnem teljesen önállóan működtek. A vallási oktatás (ún. házi hittan) és az ifjúsági romantika kb. fele-fele arányban keveredett a közösségek tevékenységében.

– Fontos kiemelnünk, hogy direkt politikai tevékenységek/motívumok soha nem fordultak elő az egyes alapszervezetekben. A politikai szemléletet a fiatalok „otthonról kapták”, és másodsorban elszenvedték a kommunista érától.

– A pécsi/mecseki szerveződések egy-két atyától indultak ki. Ők igyekeztek névtelennek és személytelennek maradni. Ezért nem volt soha igazán hierarchikus a felépítés és a működés Baranya szívében. A törzsi másságok, a specifikus jegyek ezért gazdagon fennmaradtak.

– Jelentősebb konfliktusok a törzsek, törzsfőnökök és a papok között nem voltak. Az előfordult néha, hogy a hírértékű hibát követték el a fiatalok (pl. a pécsi karsztbokor erdőben bozóttűz), az ÁVH nem tudta behatárolni, vajon melyik szervezetre csapjanak le. Azt mindenesetre megtudhatták, vagy tudni vélték, hogy vallásos fiatal csoport követte el. A városi pletyka ezt is, azt is mondogatta. Ebben az esetben is megtalálták a megoldást, hogy a homályt eloszlassák, a gyanú pedig elszálljon. Pl. az említett bozóttűzből végül nem lett rendőrségi kihallgatás. Aki okozta a tüzet, az egy személyben bevallotta, hogy ő játszott a tűzzel, akik pedig vele voltak, névtelenül osztoztak a kár megfizetésében. A tűzoltóságnak is így egyszerűbb és gyorsabb eljárás volt... Az „ávósok” pedig törhették a fejüket, hogy X vagy Y atya ágából származott az „államellenes összeesküvés”. A papok is szilenciumot tartottak, nem nyilatkoztak, hogy „nem én voltam!”.

– A közösségekből természetesen történt lemorzsolódás, mivel senkinek (az Égieket leszámítva) nem tartóztak vak engedelmességgel. Aki úgy gondolta, hogy elmarad a foglalkozásokról, tette a dolgát... De ritkaság volt. A mobilitást inkább az okozta, hogy évek alatt a tagok felnőtté váltak, családot alapítottak. Vagy egyszerűen nem volt vezetői mentalitásuk a fiatalabbak körében.

– A pécsiek/mecsekiek kezdettől fogva sejtyszerűen épültek fel, a papi vezetők mindig „láthatatlanok” maradtak. A tagok kisgyermekkoruk óta tanulták a konspirációt. Nem tagadják ma sem: félték a diktatúrától, de nem ijedtek meg tőle! Mindig tisztában voltak azzal, hogy az állam és erőszakszervezete erősebb náluk, nekik Isten és az eszük maradt csupán. Soha nem mondták egymásnak – gyerek nyelven – „nem kell betojni!” Úgyis hallottak arról, mi történik az ÁVO-nál, a letartóztatottakkal vagy a bebörtönzött papvezetőkkel. Nagy eredmény volt az, hogy négy évtized alatt nem tudták összetörni őket (ld. Bolváry Pál könyvét).

VIII. Befejező következtetések

Az eddig említettekéből levonható tehát az a következtetés, hogy a földalatti, vallási, ifjúsági nevelés egyik legfontosabb eleme, a korosztályhoz illeszkedő programok feltalálása, kipróbálása stb. volt.

Megállapíthatjuk azt is, hogy a megalakuló szervezetekre szükség volt a kommunista diktatúra rejtett egyház- és vallásellenes fellépése miatt. A vallásos ifjúság önszerveződéssel, és belső kiscsoportos autonómiával tudott edződni. Ezek a stratégiai célok – íratlan formában – konkrét személyiségfejlődési folyamatokat indítottak el a résztvevőkben.

Ha a kisközösségekben a bizalom megvolt, együttműködő közösségek „halmaza” jöhetett létre, és jött is létre, a pécsi lakásokban és a vadregényes Mecsek hegységben. Együttes erővel képesek lettek a törzsek megszerezni azt a tudást, amely a lelki és mindennapi életükben irányítúként szolgált.

A tagok és a törzsek közötti „bújtatott” információk hatékony áramlása elvezetett a keresztény létük fennmaradásához és a fejlődéséhez.

Olvashattunk arról is, hogy a feltárt problémák, nemcsak a vizsgált régiót (Pécs és Dél-Dunántúl) érintették, hanem a fővárost és a vidéki Magyarországot is gyötörték (besúgok jelentése, letartóztatások, házkutatások, vallatások stb.).

A pécsi/dél-dunántúli térségre speciálisan jellemző, hogy összefonódó legális, féllegális és illegális kapcsolatrendszereket alakítottak ki. Megmutatták azt is, hogy a többi hasonló ifjúsági mozgalommal össze nem vethető, annál bizonyos értelemben élénkebb, valamint állandóan működő „forgalmat” bonyolítottak le.

Az állami és területi elnyomószervek együttműködése a pécsi fiatalokon megtört. De nem állíthatjuk, hogy nem vált törékenyebbé a tagság.

A baranyai együttműködésünknek az is stabilitást adott, hogy a hatáskörök kiterjedtek a lakóközösségre, iskolára, egyetemre, sportegyesületekre, grundokra, és egyéb társadalmi szövetségekre is. Így maguk az alapszinten lévő sejtek/társulások kooperációja hajtotta előre a vallási-ifjúsági együttműködést. Megfordíthatóvá téve azt, hogy a proletárdiktatúra elnyomó rendszere hosszú távú legyen Pécssett, Baranyában – és Magyarországon. Remélhető volt, hogy a féllegális és legális kapcsolatrendszerek előbb vagy utóbb a legalitás szintjére emelkedhetnek. Ez következett be – Isten akaratából – 1989-ben, amikor a rendszerváltás végbement Magyarországon.

A levéltári kutatásokról levont tudományos következtetések

1. A közel négyezer oldalas levéltári anyag áttanulmányozása után világossá vált, hogy a Kádár-rendszer 1961-es és azt követő nyílt diktatórikus fellépései, *a pécsi/mecseki ifjúsági mozgalmakkal szemben, lényegében a magyar történelmi egyházakkal elleni támadásra fókuszálódott. Nagyot ütöttek az egyházakon.* A fiatalokat megfélemlíteni és elgáncsolni akarták, míg az egyházat megsemmisíteni.

2. A baranyai katakomba ifjúsági mozgalomban – egy-két személyt leszámítva – sem az egyháziak, sem a világiak nem áldozták fel erkölcsi tartásukat. A dokumentumok és a történelem is bizonyítja, hogy a résztvevőket a „kemény rendőrség” és az ítéletek sem törték meg. Olyan magatartásformák alakultak ki, amelyeket a rendszerváltás után nem kell/lehet letagadni, vagy az új követelményeknek megfelelően átstilizálni.

3. Olyan jellemkarakterekről olvashattunk, akik nem fogadták el a divatos életfilozófiát: „hódoltság perspektívájába beletörődve túlélésre rendezkedett be” (id.: Dr. Szekfű Gyula). A dossziében szenvedő történelmi személyiségek többsége nem volt hajlandó csekély ellenszolgáltatásért bele kompromittálódni a Kádár-korszak bűneibe. Voltak sokan, akik nemet tudtak mondani, és tettek is a kádárizmusban, ők az igazi tanúságtevők. Kiderült az egyes történetekből, a hősiességek és a kisszerű megalkuvások közötti különbség. Megfenyegethették, hogy kirúgják az egyetemről, vagy elintézhetik, hogy ne legyen állásuk, nyugalmuk, de újra és újra nemet mondtak.

Míg bepillantást nyerhettünk arról is, hogy az elnyomó erőszakszervezet, változatos eszköztárát felhasználta a vallásos világnézetű emberek megalázására, megtorlására. Az 1956-os szabadságharc és forradalom után tovább erősödött az egyházak üldözése, újraformázott taktikával és stratégiával az államvédelemben. A pártállam félelme az egyháztól semmit sem változott, csak még ravaszabbá vált. Így például országos, cunami méretű letartóztatási hullám söpört végig a „Fekete Hollók” forgatókönyve szerint. Baranya megyében is lecsaptak a történelmi egyházakra és a legális és illegális szereplőkre, civilekre. *A vizsgálati dossziékban lévő hálózati szereplők neve fontos és pontos minősítésűek. Mindannyian vállalták, hogy Krisztus mellett kitartanak, és alapvető számukra a nemzeti elkötelezettségük a haza iránt. Ehhez az igazodási ponthoz illesztették egyéni taktikájukat és stratégiájukat.* Vallomásaik „mivel emberből vannak” ilyen/olyan. Ki mondhatja el magáról azt, hogy ebben a szituációban, mikor kényszerre beidéztek, vagy őrizetbe is vették, hogy „okosabban viselkedett volna”? Ez vonatkozik az 1961 februárjától, egészen 1989-ig tartó szakaszra is. A történetből fontos kiemelni azt is, hogy „az élő törzsek” pedig rendkívül óvatosan működtek tovább 1961 után is Pécssett, a Mecsekben és az országban. – Az elszenvedők magatartási skálája nagyon széles a levéltári anyagban. *A kihallgatottak valláserkölcsei megítélése ilyenképpen fogalmazható meg: A megváltás rendjében ez sem a hibátlan életet jelenti. Esendőségünk megannyi bűne ellenére – a megtérésre mindig kész a lelkiület. Ugyanakkor ez a lelkiület vállalja a küzdelmet is! Ez a lelkiület nem akad fenn az istenellenes hatalmak hegyláncain!*

4. Mind az 1961., mind az 1967-es perekben sokat olvashattunk az egyházi/politikai *szamizdatokról*, hiszen ideológiai ellentét volt a hatalmi rendszer és az egyházak/közösségei között. A rendőrségi jelentések, házkutatások szerint több százra tehető a baranyai forgalomban szereplő könyvek, írógépen készített idegen nyelvről fordított példányok száma. Bár az ország 40 évig hermetikusan el volt zárva a Nyugattól, a kiadványok bejöttek és a perben szereplők lefordították és terjesztették ezeket. Az 1967-es per elsősorban ennek a munkának a dandárját tükrözi a tanulmánykötetben. Tehát, az egyházi samizdat születése és terjedése már az 1960-as évek elejétől a magyar katolikus társadalom jelentős részének erőt adott, és modern világképet. (Szerző: figyelemre méltó, hogy az egyházi samizdat kialakulása és elterjedése 30 évvel megelőzte a rendszerváltást előkészítő politikai samizdatokét.)

5. A megtalált levéltári anyag különleges ritkaság. Ezek feltárásában roppant hasznos megismernünk a diktatúrával szemben a másfélén gondolkodó korabeli ifjúságot és vezetőit.

6. A kényszerű válogatások során az anyaggyűjtésbe azok a források élveztek elsőbbséget, amelyek az átélők, és a téma iránt fogékonyak érdeklődését jelezték. Az idézetek és a mellékelt dokumentumok híven tükrözik a vezetők és csatlakozók világnézeti és mozgalmi gondolatait. A könyvben mindig jeleztük az adott gondolat levéltári megjelenési helyét, vagy máshol a megtalálás bibliográfiáját.

7. A kötetben feltűnik a politikai katolicizmus fogalomköre és gyakorlata. Ugyanakkor egyértelművé vált – a levéltári források alapján is –, a két autentikus vezető óvakodott attól, hogy belső meggyőződésüket politikai állásfoglalásra váltsák át. Különösen Bolváry Lászlóról állíthatjuk ezeket. A könyvben található pozitív idézetek, egyértelműen a szereplők konzervatív (reformista szociálkonzervatív) gondolkodásmódjának áramaihoz csatolhatók, vallás, szabadság, nemzet és erkölcs tekintetében. Természetesen neokonzervatívizmusuk az adott térhez és időhöz kötődtek. Olyanhoz, ami a XX. sz. végére a XXI. sz. elejére jellemző, és kelet-közép-európai jegyeket hordozott magán.

8. A hatalom emberei a könyörtelen osztályharc alapjaira helyezkedtek, s elítélendőnek (akár szabadságvesztéssel is) tekintették politikai és világnézeti ellenfelüket. A vallatási módszerek közül bővelkedtek a „kemények”: így a gyomrozás, a fizikai és idegi megdolgozás, a megfélemlítés, de sejthető a gyógyszerek és az injekció adagolása is.

9. A BM. vizsgálati feladatai között gyakran visszatérő nyomozati kérdés volt: Milyen az ifjúsági szervezetek között a földrajzi kapcsolat Pécssett és országosan. Megállapíthatjuk – a kutatások alapján –, hogy nem sikerült a rendőrségnek bizonyítania, a négy nagy ifjúsági szervezet együttműködött volna Pécssett. Az országos kapcsolatokat illetően Pécs, Budapest, Székesfehérvár, Szeged, Debrecen és Győr vonatkozásában voltak sejtései a nyomozóknak, de bizonyítékokat nem találtak. Annyi derült csak ki, hogy azok a fiatalok, akik Pécsről elkerültek, a vezetők irányították őket megbízható lelki atyákhoz, ifjúsági vezetőkhez. Annál inkább érdekes volt azt megtudnunk, hogy a fn. ügynököket interurbán relációkkal is megbízták. Pl. „Landola” fn. pécsi ügynök nyári és egyéb szabadságát Szegeden töltötte. A pécsi nyomozók, a szabadsága idejére is megbízást adtak számára, keresse fel Szegeden Juhász Ferenc kistelki plébánost és tudjon meg minél többet csoportjairól. „Landola”, későbbiekben Báthory János” fn. ügynök ezt is teljesítette, s megírta jelentését (ld. M 32070 II. sz. dosszié 192. old.)

10. A résztvevő ügynökök fedőnevekkel ismertté váltak. A polgári nevük azonosítása is több esetben sikerült a szövegelemzések alapján. Így pl.: „Landola Fülöp” fedőnevű ügynök később fedőnevét „Bátory Jánosra” változtatta, aki nem más, mint G. Ferenc, aki ügynöki munkáját főleg a Pécsi Pedagógiai Főiskolán végezte, a RFK Politikai Osztályának II. alosztálya részére. Már 1958 óta jelentett. Beépülése szinte kizárólagosan a Csonka Ferenc féle ágban követhető.

Másik azonosított ügynök fedőneve „Csonka Lajos”, a Pécsi Orvostudományi Egyetemen, majd a II. sz. Belgyógyászati Klinikán egyetemista társairól, ill. a klinika dolgozóiról jelentett, főként 1961–1977-ig. Polgári neve még nem beazonosított. III/III ügynök volt. Ő is s Csonka-ágban kezdte a beépülést.

A legtöbb jelentést készítő „Ujhelyi” fn ügynök, a számítógépes nyilvántartásban szerepelt, dossziéi egy ideig az Állambiztonsági Szolgálat Történelmi Levéltárába bekerültek, majd más csoporthoz átküldték és valószínű ott szerepelhetnek (pl.: III/II-ban). Ezért polgári nevét még nem lehetett azonosítani. A többiek azonosítását sem szabad feladnunk, hiszen kíváncsiak vagyunk arra, ki volt, mit jelentett „Pécsi”, „Magyar”, „Kamileon” stb. fn. ügynök?

11. Egyháztörténeti vonatkozásban hiánypótló és újszerű kutatási eredményeknek tekinthetők a vallásdiplomáciai összefüggések:

– A Szentszék az 1960-as évek elejétől többször próbálta Magyarországgal (és a többi akkori európai szocialista országgal) a diplomáciai kapcsolatok helyreállítását. Azonban

ez évtizedek során sem sikerült. Végül 1975-ben a Helsinki Nyilatkozatban felsejlett a remény a megegyezésre, diplomáciai közeledésre. Azonban a „nemzetközi okmányt” a szocialista országok kormányai nem tartották be (ld.: Casaroli: A türelem vértanúsága (1963-1989)).

– Ezért is volt az európai szocialista országokban vallási alapon földalatti mozgalmak. Bolváry Pál atya fekete-fehéren mondta el az „ügyeletes cellatársának” azt, hogy a kiscsoportok ezért élnek tovább, mert szükség van a majdan bekövetkező rendszerváltáskor a nem kompromittálódott papokra, szerzetesekre az egyházban. A polgári életben pedig, a magasan képzett, tehetséges és vallásos értelmiségre (V–147 350/3). A kizárólagos hatalommal rendelkező pártállam pontosan tudta az előbbieket, ezért is brutálisan üldözte „búvópatakok egyházi és világi tagjait”. Évtizedek múltak így, és az MSZMP üldözési ereje, hol gyengébben, hol erősebben csapott le a katakombában.

– A Vatikán víziója az európai szocialista társadalmakra vonatkozóan nem volt teljesen kilátástalan. Romában tudták, hogy a kelet-közép-európai térségben a felszíni hivatalos egyházak egyre jobban gyengülnek, „agonizáció” lépett fel. Ezzel szemben, az önkéntes alapon szerveződő földalatti közösségek és vezetői – igaz szűk körben –, de az optimizmusukat a vallási élet terén is megőrizték.

– A Szentszék diplomatái az 1950-es évek elejétől ugyanakkor sorozatban megegyeztek a kelet-közép-európai szocialista országok kormányival. Igaz „komplex konkordátumok” nem születtek, e „diplomáciai szemfényvesztés” során. A hivatalos nemzeti egyházak is rákényszerültek, hogy megállapodásokat kössenek a magyar kormányokkal, az egyház életbemaradása érdekében (ld.: Grósz József érsek vezetésével a Magyar Püspöki Kar). A kíméletlen egyházüldözés nem mérséklődött ezek után sem, hanem egyre kegyetlenebb lett (ld.: Grósz J. érsek is börtönbe került). Ebben a „tektonikai földrengéssorozatban” a „háttér egyház” kialakulása és fennmaradása objektív szükségszerűvé vált (V–147 350/3). Bolváry P. elmondta a vamzernek, aki továbbította: *A háttér (készenléti) egyház működését.*

– A legnagyobb betiltott szerzetesrendek (pálos, ciszterek...) nem fogadták el a hazai egyházi vezetők és a pártállam közötti egyezményeket, illegálitásba menekültek. Ők a „mélyegyházban” társra találtak azokban a kemény gerincű püspökökben, akik nem kívántak kompromittálódni a „halódó egyházvezetéssel”. Másrészt az államellenesnek kreált püspökök is kapcsolatokat építettek ki a szétkergetett szerzetesekkel/papokkal, valamint katakombában, az egyre bővülő világi bázissal is. A vallásos civilek több százas nagyságrendben keresték meg papjaikat Pécssett, és alakították meg a kiscsoportokat (ld.: Aczél László – Harsányi József, Dr Temesi Tibor – Dr. Hubai J.: Parázs a hamu alatt c. könyv Új Ember-MÁK, illetve Hubai J.: Mecseki Indiánok az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának dossziéiban, Katakomba ifjúsági Mozgalom Pécssett és a Dél-Dunántúlon 1949–1989. Bp. 2005.). A létrejött csoportok merőben új taktikát dolgoztak ki a megmaradásuk érdekében! Ennek eredményeként a pálos rend illegálitásában is tovább tudott élni évtizedeken keresztül, úgy hogy a fiatalok tömegével gyarapodott Pécssett és a Dél-Dunántúlon. A katakomba egyház bázisközösségei hálózatszerűen dinamikusan gyarapodtak. Például Bolváry Pál atya és Csonka Ferenc a Belvárosi templom káptalana körül. A kibontakozás továbbterjedt a Mecsekben és az egész országban. Ezek közül az egyik legújabban megismert a budai Ciszter ifjúsági katakomba mozgalom. És érdekes nagyon az, hogy amikor a baranyai és budaiak egymásra találnak egy nyári táborozáson, óriási az öröm. A papok és szerzetesek a

„földalatti ifjúsági munkájukban” főleg a lelkipásztori szerepet és az egyházi utánpótlási feladatot látták el. Így például a pálos fogadalomtétel (ld. Aczél László Zsongor, id.m., illetve: Dékány Csaba: Ciszterci mozgalomról, 1949-1989. Bp. 2003).

– Mit tett a Magyar püspöki Kar és a Vatikán 1961-ben? Semmit? Annál is szomorúbbat! Az akkor már teljesen az Állami Egyházügyi Hivatal felügyelete és befolyása alatt álló Magyar Püspöki Karnak 1961. március 15-én (!) közre kellett adnia egy körlevelet, melyben az alábbiak olvashatók: *Sajnálatos, hogy az érintett személyek többsége az államhatalom részéről több alkalommal tapasztalt türelem és amnesztiák ellenére újból okot adott arra, hogy ítélet alá kerüljön. Az egyházmegyék ordináriusainak eltökélt szándéka, hogy a jövőben határozottabban fognak fellépni azon egyházi személyekkel és alkalmazottakkal szemben, akik az állam és a katolikus egyház törvényeit megszegve, hivatásukkal visszaélnak. A Magyar Katolikus Püspöki Kar úgy magát, mint a hazáját becsületesen szolgáló, törvényeit tiszteletben tartó katolikus papságot elhatárolni kívánja az ilyen felelőtlen egyházi személyek cselekményeitől, és bíznak abban, hogy a jövőben ki-ki a maga területén elő fogja mozdítani a Magyar Állam és a katolikus egyház között kialakuló jó viszonyt*” (hozzá kell tennünk az idézethez, hogy a történészek véleménye megoszlik a forrás eredetiségét illetően) – Valójában a Szentszék is rendkívül nehéz helyzetben volt a hatvanas évek elején. Számos elvi és gyakorlati ok miatt azonban folyamatosan élt benne az a meggyőződés, hogy a – végül is önként vállalt „katakomba” – nem optimális döntés az egyház számára. (Ld.: Casaroli bíboros id.m., Dr. Hubai J. Parázs a hamu alatt 45. p., ill.: ÁSZTL V-156 099 és ÁSZTL V-159 564)

– *A titkos papszentelésekről, szerzetesi fogadalomtételekről és illegális püspökszentelésről* is jelentős anyag található a Baranya megyei katakomba anyagában. (ld.: V 147 350/4 Károly Róbert feleletei). A későbbi kutatások is megerősítették a levéltári adatokat. Például:

1. A XX. század magyar és magyarul tudó püspökeinek szentelési leszármazása (81.82.) XII. Pius pápa és Eugene Tisserand bíboros családja, 9. sor Parádi Gyula 1931. ? Szlovákia 1970 – ld. internetes hely.
2. Székely Tibor: 1958–1959. Az Opus Pacis és a Központi szeminárium kispapjai, Magánkiadás Krichenbaum József, Bp. 2000.
3. Dr. Hubai J.: Szigorúan titkos püspökszentelések Magyarország számára is a „katakomba egyházban” Kelet-Közép-Európában 1948–1989. Bp. (kézirat, dr. Aczél László Zsongor lektorálta, 2008).
4. Bertalan P. id.m. 125-131 p.

– *A Vatikán magatartása a legális és illegális magyar egyház vonatkozásában.* „Háttér egyház” működése illegális földalatti körülmények között Magyarországon az 1960-as években az egyik frekvenciált kérdés. A készenléti egyház történetéből két figyelemreméltó új ismeret további kutatást és elemzést kívánna. Egyrészt Mindszenty bíboros hogyan irányította az USA követségről a magyar Egyház legális és földalatti részét. Milyen források maradtak még erről feldolgozatlanul a levéltárakban? Másrészt: Mindszenty bíboros, hogyan próbálta Nyugaton elérni, hogy a magyar egyház földalatti szereplői itthon és külföldön teret kapjanak majd méltán megérdemelt *utószereplésre*?

Ehhez kapcsolódik Bolváry Pál néhány sora: „Nyugat-németországi paptársaim megtudták hamarosan a hírt, hogy Rómában vagyok. Két levél érkezett onnan. Az egyik Ádám György főlelkésztől, aki felajánlotta a kölni magyar lelkeszséget nekem. Másik levél Dr. Ikvay Lászlóé volt, melyben arra kért, hogy legyek Mindszenty bíboros titkára. A rendi előljárók részéről mindkét meghívásra negatív volt a válasz. A Mindszenty melletti „titkárságra” ez volt Lajos atya válasza: „Csak úgy, ha jure successionis”. Vagyis

utódlási joggal. A főlelkész levelére pedig Mihály atya adta meg a választ: „Magának Amerikába kell jönnie.” (id.: Bolváry Pál: Rabláncon Krisztusért, Youngstown, Ohio, USA, 1992. 50. oldal).

IX. Snitt

A kötetben vizsgált időszakban, az ún. európai szocialista országokban (Lengyelország, Magyarország, Csehszlovákia, és Jugoszlávia) tudjuk azt, hogy közel 40 évig „virágzott a proletárdiktatúra”. Ez az ateista és istenellenes blokk megszakította diplomáciai kapcsolatait a Vatikán állammal.

Ennek következtében a Kelet-Közép-Európa földrajzilag lefedett részében a nemzeti egyházak és társadalmak rendkívüli és hosszú tragikus helyzetbe kerültek.

A tanulmányban szereplő intézmények és társadalmi csoportok – az elemzések alapján – a következő egyháztörténeti stratégiákat tükrözték:

1. Az utazó *szentszéki diplomaták* ellentmondásosak voltak. Hol bírálták a hivatalos egyház püspöki karát, hol elnézték a Kar helytelen lépéseit, hol tárgyalásokat folytattak – a MPK nélkül- a magyar pártállammal. Több, a magyar egyház számára káros megállapodást is kötöttek. A kb. 40 évig tartó Magyar-Vatikán diplomáciai tárgyalásokban *nem jutottak gyakorlati eredményekre*.

2. A vatikáni diplomaták, a nem hivatalos „katakomba egyházzal” a gyakorlatban nem (vagy alig) működtek együtt a rendelkezésre álló „titkos diplomáciai források” szerint. Folyamatosan bizonyítható levéltári adatok alapján is, hogy az önként vállalt „katakombában” élő püspökök, papok, szerzetesek és hívek, kevésbé voltak elfogadhatók a Vatikán számára. A kutatások alapján megállapítható az, hogy hiányzott a Vatikán stratégiai szövetsége az „altemplomi egyházzal”. Az utólagos egyházi (diplomáciai) rehabilitáció is mellőzött a mai napig.

3. *A magyar pártállamról* a publikációban rengeteg negatív történelmi értékelés olvasható, melyek – több esetben – még lakkozottak is. Nagy számuk miatt nem kerül felsorolásra (Szerző).

4. *A katakomba egyház* kemény jellemű püspökei- papjai és szerzetesei, valamint az őket követő civilek, ugyanakkor progresszív *rövid-, közép- és hosszútávú stratégiát* találtak ki, és valósították meg a gyakorlatban is. Elősegítették a felszíni egyház fennmaradását, és továbbfejlődését 1989 előtt/után.

5. Meghatározó volt Magyarország *polgárosodásában* a '89 után a civilek és a földalatti egyházvezetők határozott fellépése. Beteljesült az a jövőlátása a börtönben sínylő papoknak/szerzeteseknek és püspököknek, illetve híveknek a stratégiája „...A kiscsoportok azért élnek és sokasodnak tovább, mert szükség lesz a majdani rendszerváltásnál, a nem kompromittálódott egyházi vezetőkre, a polgári életben pedig a magasan képzett, tehetséges és vallásos értelmiségekre is.

A levéltári források elemzése és értékelése után következzen a *záró kép*:

2012/2013.-ban, a „katakomba civilekből” álló jogászok felterjesztették a Pécsi Törvényszékhez a semmisségi kérelmet (külön a „Csonkások”, és külön „a pálatyások”).

Ha idézünk (tartalmi szinten) abból, amit Dr. Temesi Tibor ügyvéd megfogalmazott rehabilitációs kérelmében, kiderül az is, hogy a katakomba számos kiváló embert nevelt ki. Ő csak néhányat emelt ki az ismertek közül:

„Dr. S. László EP képviselő, Dr. prof. R. Miklós miniszter, Dr. prof. K. Lajos érsebész, a POTE orvos igazgatója, Dr. prof Cz. László a POTE tanszékvezető egyetemi tanára, Dr. Sz. László az ELTE TTK tanszékvezető egyetemi tanára, Dr. L. László a PTE rektora, Dr. S. István alkotmánybíró, Dr. S. László egyetemi tanár, alkotmánybíró, ill. államelnök, Dr. V. Csaba Jogtudományi Intézet, Dr. B. János a PTE Jogtudományi Kar Nk-i tanszékvezetője, Dr. H. József BGF és Kolozsvár Sapientia Egyetem tanára...”

A Pécsi Törvényszék 7.49.2013/4 sz. alatt meghozta Bolváry László büntető ítéletének a semmissé nyilvánítását.

Csonka Ferenc rehabilitációját Dr. Horváth J. Attila ügyvéd nyújtotta be, s a semmisségi határozat a 12.Bs.11/2013/4 sz. alatt szerepel.

Felhasznált és vonatkozó irodalom

1. Casaroli: A türelem vértanúsága (1963–1989) Szent István Társulat, Bp. 2001.
2. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának Vizsgálati dossziéi (V–147350/ 1-6, V–159564, V–156099, V–105751/1), Munka dossziéi (M-36886 „Csonka Lajos fn., M-32070/1-2 Báthory János fn.).
3. Dr. Aczél L.: Napló, 1954–1965-ig, kézirat, Pécs.
4. Aczél L., társszerzők: Harsányi József, Dr. Hubai József, Dr. Temesi Tibor: Parázs a hamu alatt, MÁK. Bp. 2005.
5. Bertalan P.: A pálos rend és az állambiztonság küzdelme, Bp. Éghajlat K. 2015.
6. Birher N.: A szubszidiaritás, mint a hálózati kapcsolatok egyik alapeleme. A szubszidiaritás és regionalitás az egyház és államszervezetben. MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs, 2010.
7. Bolváry P.: Rabláncon Krisztusért, Youngstown, Ohio, USA 1992. (angol nyelven is: A Prisoner of Christ Jesus).
8. Dékány Cs.: Ciszterci mozgalmakról 1949–1989. Bp. 2004.
9. Dobszay J.: Így vagy sehogy. Fejezetek a Mária Regnum idejéből, Regnum Marianum, Bp. 1991.
10. Dobszay J.: Mozaikok a Regnum életéből. A hetvenes évektől 1995-ig, Corvinus Kiadó, Bp. 1996.
11. Dr. Hubai J.: Szigorúan titkos (volt). Illegálisan szenteltek fel papokat és püspököket, Gellértesítő 2005 tavasz, Gellértesítő 2006 tavasz, Múltidőző – Dokumentum, Bp.
12. Dr. Hubai J.: Mecseki Indiánok az ÁSZTL-nak dossziéiban, Katakomba ifjúsági mozgalom Pécssett és a Dél-Dunántúlon, 1949–1989. (kézirat, lektorálta Dr. Aczél László Zsongor, 2005. 05. 29.), Bp. 2005.
13. Dr. Hubai J.: Szigorúan titkos püspökszentelések Magyarország számára is a „katakomba egyházba” Kelet-Közép-Európában, 1948–1989. (kézirat, Dr. Aczél L. Zs. lektorálta 2008. 01. 31.), Bp. 2008.
14. Ivasivka M. – Arató L.: Sziklatábor, MÁK. Bp. 2006.
15. Kamarás I.: Búvópatakok, Márton Áron kiadó, Bp. 1992.
16. Mészáros I.: Kimaradt tananyag. Diktatúra és az egyház, I-II-III., Márton Áron Kiadó, Bp. 1993–1995.
17. Szántó K.: Az egyházügyi hivatal titkai, Mécses kiadó, Bp. 1990.
18. Székely Tibor: 1958-1959. Az Opus Pacis és a központi Szeminárium kispapjai, Magánkiadás: Krichenbaum József, Bp. 2000.
19. Tábori és egyéni naplók, fényképek (társszerzők: Dr. Aczél László Zs., Harsányi László, Harsányi József, Dr. Temesi Tibor, Dr. Boda Géza, Dr. Hubai József), 1958-1964., kézirat, Pécs, 2005.

Internetes helyek:

1. A XX. sz. magyar és magyarul tudó püspökeinek szentelési leszármazása (81.82) XII. Pius pápa és Eugene Tisserand bíboros családja, 9. sor Parádi Gyula 1931. Szlovákia? 1970? http://w3.externet.hu/hu/tavlatok/9_fuggelek.htm (letöltve 2007.11.27.).
2. Titkos püspökszentelések Magyarországon, 1960 őszén, http://eucharisztikuskongresszus.hu/FA_szemin_17.html (letöltve 2016.01.05).